

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM FAKÜLTESİ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI

AVRUPA BİRLİĞİ HAYAT BOYU ÖĞRENME
TEMEL YETERLİK ALANLARI:
TÜRKİYE DURUMU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Özgül TORTOP

Ankara
Haziran, 2010

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM FAKÜLTESİ
BİLGİSAYAR VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİLERİ EĞİTİMİ
ANABİLİM DALI

AVRUPA BİRLİĞİ HAYAT BOYU ÖĞRENME
TEMEL YETERLİK ALANLARI:
TÜRKİYE DURUMU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Özgül TORTOP

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Selçuk ÖZDEMİR

Ankara
Haziran, 2010

JÜRİ ONAY SAYFASI

Özgül TORTOP'un “Avrupa Birliği Hayat Boyu Öğrenme Temel Yeterlik Alanları: Türkiye Durumu” başlıklı tezi 21 Haziran 2010 tarihinde, jürimiz tarafından Bilgisayar ve Öğrenim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd. Doç. Dr. Selçuk ÖZDEMİR

.....

Üye : Prof. Dr. Halil İbrahim YALIN

.....

Üye : Prof. Dr. Ahmet MAHİROĞLU

.....

ÖN SÖZ

Günümüzde dünya birçok alanda çok hızlı bir değişim içindir. Eğitim ve öğrenme alanındaki değişim ve yenilik arayışları, hayat boyu öğrenme kavramı etrafında gerçekleşmektedir. Beşikten mezara eğitim öğrenimi kapsayan kavram içinde temel yeterlik alanları dikkat çekmektedir. Bu yeterliklerin örgün, yaygın ve informal öğrenme dahil olmak üzere okul öncesinden başlayan ve çalışma hayatları da dahil olmak üzere hayatlarının sonuna kadar geçen süreçte, kişilerin hayat kalitesine önemli ve olumlu etkisi olan gelişimlerine destek olacağı düşünülmektedir.

Avrupa Birliği Hayat Boyu Öğrenme Temel Yeterlik Alanları: Türkiye Durumu adını taşıyan araştırmanın sonuca ulaştırılmasında büyük desteğini esirgemeyen danışmanım Yrd. Doç. Dr. Selçuk ÖZDEMİR'e saygılarımı sunarak teşekkür ederim.

Hazırlanan tez çalışmasını dikkatle takip ederek, değerli eleştiri ve düzeltmeleriyle katkı sağlayan Tez İzleme Komitesi üyeleri Prof. Dr. Halil İbrahim YALIN ve Prof. Dr. Ahmet MAHİROĞLU'na saygılarımla teşekkür ederim.

Bana her zaman sabır gösteren aileme özellikle oğluma çok teşekkür ederim.

Özgül TORTOP

ÖZET

AVRUPA BİRLİĞİ HAYAT BOYU ÖĞRENME TEMEL YETERLİK ALANLARI: TÜRKİYE DURUMU

TORTOP, Özgül

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Selçuk ÖZDEMİR
Haziran 2010, 107 sayfa

Avrupa Birliği Hayat Boyu Öğrenme Politikası Temel Yeterlik Alanları kapsamında küreselleşme ile birlikte rekabet edebilirliğini güçlendirmek, hayat kalitesini artırmak ve dünyanın güçlü ekonomisine sahip olmak amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir. 2000 yılından başlayarak Türkiye’deki eğitim reformu çalışmalarının mevcut genç nüfusun gelecekte kaliteli ve rekabet edebilir olması küreselleşme ve gelecek açısından önemlidir.

Bu araştırma, Avrupa Birliği’nin Eğitim ve Öğretim çalışmalarına ülkelerdeki sürekli ve istikrarlı kalkınmayı hedefleyen hayat boyu öğrenme politikası kapsamında “hayat boyu öğrenmenin” gelişimi, bugünü ve yakın geleceğini; hayat boyu öğrenmenin herkese fırsat eşitliği sağlamak için, eğitim düzeylerini de içine alacak şekilde beşikten mezara hayatın tüm evrelerinde kişiye kazandırılması hedeflenen “temel yeterlik alanlarının” nasıl belirlendiğini, neler olduğunu ve Türkiye’de temel yeterlik alanları ile ilgili durumu ortaya koymayı hedeflemektedir.

Avrupa Birliği hayat boyu öğrenme politikası kapsamındaki belgeleri, ilgili kuruluşların hazırladığı raporlar ve Milli Eğitim Bakanlığı çalışmaları incelenerek doküman analizi yöntemiyle çözümlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa birliği, hayat boyu öğrenme, eğitim, yeterlikler temel yeterlik alanları

ABSTRACT

EUROPEAN UNION KEY COMPETENCIES FOR LIFELONG LEARNING: TURKEY CASE

TORTOP, Özgül
Computer and Education Technologies Department
Thesis Supervisor: Assist. Prof. Selçuk ÖZDEMİR
June 2010 107 pages

European Union has been maintaining its actions in the scope of the Key Competencies for Life Long Learning, to strengthen the competitiveness together with globalization, to increase lifetime quality and to have the world's powerful economy. Starting from 2000 the education reform studies in Turkey is important according to globalisation and future of the current young population to be qualified enough to be capable to compete.

This research is addressing the European Union Education and Training action that covers education “from cradle to grave” and constitution of awareness on education and as a result Life Long Learning policy - how we see it today and what will be the approach tomorrow- which is aiming the countries stable and constant development; to make everyone achieve and update the identified key competencies through out their lives in every education level in order to provide equal opportunities for everyone and how the Key Competencies identified, what are they and what is the situation in Turkey on the policy of European Union Key Competencies for Life long Learning

EU lifelong learning policy documents, the reports of related parties and the actions of MoNE have been analysed during the research.

Key words. European Union, lifelong learning, education, competency, key competencies.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
BAŞLIK SAYFASI.....	i
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
I. GİRİŞ	1
1.1. Araştırma Problemi	3
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Kapsam ve Sınırlılıklar.....	5
1.5. Tanımlar ve Kısaltmalar	6
1.5.1. Avrupa Birliği:.....	6
1.5.2. Avrupa Parlamentosu:	6
1.5.3. Avrupa Zirvesi:.....	6
1.5.4. Avrupa Komisyonu:	7
1.5.5. Avrupa Konseyi:.....	7
1.5.6. Kısaltmalar Listesi:.....	8
II. KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1. Hayat Boyu Öğrenmenin Tanımı	10
2.2. Temel Yeterlik Alanlarının Tanımı	12
III. YÖNTEM	15
3.1. Araştırma Deseni	15
3.2. Veri Toplama Yöntemi.....	15
IV. BULGULAR VE YORUM	16
4.1. Hayat Boyu Öğrenmenin Genel Çerçevesi ve Gelişim Süreci	16
4.1.1. Avrupa Birliği'nde Hayat Boyu Öğrenme	22
4.1.1.1. 1996 – Avrupa Hayat Boyu Öğrenme Yılı	23
4.1.1.2. Lizbon ve Feira Avrupa Konseyleri	24
4.1.1.3. Stockholm Avrupa Konseyi.....	25
4.1.1.4. Barselona Konseyi ve Kopenhag Deklarasyonu.....	26
4.1.1.5. Hayat Boyu Öğrenme Memorandumu.....	26
4.1.1.6. 2007-2013 Hayat Boyu Öğrenme Programı	28

4.1.1.7. Eğitim ve Öğretimde Avrupa Birliği İşbirliği için Stratejik Çerçeve Antlaşması.....	29
4.1.2. Türkiye’de Hayat Boyu Öğrenme	32
4.1.2.1. Türkiye’de “Hayat Boyu Öğrenme” için Yasal Temeller	32
4.1.2.2. Çok Yıllı İndikatif Planlama Belgesi.....	37
4.1.2.3. DPT Kalkınma Planlarında Hayat Boyu Öğrenme.....	38
4.1.2.4. Ulusal Programlarda Hayat Boyu Öğrenme	41
4.1.2.5. Türkiye-Avrupa Birliği İlerleme Raporları	43
4.1.2.6. İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı	44
4.1.2.7. Türkiye’de Uygulanmış Projelerde Hayat Boyu Öğrenme	46
4.1.2.8. Türkiye’de Yürütülmekte olan Projelerde Hayat Boyu Öğrenme .	49
4.1.2.9. Hazırlık aşamasındaki AB destekli projeler	54
4.1.2.10.Fikir olarak kabul edilen projeler:	55
4.1.2.11.Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi.....	56
4.2. Temel Yeterlik Alanları Genel Çerçeve ve Gelişim Süreci	58
4.2.1. Avrupa Birliği Hayat Boyu Öğrenme Temel Yeterlik Alanları	61
4.2.1.1. Avrupa Birliği Helsinki Zirvesi	63
4.2.1.2. Yeterliklerin Belirlenmesi ve Tanımlanması Projesi.....	64
4.2.1.3. ASEM – Hayat Boyu Öğrenme Girişimi.....	66
4.2.1.4. Temel Yeterlik Alanları Avrupa Referans Çerçevesi.....	67
4.2.1.5. Temel Yeterlik Alanları Avrupa Başvuru Seviyeleri	67
4.2.2. Türkiye’de Temel Yeterlik Alanları	76
4.2.2.1. Meslekî ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi	77
4.2.2.2. Temel Eğitime Destek Projesi Öğretmen Yeterlikleri Bileşeni.....	79
4.2.2.3. Mesleki Eğitimin Geliştirilmesi ve Mesleki Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projeleri.....	82
4.2.2.4. Orta Öğretim Projesi Ulusal Mesleki Bilgi Sistemi	84
4.2.2.5. Mesleki Yeterlilikler Kurumu.....	86
V. SONUÇ ve ÖNERİLER	88
5.1. Sonuç	88
5.2. Öneriler.....	91
KAYNAKÇA:	93

1. GİRİŞ

Günümüzde eğitim insanın kültürel, ekonomik ve sosyal yaşam kalitesini etkilemektedir. Bu nedenle eğitim, rekabetin yoğun olduğu ortamda, insanların toplumda edindikleri yeri belirleyen temel unsurdur.

Eğitimde reform çalışmaları evrensellik göstermektedir. Ulusların eğitim sorunlarında da benzerlikler dikkat çekmektedir. Her ulus sorunlarını kendine özgü koşullara uygun olarak çözümlerse de başka ulusların yaklaşımlarını da göz önünde bulundurmaktadır. (Türkoğlu, 2005)

Avrupa Birliği'nin önceliklerinden biri de insanına ve eğitimine yatırımını artırmasıdır. Bu öncelik, Avrupa vatandaşlarının hayat kalitelerinin artması, Avrupa sanayisinin rekabet edebilirliği ve sosyal uyum açısından Lizbon stratejik hedeflerine ulaşılmasına yardımcı olacaktır. Bunun yanında üye ülkelerin demokrasi, hukukun üstünlüğü, farklı kültürlerle saygı konusunda ortak bir anlayış ve ortak değerler temelinde bütünleşmelerine sağlayacağı katkı da son derece önemlidir.

Lizbon Stratejisi'nde ortaya konulan hedeflere ulaşmak için, Avrupa Parlamentosu'nun 23 Ocak 2002 tarihli Avrupa Birliği Kararında belirttiği gibi, "eğitim sistemlerinin içeriği, sadece ekonomi ve iş piyasasına bakılarak değil, Avrupa vatandaşlığı algısının, iletişim kurma kabiliyetinin, kültürler arası anlayış ve sosyal becerilerin geliştirilmesine yönelik belirlenmelidir."(EC,2006,s 211).

Bu araştırmanın temelini oluşturan hayat boyu öğrenme; kişilerin, dünyanın değişen koşullarına uyum sağlamak amacıyla bilgi, beceri ve tutumlarını kişisel, sosyal ve/veya istihdama ilişkin bir yaklaşımla geliştirmeleri için hayatları boyunca gerçekleştirdikleri tüm öğrenme faaliyetlerini kapsayan bir yaklaşımdır.

Gelişiminin doğası gereği bu yaklaşımla ilgili bilinç, ancak okulöncesi çağıdan itibaren bireye sunulacak iyi eğitim fırsatları ile birlikte mümkün olabilir. Kazanılan hayat boyu öğrenme bilinci ile bireyin eğitim ve öğretime ilişkin artan ve çeşitlenen

talepleri konusunda AB'nin stratejik hedeflerini ve üye ülkelerin ulusal önceliklerini bir araya getirecek eğitim sistemleri günümüz şartlarına uygun şekilde değişmeye devam etmektedir.

Küreselleşen dünyada değişen istihdam olanakları ve geleceğe yönelik AB hedefleri hayat boyu öğrenme kültürünü oluşturmak için AB vatandaşlarının tümünün sahip olması gereken bazı temel yeterlik alanları ortaya çıkarmıştır. Eğitim ve öğretim sistemlerinin bireylere bu yeterlikleri kazandıracak şekilde yeniden düzenlenmesi ve hayat boyu öğrenmeyi kolaylaştıracak reformların yapılması konusunda AB üye ülkeleri işbirliği ve eşgüdüm içerisinde çalışmalarını sürdürmektedir.

Avrupa eğitim politikasının amacı, Lizbon ile başlayan hayat boyu öğrenme sürecinde tüm eğitim kademelerinin niteliğini artırarak daha çok iş yaratmak ve kalkınmayı sürdürmektir. Bunun yanında deneyimlerin paylaşımı yoluyla AB üye ülkelere ulusal politikalarını düzenlemelerinde yardımcı olmaktır. Bu alandaki hedef; etkileşim, işbirliği ve hareketliliğin geliştirilmesi ve desteklenmesi böylece Lizbon Stratejisinde de belirtildiği gibi AB eğitim ve öğretim sistemlerinin dünyada referans alınacak şekilde kaliteli olmasıdır. Hayat boyu öğrenme kapsamında öncelikli olarak – üç alan belirlenmiştir; politik işbirlik, bilgi ve iletişim teknolojileri ve dil öğrenimi. Ayrıca yenilikçi BIT temelli içerik, hizmet, pedagoji ve uygulamaların geliştirilmesi de vardır (EC,2006,s.5). Bu başlıkların da dahil olduğu temel yeterlik alanları ile ilgili çalışmalar ve düzenlemeler konusunda AB üye ülkelerinin ulusal politikalarını düzenlemeleri için AB çalışmalarını yürütmektedir.

Nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik tasarım ile gerçekleştirilen bu araştırma hayat boyu öğrenme politikasını özellikle temel yeterlik alanları konusuna odaklanarak hem Avrupa Birliği'nde hem de Türkiye'deki durumu, araştırmalar ve yayınlar etrafında gelinen durum itibarıyla karşılaştırmalı olarak incelemek amacı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırma içindeki bölümlerde önce hayat boyu öğrenme, daha sonra hayat kalitesini artırmak ve küreselleşme ile ortaya çıkan hızlı değişime ayak uydurmak için gerekli olduğu düşünülen temel yeterlik alanları ile ilgili büyük bölümü birincil

kaynaktan pek çok bilgiye erişilmiştir. Bu kapsamda Türkiye'nin hayat boyu öğrenme temel yeterlik alanları politikası sorgulanmıştır.

1.1. Araştırma Problemi

Avrupa Birliği Hayat Boyu Öğrenme Politikası içinde yer alan Temel Yeterlik Alanları kapsamında küreselleşme ile birlikte rekabet edebilirliğini güçlendirmek, hayat kalitesini artırmak ve dünyanın güçlü ekonomisine sahip olmak amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir. 2000 yılından başlayarak Türkiye'deki eğitim reformu çalışmalarının mevcut genç nüfusun gelecekte kaliteli ve rekabet edebilir olması küreselleşme ve gelecek açısından önemlidir.

Avrupa Birliği tarafından sistemli bir biçimde takip edilen bu süreçte Türkiye'nin uyumu, genç nüfusun istihdamını ve ekonomiyi etkilemektedir. Bu kapsamda süreçlerin karşılaştırılması önemlidir. Avrupa Birliğine adaylık sürecinin hızlandığı 2000 yılından beri AB ile sürdürülen eğitim reformu çalışmaları ve katedilen hızlı ilerleme bu araştırmanın yapılmasına olan ihtiyacı ortaya koymaktadır.

Bu araştırma ile:

1. Avrupa Birliği'nin hayat boyu öğrenme politikası kapsamında eğitim ve öğretim stratejisini içeren "hayat boyu öğrenmenin" gelişimi, bugünü ve yakın geleceğini ortaya koymak;
2. Hayat boyu öğrenmenin herkese fırsat eşitliği sağlamak için, eğitim düzeylerini de içine alacak şekilde beşikten mezara hayatın tüm evrelerinde kişiye kazandırılması hedeflenen "temel yeterlik alanlarının" nasıl belirlendiğini, neler olduğunu ve nasıl anlaşıldığını ortaya koymak;
3. Türkiye'deki AB'nin hayat boyu öğrenme temel yeterlik alanları ile ilgili durumu ortaya koymayı hedeflemektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Yukarıda sıralandığı şekliyle Avrupa Birliği, küreselleşme ile gelen yenilikleri hayat boyu öğrenme politikası kapsamında Avrupa Birliği üye ülkelerini de belirli ve zamanlı kriterlerle yakından takip etmektedir. Türkiye'de ise son yıllarda ortaya

konulmuş olan hayat boyu öğrenme kavramı henüz tam olarak anlaşılır olmaktan uzaktır.

Hayat boyu öğrenme toplumda yeni şartlara kolay uyum sağlanabilmesi için ihtiyaç haline gelmiştir. Bireyler, sadece kişiliklerini tamamlamak ve bilgi, beceri ve yetenekleriyle yaşadıkları çevrede aktif olarak söz sahibi olmak için değil, dünyada sürekli değişen iş piyasası şartlarına uyum sağlayarak başarılı olabilmek için hayatları boyunca beceri ve yeterliklerini geliştirmek zorundadırlar.

Bu çalışmada, okulöncesi ve ilköğrenimle başlayan eğitim sürecinde, bu konuda Türkiye’de yapılan çalışmalarla Avrupa Birliği üye ülkelerindeki çalışmaların sonucunda elde edilen karşılaştırılabilir sonuçlar ele alınmaktadır.

Hazırlanan bu çalışma, bu konulardaki eksikliğin giderilmesine katkı sağlayabilecektir. Geri bildirim sağlayabilecek bu tür bir araştırma ile aynı zamanda uygulama sonuçları karşılaştırılabilir ülke genelinde gerçekleştirilen Avrupa Birliğinin takip ettiği hayat boyu öğrenme politikasını izleyen eğitim kapsamındaki değişiklikler ile mevcut durumu ortaya koyacaktır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Avrupa Birliği Hayat Boyu Öğrenme politikası içinde yer alan Temel Yeterlik Alanları neden bugün bu kadar önemlidir? Küreselleşme ve modernleşme birbirine bağlılığı ve çeşitliliği artan bir dünya yaratmaktadır. XXI. yüzyılda bireyler dünyayı iyi yorumlamak ve değişen teknolojiye hâkim olmak için mevcut bilginin geniş bir bölümünü anlamak zorundadırlar. Toplumlar da çevresel sürdürülebilirliği sağlamak, ekonomik büyümeyi ve sosyal eşitlikle refahı dengelemek gibi zorluklarla mücadele etmek durumundadırlar. Bu bağlamda kişilerin hedeflerini gerçekleştirmede ihtiyaç duydukları yeterlikler becerilere hâkim olmaktan daha fazlasını gerektiren şekilde karmaşık hale gelmektedir.

Ekonomik gelişme düzeyi ve küreselleşen dünyaya uyum, ülkeleri insan kaynaklarının kalitesi üzerinde çalışma yapmaya odaklamaktadır. Uyum da istihdamı

doğrudan etkileyen bir faktördür. Bu kapsamda gerçekleştirilen çalışmalardan geri kalmak ülke refahını etkileyecektir. Avrupa Birliği'ndeki demografik değişimle Türkiye'deki genç nüfusun bir araya gelmesi kaçınılmaz görülmektedir. Hem Türkiye'ye fayda olarak dönecek şekilde hem de vatandaşlarının hayat kalitesini artırmak için sistemli bir şekilde ilerleyen hayat boyu öğrenme politikasını yakından incelenek ve fırsat eşitliği sağlayan önlemleri zamanında almak önemlidir.

Avrupa Birliği Hayat Boyu Öğrenme Politikası içinde yer alan Temel Yeterlik Alanlarını kazanmaya yönelik bilinç artırmak ve gerekli eğitim fırsatlarını sunacak sistemleri oluşturmak için 2000 yılından beri Avrupa Birliğinin sistemli olarak yürüttüğü çalışmaları takip etmek ve karşılaştırma ile gelecekte gerçekleştirilmesi gereken çalışmalar için harekete geçmek ve önlem almak fayda sağlayacaktır.

1.4. Kapsam ve Sınırlılıklar

Bireyin tüm yaşantısına ilişkin öğrenme faaliyetlerini kapsayan hayat boyu öğrenme, yaygın bir deyim olan “beşikten mezara kadar öğrenme” ile özdeşleştirilmeye çalışılmaktadır. Araştırmanın kapsamını; hayat boyu öğrenmenin kavram olarak açıklanması yanında, hayat boyu kazanılması ve geliştirilmesi gereken temel yeterlik alanları ile ilgili olarak Avrupa Birliğindeki gelişmelerin Türkiye'deki algılamaları, istihdam edilebilirliğe olan katkısı ve bu kavramlarla birlikte oluşan hayat kalitesini artırma için fırsat eşitliğine yönelik çalışmalardan oluşmaktadır. Böylesine geniş bir kavramın araştırmaya konu olan kapsam ve sınırlılıklarının belirlenmesinde karşılaşılan zorlukların ortadan kaldırılması için kavrama ilişkin Avrupa Birliği dokümanlarından faydalanılmıştır.

Avrupa Birliğinin Mart 2000 yılında Lizbon Konseyi ile başlattığı bu politikasına devam etmesi ve Türkiye'nin 2009 yılında Yüksek Planlama Kurulu tarafından onaylanan Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesinde belirlediği hedefleri gerçekleştirme konusunda ilerlemesi önemlidir.

Avrupa Birliği Üye Ülkeleri için konu bazlı çalışma grupları ve akran öğrenme çalışmaları gerçekleştirerek bu çalışmalar kapsamındaki uyguladığı izleme çalışmaları

ve arkasından sunduğu yönetmelik ve tebliğlerle ilerlemeyi net bir şekilde ortaya koymuştur. Ülkemizdeki çalışmalarda dayanaklar farklı olduğu için çalışmalarımızın karşılaştırmaları Avrupa Birliğinin ortaya koyduğu hedefler ve veriler çerçevesinde olacaktır. Bu nedenle her ne kadar 2000 yılı ile uyum süreci başlasa da tam üyelik gerçekleşmediği ve sunulan yönetmelik ve tebliğlere tabi olmadığımız için bire bir izlemede sınırlıklar olabilir.

Bu araştırma Türkiye'nin AB'ye aday adayı olduğu 1999 yılında yapılan Helsinki Zirvesi kararlarından 2010 yılı Mart ayına kadar olan Türkiye-AB eğitim öğretim alanındaki ilişkileri ile sınırlandırılmıştır.

1.5. Tanımlar ve Kısaltmalar

Araştırmada kullanılan tanımlar ve kısaltmalar aşağıda açıklanmıştır.

- 1.5.1. **Avrupa Birliği:** Avrupa Birliği (AB), demokratik Avrupa ülkelerinden oluşan, vatandaşlarının hayatlarını iyileştirmek ve daha iyi bir dünya yaratmak için çalışan bir ailedir. Birliğin amacı ortak bir pazar oluşturarak ve üye devletlerin ekonomi politikalarını kademeli olarak birbirine yakınlştırarak, Topluluğun tümünde ekonomik faaliyetlerin dengeli gelişmesini, daimi ve dengeli bir genişlemeyi, istikrarın artmasını, hayat standartlarının hızlandırılmış bir şekilde yükseltilmesini ve Topluluk içindeki devletler arasında daha yakın ilişkileri teşvik etmektir.
- 1.5.2. **Avrupa Parlementosu:** Avrupa Parlementosu Üye devletlerin ulusal parlamentolarıyla benzer yetkilere sahiptir. AB halklarının demokratik siyasi iradesini temsil eder. Avrupa Parlementosu Komisyon tarafından yapılan mevzuat önerilerini Konsey'e de danışarak onaylamakla sorumludur. Avrupa Parlementosu'nda tüm siyasi eğilimler doğrudan seçilen üyeler tarafından ve ulusal parlamentolardan bağımsız bir şekilde temsil edilir.
- 1.5.3. **Avrupa Zirvesi:** Avrupa Zirvesi, AB'ne üye ülkelerin devlet ve hükümet başkanlarıyla Avrupa Komisyonu Başkanını, kurulmuş olduğu 1974

yılından beri, yılda en az iki kez bir araya getirir. Avrupa Zirvesi olarak adlandırılan bu toplantılarda liderler önemli konuları ve AB Bakanlar Konseyinde çözümlenemeyen ihtilafları tartışırlar. Avrupa Konseyi, AB'ye yol gösterici genel siyasi kuralları sağlamayı amaçlar. Türkiye'nin AB'ye aday ülke konumu Hükümetler arası Konseyin 1999'daki Helsinki Zirvesinde oybirliğiyle kabul edilmiştir. Konsey, AB'nin ana karar verme kuruluşudur ve üye ülkeler arasında ekonomik ve siyasi kararların yerine getirilmesi için koordinasyon rolü oynar.

1.5.4. Avrupa Komisyonu: Avrupa Komisyonu, AB politikalarının tasarlayıcısı ve koordinatörüdür. Mevzuat önerileri hazırlar, Parlamento ve Konsey'e sunar. Birliğin yürütme organı olarak Avrupa Birliği müktesebatını (direktif, yönetmelik ve kararları), Parlamento ve Konsey tarafından hazırlanan bütçe ve programları uygulamakla yükümlüdür. Komisyon bünyesindeki yaklaşık 30 Genel Müdürlük ve benzeri bölümde yaklaşık 16.000 görevli çalışmaktadır.

1.5.5. Avrupa Konseyi: Avrupa Konseyi üye ülkelerin dışişleri bakanlarından oluşmakla birlikte gündemdeki konuya göre ele alınacak konularla ilgili bakanlar düzeyinde temsilcilerden de oluşturulabilir. Avrupa'nın geleceği ile ilgili en önemli kararlar Konsey tarafından alınır. Avrupa Birliği Antlaşması'nda Birliğin faaliyetleri üç grupta toplanır. (Topluluk faaliyetleri, ortak dış politika ve güvenlik politikası, adalet ve içişleri) Konsey, ayrıca, Avrupa Parlamentosu ile birlikte Avrupa Birliği'nin yıllık bütçesini tespit eder ve AB adına uluslararası anlaşmalar imzalar. Ortak dış politikaların, güvenlik konuları ve organize suç örgütleri karşında alınacak kararların ana hatlarını belirler. Konsey başkanlığını her Üye Devlet altı aylık dönemler için sırayla üstlenir. Üye Devletlerin Birlik nezdindeki Büyükelçileri'nden oluşan Daimi Temsilciler Komitesi (Coreper) Konsey'in çalışmaları için gerekli hazırlıkları yapar ve belirli hazırlıkları yapmak veya özel konuları incelemekle görevli komiteler oluşturarak Konseyin talimatlarını yerine getirir.

1.5.6. Kısaltmalar Listesi:

AB:	Avrupa Birliği
ACRL:	Association of Collage and Research Libraries
ASEF:	Asya-Avrupa Vakfı
ASEM:	Asya-Avrupa Toplantısı
BIT:	Bilgi İletişim Teknolojileri
CEDEFOP:	Avrupa Mesleki Eğitimi Geliştirme Merkezi
ÇYEGM:	Millî Eğitim Bakanlığı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü
DeSeCo:	Yeterlikleri Tanımlama ve Belirleme Projesi
DİE:	Devlet İstatistik Enstitüsü
DPT:	Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı
DVİHE:	Demokratik Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi
EARGED:	Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı
EC:	European Commission (Avrupa Komisyonu)
ECVET:	Mesleki Eğitim ve Öğretim Kredi Transfer Sistemi
EÇP II:	Eğitim Çerçeve Projesi II. Faz
EFTA:	European Free Trade Association
ETF:	European Training Foundation (Avrupa Eğitim Vakfı)
ETS:	Education Testing Service
EUROPASS:	Avrupa Yeterlilik Pasaportu
EURYDICE:	Avrupa Eğitiminde Bilgi Ağı
HEM:	Halk Eğitim Merkezi
HBÖ:	Hayat Boyu Öğrenme
HBÖÖİK:	Hayat Boyu Öğrenme Özel İhtisas Komisyonu Raporu
IPA:	Instrument for Pre-Accession Assistance – Katılım Öncesi MaliYardım
İKMEP:	İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi
LLL:	Lifelong Learning (Hayat Boyu Öğrenme)
LLP:	Hayat Boyu Öğrenme Programı
MEB:	Millî Eğitim Bakanlığı
MEBGEP:	Milli Eğitim Bakanlığının Kapasitesinin Geliştirilmesi Projesi
MEGEP:	Mesleki Eğitimin Geliştirilmesi Projesi
MERGE B	Mesleki Rehberlik Hizmetlerini Geliştirme Birimi
MTEM:	Mesleki Eğitimin Modernizasyonu Projesi
OECD:	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü
OÖP:	Ortaöğretim Projesi
ÖERHGM	Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü
PIRLS:	Uluslararası Okuma Becerilerinde Gelişim Projesi
PISA:	Uluslar Arası Öğrenci Değerlendirme Programı
PKMB	Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
TBT	Toplum Bilgi Teknolojileri
TEDP:	Temel Eğitime Destek Programı
TEP I	Temel Eğitim Projesi I. Faz
TIMMS:	Uluslararası Matematik ve Fen. Bilgisi Çalışması
TÜİK:	Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO:	Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Kurumu
YÖK:	Yüksek Öğretim Kurumu
YPK:	Yüksek Planlama Kurulu

2. KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Dünyada 1980’li yıllarda eğitime ayrılan kaynaklardaki azalma eğilimleri 1990’lı yıllarda tersine dönmeye başlamıştır. Yeni eğilimin oluşmasında eğitimde hayat boyu öğrenme yaklaşımının önemli rol oynadığı söylenebilir. Nitekim 1990’lı yılların başından itibaren, birçok ülkenin eğitim sistemlerini hayat boyu öğrenme yaklaşımıyla yeniden yapılandırmak için harekete geçtikleri ve yasal düzenlemeleri gerçekleştirdikleri görülmektedir. Hayat boyu öğrenme yaklaşımıyla, sanayi toplumunun değerlerine göre oluşmuş eğitime ilişkin kavram, değer ve ilkelerin bilgi toplumunun ihtiyaçları doğrultusunda yeniden tanımlandığı söylenebilir. (DPT, 2009, s.10).

Toplumda hayat boyu öğrenme kültürünü oluşturmak için ülkeler farklı stratejiler uygulamaktadırlar. Ancak, karşılaşılan ortak sorunlar da bulunmaktadır. Uygulamalar için sadece yaygın ve yüksek nitelikli öğrenme fırsatları hazırlamak yeterli olmamaktadır. Bu fırsatlar gerçek ihtiyaç sahiplerince ulaşılabilir olmalıdır. Bunun için bireylerin yeni öğrenme fırsatlarını değerlendirme ve neler yapabilecekleri konusunda bilinçlendirilmeleri konusunda rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin yeterince sunulması ve ülkelerdeki eğitimle ilgili birimlerin hayat boyu öğrenmenin gerektirdiği değişim ve geniş bakış açılarını engelleyen yapılarını değiştirmeleri ayrıca, kavramın hayata geçirilmesi için isteklilik göstermeleri gereklidir. (DPT, 2001, s.15).

1996 yılının Avrupa’da Hayat Boyu Öğrenme Yılı olarak ilan edilmesi konuya olan uygulama düzeyindeki ilginin boyutu hakkında önemli bir ipucu vermektedir. Ayrıca, Lizbon 2010 hedefleri olarak belirlenen ve 23-24 Mart 2000 tarihlerinde Lizbon-Portekiz’de yapılan toplantı sonucu Avrupa Birliği tarafından alınan kararlar da bunu desteklemektedir. Hayat boyu öğrenme; kişisel, sivil, sosyal ve/veya istihdam ile ilişkili bir bakış açısı içinde bilgi, beceri ve yetkinlikleri geliştirmek amacıyla tüm yaşam boyunca üstlenilen her türlü öğrenme etkinliklerini kapsamaktadır. Hayat boyu öğrenme; örgün öğrenmeyi, yaygın öğrenmeyi, teknik eğitim ve becerilerin kazanılmasını sağlayan kursları, iş yerinde kazanılan mesleki becerileri ve diğer becerilerin kazanılmasına yol açan öğrenmeyi de içermektedir. Bu yüzden hayat boyu

öğrenme yaş, statü ya da eğitim seviyesine bakılmaksızın okullarda, üniversitelerde, evde, işte ya da toplum içinde diğer herhangi bir yerde gerçekleştirilebilmektedir.

Hayat boyu öğrenme, geçirilen evreler ve yaşanan değişim ve dönüşümün etki ve hızına bağlı olarak artan bir önemle bugüne kadar birey ve toplum hayatında önemli bir yer tutmuştur. Bilgi ve iletişimin birey ve toplumu derinden etkilediği bilgi çağında; öğrenme ihtiyacı sürekli olarak artmakta, edinilen becerilere yenilerini katma ihtiyacı ortaya çıkmakta, iş ve istihdam güvenliği sürekli olarak azalmaktadır. Diğer yandan, küreselleşmenin ve bilişim teknolojilerindeki yeniliklerin bir sonucu olarak uluslararası rekabet şartları sürekli olarak ağırlaşmakta ve küreselleşme için yeni bir insan merkezli kalkınma modeli ortaya konmaya çalışılmaktadır. Rekabette kritik başarı faktörü; verimli ve esnek bir işgücünün yetiştirilmesine dayanmaktadır. Bu noktada hayat boyu öğrenme ülkelerin en önemli varlığı olan insan kaynağının niteliğinin yükseltilmesinde, ekonomiye kazandırılmasında ve istihdam edilebilirlikte önemli bir araç olarak ortaya çıkmaktadır (Aksoy, 2008, s.26).

2.1. Hayat Boyu Öğrenmenin Tanımı

Hayat boyu öğrenme İngilizcedeki “life-long learning” kavramına karşılık gelmektedir. Hayat Boyu Öğrenme, MEB tarafından hazırlanan ve Yüksek Planlama Kurulu’na 5 Haziran 2009 tarihinde onaylanan “Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi”ndeki tanımında “Kişisel, toplumsal, sosyal ve istihdam ile ilişkili bir yaklaşımla bireyin; bilgi, beceri, ilgi ve yeterliliklerini geliştirmek amacıyla hayatı boyunca katıldığı her türlü öğrenme etkinlikleri” olarak tanımlanmaktadır. (MEB, 2009, s.7) Amacı ise bireylerin bilgi toplumuna uyum sağlamaları ve bu toplumda yaşamlarını daha iyi kontrol edebilmeleri için ekonomik ve sosyal hayatın tüm evrelerine aktif bir şekilde katılımlarına imkân vermektir.

Hayat boyu öğrenme OECD tarafından aşağıdaki başlıklarla tanımlanmaktadır (OECD, 1996, s.89):

- Yaş, cinsiyet ya da istihdam statüsü ne olursa olsun, insanlarda öğrenme fırsatlarına ulaşmak için ortak bir isteğin olduğuna inanılmaktadır.
- Eğitim ve öğretim kurumları dışındaki öğrenmenin değeri benimsenmektedir.

- Yaşam boyu öğretime göre şekillendirilmiş bir eğitimde kullanılan öğretme ve öğrenme araç ve yöntemleri geleneksel yaklaşımdan çok farklıdır.

Hayat boyu öğrenme Aksoy tarafından (Aksoy, 2008, s.37) “bireysel, sosyal, kültürel, ekonomik ve özellikle istihdam ile ilişkili bir yaklaşımla bireylerin ilgi alanlarının tespit edilerek; bilgi beceri tutum ve davranışlar ile yeterliliklerini geliştirmek amacıyla, hayatları boyunca katıldıkları örgün, yaygın ve hayattan öğrenme etkinlikleri ve bu etkinlikler sonucu elde edilenlerin belgelendirilmesi” olarak tanımlanmaktadır.

Hayat boyu öğrenme, Avrupa Komisyonu’nca “bilgi, beceri ve yetkinliklerin kişisel, yurttaşlıkla ilişkili, sosyal ve/veya istihdama ilişkin bir perspektifte geliştirilmesi amacıyla hayat boyunca gerçekleştirilen tüm öğrenme faaliyetleri” olarak tanımlanmıştır (EC, 2001, s 4).

Terim, hayat boyunca gerçekleştirilen kişisel, vatandaşlıkla ilgili, sosyal ve/veya istihdama ilişkin bir yaklaşım içerisindeki bilgiler, beceriler ve yeterlilikleri geliştirme amacına yönelik olarak tüm öğrenme faaliyetlerini içerir. Hayat boyu öğrenme sadece eğitimin ekonomiye katkısı ya da sadece yetişkin eğitimiyle sınırlı değildir.

Hayat boyu öğrenme hayatın tüm evrelerini kapsayan bir süreci ifade eder. Okul öncesinden ömrün sonuna kadar süren örgün, yaygın ve informal öğrenmelerin tamamını kapsar. Öğrenmenin amacı ise genel olarak, etkin vatandaşlık, kişisel gelişim ve sosyal kaynaşma ile istihdama ilişkin konuları içermektedir.

Hayat boyu öğrenmenin temelini oluşturan ve etkin biçimde uygulanmasına rehberlik eden ilkeler:

- Öğrencinin merkezi konumda olması
- Eşit fırsatların önemi
- Öğrenme fırsatlarının niteliği ve konuya ilgisi olarak vurgulanmaktadır.

MEB “Türkiye’nin Başarısı için İtici Güç Hayat Boyu Öğrenme Politika” belgesinde hayat boyu öğrenme “kişisel, toplumsal, sosyal ve/veya istihdama yönelik

bir perspektif ile bilgilerin, becerilerin ve yetkinliklerin geliştirilmesi amacıyla hayat boyunca gerçekleştirilen tüm öğrenme faaliyetleri” olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca hayat boyu öğrenme örgün eğitim, yaygın eğitim ve informal eğitimi kapsadığı ve yaş, sosyoekonomik statü ya da eğitim seviyesi bakımından herhangi bir kısıtlama olmadığı belirtilmektedir. Öğrenme sadece okullarda değil, hayatın diğer alanlarında da, örneğin, çalışma sırasında ya da toplumsal ve siyasal, kültürel ve dinlenmeye dönük hayatta da gerçekleştiği için hayat boyu öğrenme hayat boyudur ve hayatın her alanına yayılmıştır (MEB,2006, s.5).

Hayat boyu öğrenme yaygın eğitim, yetişkin eğitimi ya da uzaktan eğitim vb. kavramlarla birlikte ya da birbirinin yerine kullanılmaktadır. Uygulamada ise “yaygın eğitim” terimi okullardaki örgün öğretim programlarının dışında gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerini diğerlerinden ayırmak amacıyla kullanılmaktadır. Türk eğitim sisteminde “örgün” ve “yaygın” olmak üzere iki ayrı bölüm bulunmaktadır. “Örgün”, eğitimin okullar tarafından gerçekleştirildiği anlamına gelirken, “yaygın” ise herhangi bir yerde, herhangi bir zamanda ve herhangi bir şekilde verilen eğitimi ifade etmektedir.

Hayat boyu öğrenme ise sadece örgün eğitimin ötesindeki eğitim ve öğretimden çok daha fazlasıdır. Hayat boyu öğrenme çerçevesi, yaşam döngüsü içinde -beşikten mezara- öğrenmeyi yani örgün, yaygın ve resmi olmayan öğrenme ortamlar gibi farklı öğrenme ortamlarında öğrenmeyi de (informal öğrenme) kapsar. Hayat boyu öğrenme vatandaşlara ihtiyaç duydukları, eğitim ve öğretimin tüm düzey ve şekillerini içeren öğrenme olanaklarına giden yollar sağlayan bir sistem gerektirmektedir. Hayat boyu öğrenme sistemi aynı zamanda insanların bir öğrenme düzeyi ya da şeklinden diğerine hareket edebilmelerini sağlayabilmelidir. Örgün, yaygın ve informal olarak kazanılmış becerilerinde tanınacağı ve standart şekilde belgelenebileceği farklı mekanizmaları da gerektirmektedir.

2.2. Temel Yeterlik Alanlarının Tanımı

1997 yılında, OECD üyesi ülkeler topluma katılım için gerekli bilgi ve becerilere sahip ve zorunlu eğitim sonuna yakın öğrencilerin izlenmesi amacıyla Uluslar Arası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA) başlattılar.

PISA değerlendirmesi öğrencilerin problem çözme, okuma, matematik ve fen bilimleri konusundaki bilgi ve becerilerinin karşılaştırılması ile başladı. Seçilen derslerde öğrencilerin performanslarının değerlendirilmesi yaklaşımı ile uygulama yapıldı, fakat öğrencilerin hayattaki başarılarının daha geniş yeterlik çeşitlerine bağlı olduğu belirtilmiştir. OECD Yeterlikleri Tanımlama ve Belirleme Projesi (DeSeCo) değerlendirmelerin daha uzun dönemli genişlemeye rehberlik edebilecek yeni yeterlik egemenliğine dönüşümü için bir çerçeve sağlamıştır(OECD,2005.s:3).

Bugünün toplumu hayatlarında birçok zorlukla karşılaşan insanların değişik taleplerde bulunmalarına yol açmaktadır. Bireylerin başarması için gereken bu talepler temel yeterlik alanları için neyi ifade etmektedir? Temel yeterlik alanlarını tanımlamak, gençlerin ve yetişkinlerin hayatın zorluklarına ne kadar iyi hazırlandıklarını belirlemenin yanında eğitim sisteminin hedeflerini belirlemeyi ve hayat boyu öğrenmeyi değerlendirmeyi geliştirebilir. Temel yeterlik alanları, bilgi ve beceriden daha fazlasıdır. Belirli bir bağlam içinde sosyal akıl kaynaklarını (beceri ve tutumlar dahil) kullanarak ve harekete geçirerek talepleri karşılama kabiliyetini içerir. Örneğin etkili iletişim becerisi bireylerin iletişimde olduğu kişilere yönelik kullanabileceği dil bilgisi, pratik BIT becerisi ve tutumunda da yeterlik gerektirir. Günümüz dünyasında bireylerin değişik zorluklarla baş edebilmesi için çok çeşitli yeterliğe ihtiyacı vardır. Fakat hayatlarının çeşitli dönemlerinde çeşitli bağlamları için ihtiyaç duyacakları her şeyin uzun bir listesini oluşturmak sınırlı pratik değerleri içerecektir(OECD,2005.s:5).

Yeterlikleri Tanımlama ve Belirleme Projesi (DeSeCo) kapsamında OECD temel yeterlik alanlarını belirlemek ve bunların nasıl belirlendiğinin teorisini ortaya koymak için çok sayıda uzman ve kurumla birlikte çalışmıştır.

Bu çalışmaya göre her kilit yeterlik:

- kişiler ve toplumlar için değerli çıktılara katkı sağlama
- değişik bağlamlarda önemli talepleri karşılamada kişilere yardımcı olma ve
- sadece uzmanlar için değil tüm insanlar için önemli olma

kriterlerini içermelidir.

Yeterlikleri Tanımlama ve Belirleme Projesinin (DeSeCo), temel yeterlik alanları için kavramsal çerçevesi bu tür yeterlikleri üç geniş gruba ayırmaktadır. Birincisi, bireyler çevre ile etkili şekilde etkileşim için hem fiziksel -örneğin bilgi

teknolojileri- hem de sosyo-kültürel- örneğin dil kullanımı- olarak çeşitli araçların kullanımına ihtiyaç duyarlar. Kendi amaçları doğrultusunda uyarlama yapmak ve etkileşimli kullanmak için bu araçları yeterli derecede anlamaya ihtiyaçları vardır. İkincisi, çeşitli altyapıda insanla karşılaşacakları için bireylerin heterojen gruplarla etkileşebilmeleri önemlidir. Üçüncüsü, hayatlarını yönetebilmek, daha geniş sosyal bağlam içine almak ve bağımsız hareket etmek için bireyler kendi sorumluluklarını alabilme ihtiyacı duyarlar.

ASEM girişimi tarafından hayat boyu öğrenme bağlamında önemli beceri alanları ile ilgili geniş bir yaklaşım oluştu. Beceri alanları bu bağlamda kişinin sahip olduğu sosyal hedefler ve yapabildikleri arasındaki uyumu başarmayı ifade etmektedir.

Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin 18 Aralık 2006 yılındaki Tavsiye kararında yer alan tanıma göre beceri alanları şartlar ve çevreye uygun olan tutum, beceri ve bilginin birleşimidir. Temel yeterlik alanları vatandaşların istihdam, sosyal içirme, aktif vatandaşlık ve kişisel başarılar için ihtiyaç duyduğu yeterliklerdir.

Kasım 2004’de Çalışma Grubu tarafından hazırlanan Hayat Boyu Öğrenme Temel Yeterlik Alanları Avrupa Referans Çerçevesinde ise temel yeterlik alanları tüm vatandaşların kişisel başarı ve gelişme, istihdam ve dahil olma için ihtiyaç duyduğu transfer edilebilen çok fonksiyonlu tutum, beceri ve bilgiyi ifade etmektedir. Bunlar hayat boyu öğrenmenin bir parçası olarak öğrenme için bir temel olarak görülmeli ve zorunlu eğitimin sonuna doğru geliştirilmiş olmalıdır. Bu tanım temel yeterlik alanlarının transfer edilebilir olmasına vurgu yapmaktadır ve bu nedenle birçok bağlamda ve durumda uygulanabilir olmalıdır. Kişilerin hedeflerini gerçekleştirmede kullanabilecekleri, çeşitli problemleri çözebilecekleri ve çeşitli görevleri başarabilecekleri şekilde çok fonksiyonlu olmalıdır. Temel yeterlik alanları, hayatta ve işteki uygun kişisel performanslar ve bunu izleyen öğrenmeler için ön koşuldur.

3. YÖNTEM

Araştırmanın Yöntem bölümünde araştırma deseni ve desene bağlı olarak veri toplama yöntemine yer verilmektedir. Toplanan verilerin analiz edilerek bulgulara ve yorumlara dönüştürülmesi açıklanmaktadır.

3.1. Araştırma Deseni

Bu çalışma nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik tasarıma sahiptir. Van Manen'e göre (1990), fenomenolojik araştırma “yaşanmış deneyimlerin özünü” belgelendirerek diğerlerinin bu deneyimlerden faydalanmalarını sağlayabilir. Bazı fenomenlerle ilgili olarak, kişilerin bu fenomenleri hangi şekilde deneyimledikleri konusunda veri toplama, ayrıca kişilerin bunları nasıl tanımladıkları, hatırladıkları, algıladıkları ve yargıladıkları- ile ilgili olarak bu deneyimi içinde yaşamış olmak en iyisidir (Patton, 2002). Bu çalışmada, veri toplama araçları olarak Türkiye'deki eğitimle ilgili AB destekli projelerin belirlenmesi, hazırlanması ve uygulama ile birlikte yürütmesi işlemlerini takip eden Milli Eğitim Bakanlığı Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı'ndaki 8 yıllık deneyim ve doküman tarama yolu izlenmiştir.

Avrupa Birliği hayat boyu öğrenme politikası kapsamındaki belgeleri, ilgili kuruluşların hazırladığı raporlar ve Milli Eğitim Bakanlığı çalışmaları incelenerek doküman analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırmada ele alınan belgeler özellikle Avrupa Birliği'nin konu ile ilgili tebliğ, ilke kararları ve bunların uygulama sonuçlarıdır. Bu dokümanların seçilmesinin nedeni, AB'nin hayat boyu öğrenme politikası konusundaki genel eğilimlerini en iyi yansıtan belgelerin bunlar olduğunun düşünülmesidir. Avrupa Birliği gündeminde 1995 yılından itibaren yer almasına rağmen 2000 Avrupa Lizbon Konseyi'nden sonra hayat boyu öğrenme politikası başlangıç olduğu için 2000- 2010 yılları arasına odaklanılmıştır.

3.2. Veri Toplama Yöntemi

Veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırmanın amacına uygun olan belgeler belirlenmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (YILDIRIM.A,2006). Doküman incelemesinin başlıca aşamaları şunlardır:

1. Dokümanlara ulaşma: Araştırmanın amacına uygun dokümanların neler olduğunun tespit edilmesi ve nereden elde edilebileceklerinin belirlenmesi;
2. Özgünlüğü kontrol etme: Ulaşılan dokümanların orijinal metinler olduğundan emin olma;
3. Dokümanları anlama: Belirli bir sistem içinde ve karşılaştırmalı olarak dokümanların çözümlenmesi;
4. Veriyi analiz etme: Doküman analizinin konusu olan verilerin incelenmesidir.

4. BULGULAR VE YORUM

4.1. Hayat Boyu Öğrenmenin Genel Çerçevesi ve Gelişim Süreci

XIX. yüzyıldan başlayarak belirli yaş grupları zorunlu olarak okullarda eğitim ve öğrenme sürecine dahil olmuşlardır. Ancak XX. yüzyılın ortalarından itibaren bilinenlerin yeni nesillere aktarılması olarak görülen eğitimin yetersizliği konusunda görüşler dile getirilmeye başlamıştır. Çünkü bilim ve teknolojinin hızlı gelişimi bir insanın ortalama ömründe çok büyük değişikliklere neden olan yenilikler ortaya çıkarmıştır. Bu koşul altında insanların çocukluklarında öğrendikleri yaşamlarının geri kalan kısmında geçerli ve yararlı olmayacaktır.

Alfred North Whitehead 1931 yılında bu durumun farkına vararak “artık insanların gençliklerinde öğrendikleri şeylerin onların yaşamları boyunca kullanmaları savı geçersiz hâle gelmiştir” ifadesini kullanmıştır Bugün çok önemli değişimlerin meydana gelme süresi bir insanın ömründen daha kısadır. Bundan dolayı yapılacak eğitim insanları olabilecek yeni koşullara hazırlıklı olmalarını sağlamalıdır (Knowles, 1996, s.168).

Hayat boyu öğrenme içeriğini kapsayacak şekilde BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nde, eğitim hakkı “Herkes eğitim hakkına sahiptir. ... Teknik ve mesleki eğitim herkese açıktır. Yükseköğretim, yeteneklerine göre herkese tam bir eşitlikle açık olmalıdır” (BM, 1949l, madde: 26) ifadesiyle vurgulanmıştır. Hayat Boyu öğrenmeyi kapsayacak şekilde bu hak, yine BM Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası

Sözleşmesi'nin eğitim hakkını düzenleyen 13. maddesinde "...eğitimin insan kişiliğinin ve onurunun tam olarak gelişmesine...yönelik olarak verilmesi"ne vurgu yapılmıştır (BM, 1949, s.1). Bunun yanında 2. Fıkranın ilgili alt maddeleri şu hususlara yer vermektedir:

- Teknik ve mesleki eğitim de dâhil ikinci eğitimin farklı türleri ve özellikle başlangıçta verilecek ücretsiz geliştirme eğitimi gibi her türlü uygun vasıtalarla, kural olarak herkesin girmesine ve yararlanmasına açık duruma getirilir.
- Yüksek öğrenim, özellikle başlangıçta verilecek ücretsiz geliştirme eğitimi gibi her türlü uygun vasıtalarla, yetenek ölçüsüne göre herkesin eşit olarak yararlanmasına açık duruma getirilir.
- İlk eğitimin bütün dönemini tamamlayamamış veya bu eğitimi hiç alamamış olan kişiler, mümkün olduğu kadar temel eğitim almaya teşvik edilir veya bu eğitimi almaya mecbur tutulur.

Türkiye, bu uluslararası sözleşme'yi 15 Ağustos 2000 tarihinde imzalamıştır. Bugüne kadar BM üyesi 188 ülkeden 137'sinin imzaladığı sözleşme, 4 Haziran 2003 tarihinde TBMM'de onaylanmış, 17 Haziran 2003 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

1972 yılında toplanan UNESCO Eğitimin Geliştirilmesi Komisyonu'nda, eğitimin hayat boyunca süren bir etkinlik olduğu kararına varılmıştır. Eğitimin insanları henüz olmayan bir topluma hazırladığı belirtilmiştir (Sezgin, 2001, s. 329).

1972 yılı UNESCO uluslar arası eğitim komisyonu önerileri (Sezgin, 2001, s. 329);

- Eğitimi okul yaşı ve okul binaları ile sınırlamak yanlıştır.
- Eğitim, hem okul eğitimini hem de okul dışı eğitimi kapsayan tüm eğitsel etkinliğin temel bileşeni olarak düşünülmelidir.
- Eğitsel etkinlik daha esnek olmalıdır.
- Kısaca eğitim yaşam kadar uzun bir varoluşsal süreklilik olarak tasarlanmalıdır şeklinde belirlenmiştir.

UNESCO ise 1996 yılı raporunda hayat boyu öğrenme kavramı kullanılmaya devam etmiştir. Bu kavram Fransızca orijinalinin çevirisidir. Hayat boyu öğrenme, mevcut eğitim sistemini yeniden yapılandırmayı ve eğitimle ilgili olup da eğitim sisteminin dışında kalan tüm potansiyeli geliştirmeyi amaçlayan genel bir düzenlemedir.

1999 yılında OECD tarafından hazırlanan raporda şimdiye kadar hayat boyu öğrenmenin yatırımı, ortamı, parası ve yönetimi kamu otoritesi tarafından karşılandığı ancak bundan sonra beraber ve bölünmüş sorumlulukla, sorumluluğun kişiye ve firmalara verildiği görülmektedir. Günümüz iş dünyasının ihtiyacı olan kaliteli iş gücünün yetiştirilmesinde firmaların ve kişilerin de sorumluluğu bulunmaktadır.

AB tarafından 1990'lı yıllardan sonra komisyon kararlarıyla ve projeler yoluyla eğitime özel bir önem verilmiş ve üye ülkelerden bu kararları hayata geçirmeleri istenmiştir. AB eğitim konusunda ülkelerin eğitim programlarına direkt olarak müdahale etmemektedir. Daha çok eğitim sistemlerinin genel sorunlarıyla ilgili projeler geliştirmektedir. Ayrıca AB, üye ülkelerin eğitim sistemleri hakkındaki bilgileri kısa aralıklarla toplayarak üye ülkelerin eğitim sistemlerinde meydana gelen değişimleri de takip etmektedir (EC, 2000,s.3) .

Avrupa Birliği'nin eğitim konusunda üzerinde önemle durduğu bir konu olan hayat boyu öğrenme ile ilgili AB komisyonunun 1995 yılında "Öğrenen Topluma Doğru" adlı çalışması bulunmaktadır. 1996 yılı ise yine komisyon kararıyla "Avrupa Hayat Boyu Öğrenme Yılı" olarak kabul edilmiştir (EC,1995,s.1). 2000 yılında ise yeni bir bildiri yayımlanmıştır (EC, 2000).

1996'da "Avrupa Hayat Boyu Öğrenme Yılı" sonunda Konsey hayat boyu öğrenme için stratejiler belirlenmesine karar vermiştir. Konu ile ilgili olarak bir kaç temel prensip belirlemiştir. (EC,1995,s.1) Bu prensipler:

- Kaliteli genel eğitimin önemi,
- Gençlerin uygun yeterlikleri kazanmalarını sağlayan mesleki eğitimin desteklenmesi,
- Eğitim-öğretim alma konusunda kişilerin motivasyonu

- Ekonomiyi destekleyen istihdam ile eğitim-öğretim kurumları arasında daha iyi işbirliğinin desteklenmesi
- Ailelerin ve sosyal tarafların bilincinin artırılması,
- Örgün eğitim ve sürekli eğitim-öğretimin Avrupa boyutlarının geliştirilmesidir.

AB'nin eğitimle ilgili diğer projelerinde de hayat boyu öğrenmeyle ilgili amaçlar ve uygulamalar bulunmaktadır. Avrupa Birliği'nde meslekî eğitim alanına yönelik olarak yürütülen Leonardo da Vinci programının dayanaklarından birkaçı hayat boyu öğrenmeyle ilgilidir. Ayrıca programın önceliklerinden birisi, bilgi toplumuna ilişkin araçları kullanarak hayat boyu öğrenmeye katkı sağlamaktır.

AB vatandaşlarının temel haklarını ve AB'nin vatandaşlarına karşı sorumluluklarını düzenleyen Temel Haklar Şartı, 13-14 Ekim 2000'de Fransa'nın Biarritz kentinde gerçekleşen AB zirvesinde devlet ve hükümet başkanlarının bilgisine sunulmuş ve kabul edilmiştir. Temel Haklar Şartı, 7-8 Aralık'taki Nice Zirvesinde onaylanmıştır. Bu belgenin Özgürlükler bölümünde yer alan eğitim başlığı altında 3 bölüm vardır (AB, 2009).

Madde 14. - Eğitim hakkı

1. Herkes, eğitim görme ve mesleki ve sürekli eğitimden yararlanma hakkına sahiptir.
2. Bu hak, serbest zorunlu eğitim görme olasılığını da içerir.
3. Demokratik ilkelere ve ailelerin çocuklarının kendi dini, felsefi ve eğitim konusundaki inançlarına uygun olarak eğitim ve öğretim görmelerini sağlama hakkına saygı gösterilerek eğitim kurumları tesis etme özgürlüğüne, bu özgürlük ve hakkın kullanılmasına ilişkin ulusal mevzuata uygun olarak saygı gösterilmelidir.

Avrupa Birliği Antlaşmasının 149. Maddesinde “Üye Devletlerarasında işbirliğini teşvik ederek eğitim kalitesine katkıda bulunmak ve gerektiğinde, üye ülkelerin faaliyetlerini desteklemek ve tamamlayıcı destek sağlamak.”, 150. Maddesinde ise “Üye devletlerin faaliyetlerini destekleyen ve tamamlayan bir mesleki eğitim politikası uygulamak.” hükümleri yer almaktadır (EC, 2009).

Ayrıca Mart 2000 de Lizbon Avrupa Konseyi toplantısında “Birlik, dünyanın bilgiye dayanan en rekabetçi ve en dinamik ekonomisi olmalıdır.” vurgusu yapılmıştır. Bu kapsama dâhil olan önemli unsurlar içinde herkes için hayat boyu öğrenmenin geliştirilmesi de yer almaktadır(EC, 2000).

Mart 2000 de Lizbon da alınan karar “AB, sürdürülebilir kalkınmayla birlikte daha fazla sayıda ve daha iyi nitelikte iş imkânları sunan, daha fazla sosyal uyumun var olduğu, bilgiye dayalı ileri bir toplum olmalıdır” prensibi ile 2005 yılında yeniden kabul edilmiştir.(EC, 2005).

Haziran 2000’de Feira Avrupa Konseyi; üye ülkeleri ve Komisyonu “herkesin erişebileceği uyumlu stratejiler ve uygulanabilir tedbirlerle hayat boyu öğrenmenin desteklenmesi” çalışmasına davet etmiştir. Mart 2001’de ise Stockholm Avrupa Konseyinde bu davet teyit edilmiş ve sürece sosyal tarafların davet edilmesi gerekliliği vurgulanmıştır.

Haziran 2001’de Riga Konferansında üye ülkeler ve aday ülkelerin eğitim bakanlarına HBÖ ile ilgili rapor sunmuştur. Bu toplantıda “Hayat Boyu Öğrenme Nitelik Göstergeleri” raporunun takip edilmesi istenmiştir. Bu konudaki çalışmaların sunumlarını ise Haziran 2002’de Brastilava da gerçekleşecek toplantıda sunmaları istenmiştir.

Kasım’2001 de “Hayat Boyu Öğrenme Avrupa Alanını Gerçekleştirme” Komisyon Tebliği geniş bir katılımı hazırlanmıştır. Bu tebliğ Hayat Boyu öğrenmeyi eğitim öğretim için prensiplerin bir rehberi olarak ve uygun yapı taşlarını oluşturma konusunu düzenlenmiştir.

Ayrıca 2001 Şubat Konsey Raporu “Eğitim Öğretim Sistemleri için Hedefler” ve bu raporu takiben 2002 Şubat ayında konu ile ilgili çalışma Programı üye ülkelerin Eğitim Öğretim Sistemlerini modernize etme ve geliştirme taahhütleri konusunda önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.

Mart 2002 Barselona Avrupa Konseyi’nde, sonuç olarak hayat boyu öğrenmenin önemli bir etki alanı oluşturduğuna olan inanç ile Lizbon Stratejileri tarafından Hayat

Boyu öğrenme ile ilgili bir ilke kararı hazırlanması talep edilmiş ve özellikle istihdam stratejilerinin dikkate alınması istenmiştir.

27 Haziran 2002 de Konsey ilke kararı hazırlanmıştır. Karara göre; "hayat boyu öğrenme okul öncesi eğitimden emeklilikten sonraki dönemi de kapsayacak şekilde tüm eğitim süreçlerini – örgün, yaygın ve informal- kapsamasını, hayat boyu öğrenmenin tüm hayat boyunca devam eden bilgi, beceri ve yeterlikleri kişisel, sosyal ve vatandaşlık yanında istihdamla ilgili perspektifi de içermesi gerekliliği belirtilmiştir.

Bu ilke kararı Hayat Boyu öğrenme ile ilgili çalışmaların:

- Avrupa İstihdam stratejisi,
- Beceri ve hareketlilik için faaliyet planı,
- Socrates, Leonardo da Vinci ve Gençlik Programları,
- Öğrenme girişimleri,
- Araştırma ve yenilik faaliyetlerine dayanmasını istenmiştir.

Öncelik verilmesi gereken alanlar olarak ise;

- Temel becerilerin kazanılması ve güncellenmesi fırsatlarının sağlanması,
- Öğretmenler ve eğitimcilerin hayat boyu öğrenme geliştirmeleri için güncelleme ve eğitimler düzenlenmesi olarak belirlenmiştir.

Ayrıca, ilke kararı, eğitim öğretim sistemlerinin gelişimi için öğretmen ve eğitimcilerin hayat boyu öğrenmeye dahil olmalarını böylece bilgi toplumu için ihtiyaç duyacakları öğretme becerilerini kazanmalarının ki bunlar da dil öğrenimi, BIT'e erişim, bilimsel ve teknik çalışmalara katılımlarının, artmasını da içermektedir.

Bu ilke kararında açıklanan konularla ilgili olarak üye ülkelerinde hayat boyu öğrenmenin geliştirilmesinde katılımlarının sağlanmasının desteklenmesi özellikle vurgulanmıştır.

Genel ve mesleki eğitimin yanı sıra eğitimle ilgili tüm alt program ve faaliyetleri bütüncül bir yaklaşımla tek bir programda toplayan Hayat Boyu Öğrenme Programı (LLP), yeni kuralları, basitleştirmeleri ve ülke merkezli faaliyetlerdeki artış nedeniyle özel bir önem taşımaktadır. Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin LPP'yi yasalaştıran 15

Kasım 2006 ve 1720/2006/EC sayılı Kararı, Hayat boyu Öğrenme Programı'nın genel amacını şöyle ifade etmektedir: 'Hayat boyu öğrenme yoluyla Topluluğu ileri bir bilgi toplumu haline getirmek, daha çok ve daha iyi iş imkanı yaratmak, sosyal bütünlüğü geliştirmek; çevrenin gelecek kuşaklar için daha iyi korunmasını sağlamak; özellikle de dünyada bir kalite referansına dönüşmelerini temin etmek amacıyla topluluk içindeki eğitim ve öğretim sistemleri arasında karşılıklı değişim, işbirliği ve hareketliliği güçlendirmek" (EC, 2006).

Geliştirilen proje ve politikaların tespitinde genel olarak aşağıda verilen genel hedefler dikkate alınmaktadır (EURYDICE, 2000, s. 7):

- Bilgi toplumuna uyum,
- Rekabet gücünün yükseltilmesi,
- İnsan gücünün serbest dolaşımı,
- İstihdamın artırılması.

4.1.1. Avrupa Birliği'nde Hayat Boyu Öğrenme

Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki ilişkilerin 40 yılı aşan uzun bir geçmişi bulunmaktadır. 1959 yılından bugüne kadar uzanan bu süreçte, ilişkiler inişli ve çıkışlı bir seyir izlemiş, dönemsel olarak kesintiye uğramış ve Türkiye'nin adaylık statüsünün kabul edildiği 2000'li yıllara kadar gelinmiştir. Bugün, Türkiye'nin Avrupa Birliğine tam üye olarak katılması öncesi süreç yaşanmaktadır.

Mayıs 1949 yılında kurulan Avrupa Konseyi'nin başta gelen hedefi 44 üye devlet arasında, tüm gerçek demokrasilerin temelini oluşturan ve tüm Avrupalıların hayatlarını çeşitli şekillerde etkileyen prensip olarak bireysel özgürlüğün, siyasal serbestliğin ve hukuk düzeninin korunmasında birlik sağlamaktır. Bütün üye devletler özgürlük, insan onuru ve bireylerin refahını, hükümet faaliyetleri için kesin ilkeler olarak benimsemekle yükümlüdür. Bugün, Avrupa Konseyi, 800 milyon Avrupalının insan haklarına, demokrasiye ve kanun düzenine olan ortak yükümlülüklerini yapılaştırmaktadır. Türkiye, Avrupa Konseyi'ne 1949 Ağustos ayında katılmıştır. Avrupa Konseyi savunma hariç Avrupa toplumunun bütün önemli sorunlarını ele alır. Çalışma programına dahil bulunan faaliyet alanları arasında İnsan hakları, medya, hukuki işbirliği, sosyal

dayanışma, sağlık, eğitim, kültür, kültürel miras, spor, gençlik, yerel demokrasi, sınır ötesi işbirliği, çevre ve bölgesel planlama ile ilgili konular yer almaktadır (MEB, 2009)

4.1.1.1. 1996 – Avrupa Hayat Boyu Öğrenme Yılı

Avrupa Parlamentosu ve Konsey'in, 1996 yılını Avrupa Hayat Boyu Öğrenme Yılı ilan eden 23 Ekim 1995 tarihli Kararı,(EC,1995,s.1) 26 Ekim 1995 tarihinde Topluluk Resmi Gazetesi'nde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Hayat boyu öğrenme kapsamındaki hedef Avrupalıların hayat boyu öğrenmenin önemini farkına varmaları, eğitim öğretim ve iş dünyası -özellikle KOBİ'lerin- yapıları arasındaki işbirliğini artırmak ve Avrupa Birliği içindeki akademik ve mesleki yeterliklerin tanınması yoluyla Avrupa Eğitim Alanı oluşturulmasına yardımcı olmak ve eğitim öğretimin fırsat eşitliğine yaptığı katkıyı vurgulamaktır. (EC,1995,s.1)

Avrupa Hayat Boyu Öğrenme Yılı için seçilen konular ise şunlardır (EC,1995, s.1):

- Yüksek kaliteli genel eğitimin önemi;
- Bütün gençlerin niteliklerini artıracak bir mesleki eğitimin geliştirilmesi;
- Eğitim ve öğretim almak yönünde bireylerin teşvik edilmesi;
- Eğitim ve öğretim kurumları ve ekonomi dünyası arasında daha iyi işbirliğinin sağlanması;
- Sosyal ortaklar ve ailelerin farkındalığının artırılması;
- Örgün ve yaygın eğitime bir Avrupa boyutunun kazandırılması.

Avrupa Ekonomik Alanı'nı da kapsayan programa ilişkin olarak, bazı ülkelerin ilgilileri, hükümetler arasında farklı kademelerde yepyeni ve daha yakın fırsatların doğduğunu ifade etmişlerdir. AB'nin "beşikten mezara" yaklaşımı, hayat boyu öğrenmenin ekonomik öneminin ötesinde, bireysel gelişim, demokratik karar süreçlerine katılım, özel ilgilere dönük öğrenim ve etkin bir yaşam sürdürerek yaşlanma gibi konuları öne alarak konuya küresel düzeyde önemli katkı yapar (EU,1996).

4.1.1.2. Lizbon ve Feira Avrupa Konseyleri

Avrupa Konseyi tarafından Avrupa'nın 2010 yılına kadar dünyanın en rekabetçi, en dinamik ve bilgiye dayalı ekonomisi haline getirilmesi, daha iyi iş imkanları ve daha çok toplumsal uyum ile sürdürülebilir ekonomik büyümenin sağlanabilmesi stratejik hedefi belirlenmiştir.

Avrupa eğitim-öğretim sistemleri bilgi toplumunun taleplerine ve kaliteli istihdam ihtiyacına uygun olmalıdır. Eğitim ve öğretim sistemleri 2010 yılı detaylı çalışma programı konusundaki mutabakat AB Konseyi tarafından kabul edilmiştir.

Stratejik hedefe ulaşılmasında, özellikle toplumsal uyumun, hareketliliğin, istihdamın ve rekabetçiliğin artırılabilmesi için, yüksek kaliteli mesleki eğitim ve öğretimin geliştirilmesi hayati öneme sahiptir ve hayat boyu öğrenme uygulamasının da önemli bir rolü bulunmaktadır.

Konsey, aşağıdaki hedefleri gerçekleştirmeye davet edilmiştir

- 2010 yılına kadar tüm üye ülkeler; okulu erken terk edenlerin oranını AB ortalaması olan %10 veya daha altı olacak şekilde 2000 yılında belirtilen oranın yarısına indirmelidir,
- 2010 yılına kadar üye ülkeler; matematik, fen bilimleri ve teknoloji eğitiminde mezuniyet oranlarını cinsiyetler arası olan farkı da dikkate alarak 2000 yılında belirtilen mezuniyet oranından daha yukarı çıkarmalıdır,
- 2010 yılına kadar üye ülkeler; 25-64 yaş grubundaki eğitim düzeyini en az orta öğretim mezuniyeti olmak üzere %80 ve daha üstü bir orana taşımalıdır,
- 2010 yılına kadar üye ülkelerde; yaşam boyu öğrenme etkinliklerine katılan 25-64 yaş grubu yetişkin ve çalışan nüfus oranı, en az AB ortalaması olarak %15 olmalıdır.

4.1.1.3. Stockholm Avrupa Konseyi

AB Konseyi tarafından eğitim sistemleri için 3 stratejik hedef belirlenmiştir. Bu hedefler şunlardır (EC,2001,s.3);

1. AB’de eğitim ve öğretim sistemlerinin kalitesinin ve etkinliğinin artırılması,
2. Herkesin eğitim ve öğretim sistemlerine erişiminin kolaylaştırılması,
3. Eğitim ve öğretim sistemlerinin daha geniş bir dünyaya açılması.

Bu 3 stratejik hedef; Eğitim Bakanlarınca 2010 yılına kadar ulaşılması üzerinde fikir birliğine varılan hedeflerdir. Bu stratejik hedeflere ulaşılabilmesi için 13 özel hedef belirlenmiştir.

AB’de eğitim ve öğretim sistemlerinin kalite ve etkinliğinin artırılması kapsamında:

1. Öğretmenler ve eğitimciler için eğitim ve öğretimin kalitesinin artırılması,
2. Bilgi toplumu için becerilerin geliştirilmesi,
3. Bilgi - İletişim Teknolojilerine (BIT) herkesin erişiminin sağlanması,
4. Bilimsel ve teknik çalışmalara iştirakin artırılması,
5. Kaynakların en iyi şekilde kullanılması

Herkesin eğitim ve öğretim sistemlerine erişiminin kolaylaştırılması kapsamında:

1. Açık öğrenme ortamı,
2. Öğrenmenin daha cazip hale getirilmesi,
3. Aktif vatandaşlığın, eşit fırsatların ve toplumsal uyumun desteklenmesi

Eğitim ve öğretim sistemlerinin daha geniş bir dünyaya açılması kapsamında:

1. Çalışma hayatı ile bağların güçlendirilmesi
2. İşletme ruhunun geliştirilmesi
3. Yabancı dil öğrenmenin artırılması
4. Hareketliliğin ve karşılıklı değişimin artırılması
5. Avrupa işbirliğinin güçlendirilmesi

4.1.1.4. Barselona Konseyi ve Kopenhag Deklarasyonu

Avrupa eğitim sistemlerinin 2010 yılına kadar “dünyanın kalite referansı” haline getirilmesine yönelik Çalışma Programı AB Konseyi tarafından onaylanmıştır.

Avrupa’da mesleki eğitim ve öğretimde tüm düzeylerde üye devletler, aday ülkeler, EEA ülkeleri ve Avrupa sosyal ortaklarının katıldığı gönüllü ve aşağıdan yukarıya geliştirilmiş bir işbirliğinin sağlanması hedefi kabul edilmiştir.

Mesleki eğitim ve öğretim; hayat boyu öğrenme politikalarının geliştirilmesinde ve 2010 yılına kadarki Lizbon hedeflerine ulaşılmasında aktif bir rol üstlenecektir. Avrupa çapında geliştirilmiş bir işbirliğinin sağlanabilmesi için 4 öncelik izlenecektir.

- Avrupa boyutunun güçlendirilmesi,
- Şeffaflık, bilgilendirme ve rehberlik sistemlerinin iyileştirilmesi,
- Mesleki yeterlik ve niteliklerin tanınması,
- Kalite güvencesi

Bu kapsamda öncelikli faaliyetler;

- Şeffaflık için tek bir çerçeve oluşturulması,
- Mesleki eğitim ve öğretimde kalite güvencesi için işbirliği,
- Mesleki eğitim ve öğretimde kredi transfer sisteminin oluşturulması,
- Yaygın eğitim ve informal yolla öğrenilenlerin kıymetlendirilmesi için ortak ilkeler belirlenmesi,
- Yaşam boyu rehberlikle ilgili politikaların, sistemlerin ve uygulamaların güçlendirilmesi,
- Öğretmen ve eğitimcilerin öğrenme ihtiyaçlarının belirlenmesi,
- Sektörel düzeyde niteliklerin ve yeterliğin yükseltilmesine verilen desteğin artırılması olarak belirlenmiştir.

4.1.1.5. Hayat Boyu Öğrenme Memorandumu

Avrupa Komisyonu 30 Ekim 2000 tarihinde yayınlanan “Hayat Boyu Öğrenme için Memorandum” adlı Komisyon Çalışma Grubu tarafından hazırlanan belgede, hayat

boyu öğrenmenin önemi ve bu konuda çalışmalara başlama gerekliliği vurgulanmıştır. Hayat Boyu Öğrenmenin eğitim ve öğretimin sadece bir parçası olmaması, öğrenmeye katılım ve gelişme ile ilgili prensipler konusunda rehber olması gerekliliği belirtilmiştir. Gelecek yüzyılın da bu vizyonun uygulamasını görülmesi gerekliliği vurgulanmıştır. Bilgi toplumu ile oluşan değişim süreci ve buna uyumla ilgili hayat boyu öğrenme etkinliğine yer verilmesi gerekmektedir.

Bu vizyonu yakalanması kapsamında altı kilit mesaj verir:

- Herkes için yeni temel beceriler,
- İnsana daha fazla yatırım,
- Öğretim ve öğrenimde yenileşme,
- Öğrenmeye değer verme,
- Rehberlik ve danışmanlık hizmetlerini yeniden değerlendirme,
- Öğrenme etkinliğini eve yaklaştırma.

Her kilit mesajın sonunda verilen konuyla ilgili tartışma soruları, süreç içinde yapılacak çalışmaların içeriğini ve yönünü belirlemek amacıyla. Bu altı mesajın hedefleri ise şunlardır (EC,2000, s.4).

- Bilgi toplumunda sürekli katılım için gereken becerilerin kazanılması ve yenilenmesi için öğrenme olanaklarına herkesin devamlı erişimini garanti altına almak;
- Avrupa'nın en önemli varlığı olan insanlarına öncelik vermek amacıyla insan kaynaklarına yapılan yatırım düzeyini gözle görülür şekilde artırmak;
- Hayat boyu öğrenmenin sürekliliği için etkili öğretim ve öğrenim yöntem ve ortamları geliştirmek;
- Özellikle yaygın ve in formal öğrenme ile öğrenmeye katılımın ve bunun çıktılarının anlaşılmasına ve değerlendirilmesine olanak tanıyacak yolları geliştirmek,
- Herkesin tüm Avrupa'da ve yaşamları boyunca, öğrenme olanaklarına ilişkin nitelikli bilgi ve tavsiyeye kolayca erişebilmesini sağlamak,
- Hayat boyu öğrenme olanaklarını öğrencilere, mümkün olan yerlerde BIT temelli tesislerle desteklenerek kendi topluluklarında olacak şekilde yakınlaştırmak.

Mahiroğlu (2005) memorandumunu önemli yapan iki sebep olduğunu belirtmiştir.

- “Avrupa bilgiye dayalı bir ekonomiye ve topluma yönelmiştir. Bireyin kendisi ve toplum adına bir bütün olarak güncel bilgiye erişmesi, motivasyon ve beceri ile kaynakları akılcıca kullanması Avrupa'nın rekabet gücünü artırma ve işgücünün istihdam edilebilirlik ve adapte edilebilirliklerini iyileştirmek için her zamankinden daha önemli hâle gelmiştir.”
- Bugünün Avrupa'lıları karmaşık sosyal ve politik bir dünyada yaşamaktadırlar. Bugün bireyler her zamankinden daha çok kendi hayatlarını planlamak istemekte ve topluma da aktif olarak katılmaları beklenilmektedir ve kültürel, etnik ve dil çeşitliliği içinde olumlu bir şekilde yaşamaları gerekmektedir. En geniş anlamıyla eğitim bu iddiaların nasıl gerçekleştirileceğini öğrenmede ve anlamada anahtar role sahiptir.”

Momerandumun birinci ekinde Hayat Boyu Öğrenme yaklaşımını yenilikçi ve esnek düzenlemelerle destekleyen faaliyetleri içeren iyi uygulama örnekleri sunulmaktadır. İkinci ekinde ise hayat boyu öğrenme için gösterge ve kıyaslama ölçütleri geliştirme konusunda faaliyet alanlarını kapsamaktadır.

4.1.1.6. 2007-2013 Hayat Boyu Öğrenme Programı

Avrupa Parlamentosu ve Konseyi 15 Kasım 2006 tarihinde verdiği karar kapsamında hayat boyu öğrenme alanında bir faaliyet planı düzenlenmesi ile ilgili çalışmaya başlamıştır (EC, 2006). Bu çalışma sayesinde Avrupa Birliği Eğitim Öğretim yoluyla büyük sayıda vatandaşına doğrudan ulaşmaktadır. Hayat Boyu Öğrenme Programının genel hedefi ise topluluğun Lizbon Stratejisine uyumlu şekilde bilgi toplumunu geliştirmektir.

Üye Ülkelerin faaliyetlerini büyüterek ve destekleyerek ayrıca hareketlilik ve işbirliğini eğitim ve öğretim sistemleri ile gerçekleştirerek dünyada kalite konusunda referans olmayı hedeflemektedir. Bu kapsamda hazırlanan 2007-2013 Hayat Boyu Öğrenme Programının hedefi de hareketlilik ve işbirliğinde değiş tokuşu geliştirmek ve büyütme böylece Lizbon Stratejisine uygun olarak eğitim ve öğretim sistemlerinin

dünyada bir kalite referansı olmasını sağlamaktır. Bunun sonucu olarak gelişmiş bilgi temelli toplum, sürdürülebilir ekonomik gelişme, daha fazla ve iyi işler ve daha büyük sosyal içerme ile toplumun gelişmesine katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

Bu genel hedefe ulaşmak için özel hedefler belirlenmiştir. Bunlar şöyle sıralanmaktadır:

- Kaliteli hayat boyu öğrenme gelişimine katkıda bulunmak ve yüksek performansın, inovasyonun ve “Avrupa Boyutu”nun sistemlerde ve uygulamalarda desteklenmesi;
- “Avrupa Hayat Boyu Öğrenme Alanı”nın gerçekleşmesini desteklemek;
- Hayat boyu öğrenme için fırsatların erişilebilirliğini, çekiciliğini, kalitesini artırmaya yardımcı olmak;
- Sosyal uyum, aktif vatandaşlık, kültürlerarası diyalog, cinsiyet eşitliği ve kişisel katkıyı sağlamlaştırmak;
- Yaratıcılık, rekabet edebilirlik, istihdam ve girişimcilik ruhunun büyümesinin desteklenmesine yardımcı olmak;
- Dezavantajlı gruplar ve özürllüer dahil olmak üzere tüm insanların hayat boyu öğrenmeye katılımının arttırılmasına katkıda bulunmak;
- Dil öğrenimi ve dil değişimini desteklemek;
- BIT temelli kaynakların geliştirilmesini desteklemek.

4.1.1.7. Eğitim ve Öğretimde Avrupa Birliği İşbirliği için Stratejik Çerçeve Antlaşması

Avrupa Birliği Eğitim Öğretim Politikası 2000 yılında gelişme ve işlerle ilgili odaklanması olan programı kapsayan Lizbon Stratejisinin adaptasyonu ile hız kazanmıştır. Özellikle küresel rekabet edebilirliğin tüm sektörlerde daha da yoğunlaşırken Avrupa Birliğinin en değerli gereklilikleri olan bilgi ve onun getirdiği yeniliklerin altını çizmektedir.

Kaliteli okul öncesi, ilk (primary), orta, yüksek ve mesleki eğitim ve öğretim her zamankinden daha çok önemini korumaktadır. Fakat ilk öğrenme yeterli değildir. (initial learning). Kişilerin becerileri, yenilenen teknolojinin zorlukları, artan uluslara arası ilişkiler ve demografik değişimlerle baş etmek için sürekli olarak yenilenmelidir.

Günümüzde gelişme ve meslekler için bir anahtardır ve kişilerin toplum içine katılım şanslarını artırmaktadır.

AB üye ülkeleri ve Avrupa Komisyonu 2001 yılında uygulamaya konan Eğitim Öğretim 2010 Çalışma Programı yoluyla politik işbirliklerini güçlendirmiştir. Bu çalışma programının devamı olarak Mayıs 2009'da Konsey tarafından "Eğitim Öğretimde Avrupa İşbirliği için Stratejik Çerçeve" kabul edilmiştir. Her iki programda Avrupa düzeyinde eğitim öğretim alanında önceki faaliyetler entegre edilmiştir. Avrupa için Eğitim Öğretimde işbirliği Stratejik Çerçevesi (ET 2020) dört stratejik hedef ortaya koyan ve daha önceki çalışma programlarındaki ilerlemeleri dikkate alan bir çalışmadır. Bu stratejik Çerçeve kapsamında planlanan faaliyetler yüksek öğrenim alanındaki Bolonya sürecine de katkı sağlamaktadır. Söz konusu dört alan aşağıda verilmiştir (EU,2009,s.3):

1. Hayat Boyu Öğrenme ve hareketliliği gerçekleştirme;
2. Eğitim ve öğretimin kalite ve etkinliğini geliştirmek;
3. Aktif vatandaşlık, sosyal uyum ve eşitliği destekleme;
4. Eğitim ve öğretim tüm düzeylerinde girişimcilik dâhil olmak üzere yenilikçilik ve yaratıcılığı artırmak.

Belirlenen hedeflere yönelik ilerlemenin belli aralıklarla izlenmesi kanıta dayalı politika yapma konusuna önemli katkı sağlamaktadır. Yukarıda belirtilen stratejik hedefler 2010-2020 dönemi göstergeleri ve (Avrupa Göstergeleri) ortalama Avrupa performansı için referans düzeyleri tarafından da takip edilmesi vurgulanmıştır.

Ortalama Avrupa performansı için referans düzeyleri (Avrupa Göstergeleri) (EU,2009,s.7):

- Yetişkinlerin hayat boyu öğrenmeye katılımı; düşük düzeyli yetişkinlerin hayat boyu öğrenmeye katılımlarının artması yaklaşımında;
- 2020'ye kadar yetişkinlerin yaklaşık % 15'inin hayat boyu öğrenmeye katılması,
- Temel becerilerde düşük seviyedekiler; özellikle matematik, okuma ve fen alanlarında olmak üzere uygun temel beceri düzeyini tüm öğrencilerin başarmasını sağlama yaklaşımı;

2020'ye kadar matematik, okuma ve fen alanlarında 15 yaşındakilerin düşük başarılı olanları % 15'ten az olmalı,

- Yüksek okul erişimi; üniversiteye erişime talebin arttığı ve mesleki eğitim ve öğretimin eşit değerdayken;

2020'ye kadar 30-34 yaş grubunda yüksek öğretime erişimin en az %40 olması.

- Eğitim öğretimi erken terk etme; eğitim ve öğretimlerini tamamlayanların sayısının en üst sayıda olmasına katkı sağlama;

2020'ye kadar eğitim öğretimi terk edenlerin oranının %10'dan az olması.

- Erken çocukluk eğitimi; özellikle dezavantajlı altyapısı olanlar için, daha sonraki eğitim başarıları için temel oluşturması yolunda erken çocukluk eğitimine katılımın artırılması yaklaşımı;

2020'ye kadar zorunlu eğitime katılım yaşı ile 4 yaş arasındaki çocukların en az % 95'inin erken çocukluk eğitimine katılımlarının sağlanması (EC,2009,s.5)

Bunlara ek olarak Konsey Komisyonu aşağıdaki çalışmalara davet etmektedir (EU, 2009, s.8);

- **Hareketlilik:**

Öğrenme hareketliliğinin kattığı değer kabullenilmesi ve bu tür hareketliliğin artırılmasına olan yaklaşım ile birlikte Komisyon Konseyi 2010 yılına kadar göstergeler koymaya davet etmiştir. Bu çalışma öncelikle fiziksel hareketliliğe odaklanarak niceliksel ve niteliksel durumu dikkate alarak yüksek öğretimi içerecek şekilde ülkeler arası hareketliliği kapsamı ve Bolonya süreci içinde anlaşmaya varılan hedefler ve sarf edilen emekleri yansıtacak şekilde olması önerilmiştir. Bu konu ayrıca Leuven and Louvain-la-Neuve konferanslarında da vurgulanmıştır. Aynı zamanda Komisyon öğretmen ve mesleki eğitim öğretimde hareketliliği de kapsayacak şekilde göstergelerin genişletilmesi konusunda çalışılması ile ilgili olarak anlaşmaya varmıştır.

- **İstihdam**

Mevcut ve gelecek iş piyasası zorluklarını aşmak için eğitim ve öğretim yoluyla istihdamın artırılmasının önemi konusunda Komisyon 2010 yılına kadar süre verilerek gösterge koyulmasını istemiştir.

- **Dil Öğrenme**

Erken yaşlardan itibaren iki dil öğrenmenin önemi konusu Mart 2002 Barselona Avrupa Konseyi sonuçlarında vurgulanmıştır. Komisyon dil yeterlikleri kapsamında yürütülen

çalışmalar bağlamında 2012'ye kadar bu alanda bir gösterge koyulmasını istemiştir. (EC,2009,s.7)

4.1.2. Türkiye’de Hayat Boyu Öğrenme

Hayat Boyu Öğrenme Türkiye için, kavrama sıkı sıkıya bağlı olan Avrupa ülkeleri kadar değerli bir konuma gelmiştir. Türkiye’de bir yandan işsizlik yaygınlaşmakta, diğer yandan işverenler tarafından ihtiyaç duyulan nitelikte işgören bulunamadığı yönünde problemler dile getirilmektedir. İstihdamla ilgili güvenceler giderek azalmakta ve geleneksel istihdam statüsü zayıflamaktadır. Hizmet sektörünün büyümesi, hızla gelişen insan kaynakları uygulamaları, öğrenen örgüt ve birey merkezli eğilim, işletmelerin rekabet edebilirliklerinin insan kaynaklarına odaklanması gibi birçok gelişme, işgörenlerin kariyerleri ile ilgili beklentilerini ve işletmelerin kariyer stratejilerini de etkilemektedir. İşletmeler bir taraftan kendileri için gerekli olan nitelikli, bilgili, uyumlu ve verimli işgücünü bulmakta problemlerle karşılaşırken, öte yandan personel devir hızını azaltmaya uğraşmaktadırlar. Bireyler ise iş bulabilmek veya istihdamda daha uzun kalabilmenin yolunun daha bilgili ve nitelikli olmaktan geçtiğini fark etmektedirler. İstihdamda uzun süre kalabilmek sadece bir işletmede işe sahip olunmasını değil, aynı zamanda bireyin çalışma hayatı boyunca özellikte genel ve güncel becerilerin kazanılması ve korunmasını da ifade etmektedir (Aksoy, 2008, s. 8).

4.1.2.1. Türkiye’de “Hayat Boyu Öğrenme” için Yasal Temeller

Türkiye’deki eğitim ve öğretim faaliyetleri ile ilgili düzenlemeler Anayasa, eğitim ile ilgili yasalar ve Milli Eğitim Bakanlığının kararnamele yapılar ve uygulamaya konur. Anayasa-Madde 42’ye göre, herkes öğrenim hakkına sahiptir; “kimse eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamaz”. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir. İlköğretim bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır. Devlet, maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak

tedbirleri alır. Türkçeden başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez.

Türkiye’deki eğitim sistemi 24 Haziran 1973 tarihinde (Resmi Gazete) yürürlüğe girmiş olan “Milli Eğitim Temel Kanunu” (1739 sayılı Kanun) ile düzenlenmektedir. Bu kanun kapsamındaki temel ilkeler aşağıdadır:

Öğrenim Hakkı: Eğitim kurumları herkese açıktır (Madde 4); herkes öğretim görme hakkına sahiptir (Madde 7); herkese fırsat eşitliği sağlanır; ekonomik durumun belirleyici bir unsur olmasının engellenmesi için maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek eğitim kademelerine kadar öğrenim görmelerini sağlamak amacıyla uygun mekanizmalar oluşturulur; özel ihtiyaçlara sahip öğrenciler için özel tedbirler alınır (Madde 8); Eğitim, bireysel ve ulusal ihtiyaçları karşılamaya yöneliktir (Madde 5); Bireyler, rehberlik programları ile ilgi ve kabiliyetlerine uygun olarak farklı program ve okullara yönlendirilirler(Madde 6). İlköğretim görmek her vatandaşın hakkıdır (ilköğretim ücretsizdir); bunun ötesinde vatandaşlar istek ve becerilerine uygun olarak eğitim görürler (Madde 7).

Sürekli Eğitim: Bireylerin genel ve mesleki eğitimlerinin hayatları boyunca devam etmesi esastır. Yetişkinlere, hayata ve iş yaşantısına adapte olabilmelerini sağlamak amacıyla “sürekli eğitim” sağlanmalıdır (Madde 9).

Her yerde eğitim: Milli eğitimin amaçları sadece resmi ve özel eğitim kurumlarında değil, her yerde (ev, işyeri, çevre...) ve her fırsatta gerçekleştirilmeye çalışılır (Madde 9); Resmi, özel ve gönüllü her eğitim kuruluşunun eğitimle ilgili faaliyetleri Milli Eğitim amaçlarına uygunluğu bakımından Milli Eğitim Bakanlığının denetimine tabidir (Madde 17).

Eğitim yapısına bakıldığında Türk Milli Eğitim sistemi örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden oluşur (Madde 18). Örgün ve yaygın eğitim faaliyetleri birbirlerine ait mevcut kaynaklar en yüksek düzeyde kullanılarak, yakın işbirliği ve koordinasyon içinde düzenlenir.

Örgün Eğitim: Örgün eğitim okul-öncesi, ilk, orta ve lise öğretim kurumlarını kapsar. Okul-öncesi eğitim isteğe bağlıdır ve üç – beş yaş grubuna yöneliktir. “Ana sınıfı” olarak ilkokula bağlı ya da ayrı bir okul olarak kurulmuş olabilir. İlköğretimin süresi sekiz yıldır ve ilköğretim 6 – 14 yaşları arasındaki tüm çocuklar için zorunlu ve devlet okullarında parasızdır (Madde 22). İlköğretim öğrencileri “hayata” ve “daha yüksek” eğitim kurumlarına hazırlar. Sağlıklı bir geçiş yapabilmelerini sağlamak amacıyla, ilköğretimin son (on altıncı) döneminde mesleki rehberlik programları sağlanır. Ortaöğretim, ilköğretim sonrası tüm genel, mesleki ve teknik eğitim kurumlarını kapsar (Madde 26). 2005-06’dan itibaren, söz konusu süre yeni başlayanlar ile başlatılmak üzere üçten dört yıla çıkartılmıştır. Bireysel tercihlere, becerilere ve ulusal ihtiyaçlara göre, ortaöğretim bireyleri liseye ve/veya iş hayatına hazırlar (Madde 28). Ortaöğretim kurumlarına liseler, teknik liseler, meslek liseleri, sağlık meslek liseleri, tarım meslek liseleri, öğretmen liseleri, çok programlı liseler gibi adlar verilir (Madde 29). Yabancı dil eğitimi verenlerin adına “Anadolu” eklenir (Anadolu Liseleri, Anadolu Teknik Liseleri gibi). Rehberlik programları öğrencilerin lise eğitimi programları ve istihdam seçenekleri arasında uygun seçimler yapmalarına yardımcı olmak amacıyla ortaöğretimde de devam eder (Madde 30). Lise mezunları yükseköğretim programlarına girmek için aday olmaya hak kazanır (Madde 31). Yükseköğretim programlarına giriş, Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği içinde Yüksek Öğretim Kurulu tarafından düzenlenir. Yükseköğretim lisans öncesi (iki yıl) derece, lisans (dört yıl) derecesi ve iki – beş yıl süreli lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) derece programlarından oluşur.

Yatay ve dikey geçiş yolları, öğrencilerin kabiliyetlerine (başarılarına) göre açık tutulur (Madde 37); Yükseköğretim paralıdır ancak başarılı adaylara/öğrencilere kredi, burs ve diğer yollarla maddi yardım sağlanır (Madde 38).

Yaygın Eğitim: Örgün eğitimin yanında ve/veya dışında icra edilen tüm eğitim faaliyetleri, yaygın eğitim kategorisini oluşturur. Yaygın eğitim milli eğitimin amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak sağlanır. Örgün eğitim sistemine daha önce hiç girmemiş olan, bu sistemin herhangi bir aşamasında olan ya da bu sistemden tamamıyla çıkmış olan kişilere eğitim hizmetleri sunar. Hizmetler, bireylerin üretkenliğini, sağlığını ve mutluluğunu arttırmaya yönelik temel amaç benimsenerek, okuma-yazmadan yüksek teknoloji ve/veya kültür, vatandaşlık, sağlık ve benzeri alanlara kadar

farklı programları kapsar. (Madde 40). Yaygın eğitim iki temel bölümden oluşur: genel ve mesleki eğitim. Bunlar, birbirlerini destekleyecek şekilde düzenlenir (Madde 41).

Genel, mesleki ve teknik eğitim alanında işlev gösteren resmi, özel ve gönüllü kuruluşlar arasındaki koordinasyonu Milli Eğitim Bakanlığı sağlar (Madde 42). Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Bakanlıklar, mesleki ve teknik eğitim hizmeti sunan resmi, özel ve gönüllü eğitim kurumları arasında sağlanacak olan koordinasyonun niteliği ve ilkeleri bir Kanun ile belirlenecektir (Madde 42).

İlk kapsamlı Kanun 1986 yılında “Türkiye’de Çıraklık ve Mesleki ve Teknik Eğitim Sisteminde” hazırlanmıştır. Söz konusu kanuna “Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu” (“Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu,” Resmi Gazete. 19139 (19.06.1986).) adı verilmiş ve bu kanun 3308 sayılı kanun olarak tanınmıştır. Çırakların, Kalfa ve Ustaların, okullarda ve işletmelerde gerçekleştirilecek eğitim ve öğretimlerine ilişkin kural ve düzenlemeleri belirlemektedir. Bu kanun ile sistemin işleyişine yardımcı olmak amacıyla, neredeyse tüm paydaşları temsil eden yerel komiteler kurulmuştur. Kanunda birçok değişiklik yapılmıştır, yapılan en kapsamlı değişiklik Kanunun 4702 sayılı Kanun olarak değiştirilmesini sağlayan değişikliktir.

İkinci en kapsamlı değişiklik 1986 yılındaki ilk Mesleki Eğitim Kanunu olan 3308 sayılı kanundan 15 yıl sonra gelmiş ve 2001 yılında yürürlüğe girmiş olan “Mesleki Eğitim Kanunu” (4702 sayılı kanun) ile yapılmıştır. Bu kanun ayrıca beraberinde Türkiye’deki Eğitim sistemi için örgütsel ve kavramsal değişiklikler de getirmiştir. “Yüksek Öğretim Kanununun” (2547 sayılı kanun), “Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanununun” (3308 sayılı Kanun), Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Kanununun (4306 sayılı Kanun) ve Milli Eğitim Bakanlığının Örgütsel Yapısının (3797 sayılı Kanun) bazı maddelerini değiştirmiş ve Mesleki ve Teknik Eğitime yeni kavramlar ve uygulama usulleri getirmiştir. Genel ve mesleki ve teknik eğitim programları arasındaki ve içindeki geçiş yollarını açmış ve bunların neticesinde diploma ve/veya sertifikalar alınmasını sağlamıştır. Bunun temel amacı, nihai ürünlerin kalitesinin yanında etkinliği ve verimliliğinin de artırılmasıdır. Bu Kanunun ardından, mevcut yirmi adet kararname, Kanunun gerektirdiği on bir adet yeni Kararname ile birlikte bir araya getirilmiş ve 2002 yılında “Mesleki ve Teknik Eğitim Kararnamesi” adı altında tek bir genel kararname olarak yayımlanmıştır. Bu kararname kapsamında yeni yapılar ve

kavramlar geliştirilmiş, düzenlemeye gidilmiştir. (“Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliği,” Resmi Gazete. No: 24804 (03 Temmuz 2002).)

“Yaygın Eğitim Kurumları Kararnamesi” (“ Millî Eğitim Bakanlığı Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği ,” TC Resmi Gazete. Sayı: 26080 (14 Şubat 2006)) Şubat 2006’da MEB’in Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı yaygın eğitim kurumlarının faaliyetlerini düzenlemesi amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanmıştır...”

Halk eğitimi merkezleri ve eğitim odalarının ya da diğer bir kurumun Halk Eğitim Merkezleri ile işbirliği içinde ya da Halk Eğitim Merkezlerinin izni ile özel öğretim kurumları mevzuatı dışında açacağı kursların kuruluş, yönetim, eğitim, üretim, rehberlik, denetim ve eş güdüm faaliyetlerini kapsar...(Madde 2).

3. Maddeye göre, Yönetmelik; 1973 tarihli ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 1992 tarihli ve 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun, 1986 tarihli ve 3308 sayılı Meslekî Eğitim Kanunu, 1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 1983 tarihli ve 2841 sayılı Zorunlu İlköğrenim Çağı Dışında Kalmış Okuma-Yazma Bilmeyen Vatandaşların Okur-Yazar Duruma Getirilmesi veya Bunlara İlkokul Düzeyinde Eğitim-Öğretim Yaptırılması Hakkında Kanun ile 1998 tarihli ve 98/12120 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen ve Yöneticilerinin Ders ve Ek Ders Saatlerine İlişkin Hükümet Kararnamesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Yaygın eğitim vermek amacıyla, iller ve kasabalarda Merkezler / Halk Eğitim Merkezleri ve köyler ve ilçelerde ise Eğitim Odaları kurulmuştur. Döner sermayeye sahip olanlara “Halk Eğitim Merkezleri” ve “Akşam Meslek Okulları” adı verilir... (Madde 7).

Bunların hepsi “İl/İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne” bağlıdır. Müdür Yardımcılarından biri yaygın eğitim ile görevlendirilir. Kısa süreli programlar yaş, eğitim seviyesi ve cinsiyet vb. farkı gözetmeksizin, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da halen bu sistemin içinde bulunan veya sistemden çıkmış olan kişilerin

retkenliğini arttırmak amacıyla yer ve zamana bağlı olmaksızın düzenlenebilir... (Madde 45).

Programlar sadece söz konusu Genel Müdürlüğe ait olan tesislerde değil, aynı zamanda diğer örgün eğitim kurumlarında (tüm genel, mesleki ve teknik okullar) ve çeşitli kuruluşların bu tür programlar için uygun olan tesislerinde de gerçekleştirilebilir. Mesleki ve Teknik kurslar 3.7.2002 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmış olan “Mesleki ve Teknik Eğitim Yönetmeliğine” uygun olarak gerçekleştirilir. Kurs sırasında, kursiyerler çıraklara tanınan tüm haklara sahip olacaktır (Madde 53).

Kurslar üç ana kategoride gerçekleştirilir: okuma-yazma ve tamamlanmamış programların telafisi, mesleki ve teknik programlar ve sosyal ve kültürel programlar (Madde 7 ve Madde 46). Çeşitli kurumların/işletmelerin ğretim ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla, yerel ve ulusal düzeyde hizmet protokolleri yapılabilir. Yerel protokoller Vali’nin onayı ile yürürlüğe girerken, ulusal protokoller Milli Eğitim Bakanı tarafından imzalanır. Meslek kurslarının kursiyerlerine ıraklık kursiyerlerine sağlanan desteklere benzer destekler sunulur.

Yukarıda açıklanan Türkiye’deki eğitim öğretimle ilgili yasal temeller Avrupa Birliği’ni 2000 Lizbon Stratejileri ile başlattığı çalışmaları takip eden, eğitimde küreselleşme ve teknolojik gelişmeler kapsamında gerçekleşmesi için oluşturulan AB stratejileri yönünde değişikliklerdir. Bu genel kapsamda hayat boyu öğrenme yaklaşımı izlenmektedir.

4.1.2.2. Çok Yıllı İndikatif Planlama Belgesi

Çok Yıllı İndikatif Planlama Belgesi (MIPD) 2008-2010 dönemi için katılım öncesi yardım stratejisinin düzenlenmesi işlevini görür. Belge kapsamında istihdam, eğitim ve öğretimin desteklenecek iki öncelikli alan olduğu belirtilmiştir. Belgede, Bileşen-I (Geçiş Dönemi Yardımı ve Kurum Oluşturma) altında yer alan ana öncelikler ve hedefler, Kopenhag siyasi kriterlerinde ele alınan hususlarla ilişkilidir. Burada ncelikli alanlardan biri şöyle tanımlanmıştır: “Sivil Toplum: lke içinde sivil toplumun gelişimini ve kamu politikalarının şekillendirilmesi süreçlerine katılımını

kolaylaştırmak; sosyal diyalogun ve sendika haklarının güçlendirilmesi; Güneydoğu'daki mevcut durumun stabilizasyonuna katkıda bulunacak tedbirler; kültürel çeşitliliğin ve azınlık haklarının desteklenmesi; Romanlar dahil, zor ve savunmasız durumda olan grupların sosyal katılımının desteklenmesi" (MIPD, s18) öngörülmektedir. Ayrıca belgede, sosyal diyalog, çocuk işçiliği ve kamu sağlığı dahil istihdam ve sosyal politika gibi alanlarda kurum oluşturma desteği sağlanabileceği belirtilmektedir. Bu açıdan, yerel kamu kurumları, belediyeler, STK'lar ve özel sektör kuruluşları arasında yakın bir koordinasyon kurarak, bu paydaşlar arasındaki diyalogu teşvik edip artırmak esastır.

4.1.2.3. DPT Kalkınma Planlarında Hayat Boyu Öğrenme

8. ve 9. Kalkınma Planlarında, Türk eğitim sisteminin hayat boyu öğrenme yaklaşımıyla yeniden düzenlenmesi öngörülmüştür. Eğitimde yatay ve dikey geçişlerin kolaylaştırılması, yetişkinlerin öğrenmesini özendirme, kızların okula devamının sağlanması, okul öncesi ve özel eğitimin desteklenmesi, demokrasi kültürünün yerleştirilmesi alanlarında projeler üreterek eğitime kaynak sağlanması gerekli görülmektedir.

Hayat Boyu Öğrenme ilk olarak 8. Beş Yıllık Kalkınma planında yer almıştır. Planda eğitim sisteminin temel amacı, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, demokratik değerleri benimsemiş, yeni fikirlere açık, kişisel sorumluluk duygusuna sahip, milli kültürü özümsemiş, farklı kültürleri yorumlayabilen, çağdaş uygarlığa katkıda bulunabilen, yüksek nitelikli bilgi çağı insanını yetiştirmektir olarak açıklanmıştır. Bu kapsamda yapısal dönüşümlerin gerçekleştirilmesi için eğitim sistemine ayrılan kaynaklar artırılması ve müfredat programları güncelleştirilmesi gerekliliği vurgulanmıştır.

8. Beş Yıllık Gelişim Planının Temel Amaçları (2001-2006)

- Mesleki ve teknik eğitimi yeniden düzenlemek;
- Temel eğitimi sekiz yıla çıkarmak;
- Eğitimde bilgi teknolojisi kullanımının geniş kapsamlı kullanımı;
- İlköğretim programındaki değişiklikler ve orta öğretimde yapılanları tanıtmak.

Plan eğitim sisteminin geliştirilmesi ile ilgili olarak ekonomi bazlı yaklaşımla nitelikli işgücü ihtiyacını karşılayacak ve uluslararası rekabet gücünü artıracak şekilde olmasını gerekliliğini de ortaya koymaktadır. Hayat Boyu Öğrenme yaklaşımıyla eğitim sisteminin herkes için etkin rehberlik hizmetini içeren, yatay ve dikey geçiş fırsat veren, yetki devrini esas alan, fırsat eşitliğini gözeten, üretime dönük eğitime ağırlık veren bir bütünlük içinde yeniden düzenlenmesi belirtilmiştir. Bu kapsamda, Avrupa Birliği destekli TEDP ile ilköğretimde gerçekleştirilmiş olan yeniden düzenleme çalışmalarının ortaöğretimi, yüksek öğretimi ve yaygın eğitimi de kapsayacak şekilde hızlandırılarak sürdürülmesi gerekliliği vurgulanmıştır.

2007–2013 dönemini kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planı, “istikrar içinde büyüyen, gelirini daha adil paylaşan, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen, AB’ye üyelik için uyum sürecini tamamlamış bir Türkiye vizyonu ve Uzun Vadeli Strateji (2001–2023) çerçevesinde hazırlanmış, değişimin çok boyutlu ve hızlı bir şekilde yaşandığı, rekabetin yoğunlaştığı ve belirsizliklerin arttığı bir döneme rastlayan, küreselleşmenin her alanda etkili olduğu, bireyler, kurumlar ve uluslar için fırsatların ve risklerin arttığı bir dönemde, Türkiye’ nin ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda bütüncül bir yaklaşımla gerçekleştireceği dönüşümleri ortaya koyan temel politika dokümanıdır.

Toplumunun ihtiyaçları doğrultusunda sanayi toplumunun değerlerine göre oluşmuş eğitime ilişkin kavram, değer ve ilkelerin bilginin “Hayat boyu öğrenme” yaklaşımıyla yeniden, tanımlandığı belirtilmiştir.

Planda hayat boyu öğrenmenin amaçlarına ulaşılabilmesi için aşağıda kısaca açıklanan üç ana strateji önerilmektedir:

- Kişisel gelişme:
- Toplumsal bütünleşme:
- Ekonomik büyüme:

Plana göre hayat boyu öğrenme yaklaşımı çerçevesinde eğitimde tarafların rollerinin yeniden tanımlanması gerekmektedir. Öğrenciler, öğretmenler, okul

yönetimleri, sivil toplum kuruluşları ve devlet; eğitimin tarafları olarak kabul edilmektedir. Bu çerçevede devletin eğitimdeki görev ve sorumlulukları; politika üretme, yönlendirme, sorumluluk belirleme, eğitim piyasasını oluşturma gibi konularda ve değişik düzeylerde ele alınmaktadır. Yeni yaklaşımlar ve politikalar oluşturulurken, taraflar arasındaki rol dağılımı, karar mekanizmaları ve eğitim finansmanının bölüşümü gibi hususlar yeniden düzenlenmektedir. Etkin ve kaliteli bir eğitimin tam anlamıyla gerçekleştirilebilmesinde tarafların gönüllü olarak görev almaları ve katkı verebilmelerinde sürekli bilgilendirme, yetki-sorumluluk verme ve ikna büyük önem taşımaktadır. Birçok ülkede yaşanan devletin tekel konumu, eğitimde yaşanan kalite ve etkinlik sorununun en önemli sebepleri olarak görülmektedir. Devletin eğitimdeki rolünün düzenleyicilik, yol göstericilik, araştırma-geliştirme, yerel-ulusal-uluslar arası karşılaştırma ve makro düzeyde politikalar belirleme çerçevesinde oluşabileceğinin altı çizilmektedir.

Kalkınma Planında yer alan hayat boyu öğrenmenin amaç ve stratejik hedeflerindeki öncelikler ve ağırlıklar, aşağıda yer almaktadır:

- Yüksek Kalitede Erken Çocukluk Eğitimine Ulaşımı Yaygınlaştırma
- İlk ve Ortaöğretimde Temel Öğrenmeyi Yeniden Canlandırma
- Geçiş Sorunlarının Üstesinden Gelme
- Yetişkinlerin Öğrenmesini Özendirme
- Sistemi Daha Tutarlı Hale Getirme
- Sistemin Kaynaklarını ve Varlıklarını Yenileme

“İstihdamın Artırılması” gelişme eksenini “Eğitimin İşgücü Talebine Duyarlılığının Artırılması” başlığı altındaki 570. ve 571. paragraflarla, “Beşeri Gelişme ve Sosyal Dayanışmanın Güçlendirilmesi” gelişme eksenini “Eğitim Sisteminin Geliştirilmesi” başlığı altındaki 583. ve 594. paragraflar hayat boyu öğrenme ile ilgilidir:

570: Değişen ve gelişen ekonomi ile işgücü piyasasının gerekleri doğrultusunda, kişilerin istihdam becerilerini artırmaya yönelik yaşam boyu öğrenim stratejisi geliştirilecektir. Bu strateji, kişilerin beceri ve yeteneklerinin geliştirilebilmesi için, örgün ve yaygın eğitim imkânlarının artırılmasını, söz konusu eğitim türleri arasındaki yatay ve dikey ilişkinin güçlendirilmesini, çıraklık ve halk eğitiminin bunlara yönelik olarak yapılandırılmasını, özel sektör ve STK’ların bu alanda faaliyet göstermesini destekleyecek mekanizmaları kapsayacaktır.

571: İşgücü piyasasına ilişkin bilgi sistemleri geliştirilmesi, eğitim ve işgücü piyasasının daha esnek bir yapıya kavuşturulması ve istihdamın ve işgücü verimliliğinin artırılması için, yaşam boyu eğitim stratejisi dikkate alınarak ekonominin talep ettiği alanlarda insan gücü yetiştirilecektir.

583: Eğitim sistemi, insan kaynaklarının geliştirilmesini desteklemek üzere, yaşam boyu eğitim yaklaşımıyla ve bütüncül olarak ele alınacak; sistemin etkinliği, erişilebilirliği ve fırsat eşitliğine dayalı yapısı güçlendirilecektir.

594: Toplumda yaşam boyu eğitim anlayışının benimsenmesi amacıyla e-öğrenme dâhil, yaygın eğitim imkânları geliştirilecek, eğitim çağı dışına çıkmış kişilerin açık öğretim fırsatlarından yararlanmaları teşvik edilecek, beceri kazandırma ve meslek edindirme faaliyetleri artırılabacaktır.

4.1.2.4. Ulusal Programlarda Hayat Boyu Öğrenme

2008 yılı Ulusal Programı kapsamında eğitim programlarının gözden geçirilmesi çerçevesinde, mesleki eğitimin işgücü piyasasındaki gelişmelere cevap verecek esnekliğe kavuşturulmasına yönelik çalışmalara sosyal tarafların katılımıyla başlanmıştır. Bu kapsamda, mesleki ve teknik eğitimde modüler ve esnek bir sisteme geçilecek, yükseköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki mesleki eğitim, program bütünlüğünü esas alan tek bir yapıya dönüştürülecek, mesleki eğitimde, nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde önemli yeri olan uygulamalı eğitime ağırlık verilecektir.

Eğitim ve işgücü piyasasının daha esnek bir yapıya kavuşturulması ve istihdamın ve işgücü verimliliğinin artırılması için, yaşam boyu eğitim stratejisi dikkate alınarak ekonominin talep ettiği alanlarda insan gücü yetiştirilecektir.

Meslek standartlarına dayalı yeterliliklerin geliştirilmesi, belgelendirilmesi, belge ve eğitim veren kuruluşların akreditasyonu gibi temel işlevleri içeren Ulusal Mesleki Yeterlilik Sistemine ilişkin çalışmalar tamamlanacak ve bu sisteme duyarlı bir mesleki eğitim yapısı geliştirilecektir.

Eğitim sistemi, insan kaynaklarının geliştirilmesini desteklemek üzere, yaşam boyu eğitim yaklaşımlarıyla ve bütüncül olarak ele alınacak; sistemin etkinliği, erişilebilirliği ve fırsat eşitliğine dayalı yapıyı güçlendirilecektir.

Değişen ve gelişen ekonomi ile işgücü piyasasının gerekleri doğrultusunda, kişilerin istihdam becerilerini artırmaya yönelik hayat boyu öğrenme stratejisi geliştirilecektir. Bu strateji, kişilerin beceri ve yeteneklerinin geliştirilebilmesi için, örgün ve yaygın eğitim imkânlarının artırılmasının söz konusu eğitim türleri arasındaki yatay ve dikey ilişkinin güçlendirilmesini, çıraklık ve halk eğitiminin bunlara yönelik olarak yapılandırılmasını, özel sektör ve STK'ların bu alanda faaliyet göstermesini destekleyecek mekanizmaları kapsayacaktır.

Toplumda hayat boyu öğrenim anlayışının benimsenmesi amacıyla e-öğrenme dahil, yaygın eğitim imkanları geliştirilecek, eğitim çağı dışına çıkmış kişilerin açık öğretim fırsatlarından yararlanmaları teşvik edilecek, beceri kazandırma ve meslek edindirme faaliyetleri artırılabilecektir.

İnsan gücü arz ve talep eğilimlerinin belirlenebilmesi amacıyla hanehalkının eğitim, istihdam ve meslek durumlarını içeren gerekli veriler üretilecek, derlenecek ve işgücü piyasası ihtiyaç analizleri yapılacaktır.

Eğitimde kalitenin artırılması amacıyla, yenilikçiliği ve araştırmacılığı esas alan müfredat programları ülke geneline yaygınlaştırılacak, öğrenciler bilimsel araştırmaya ve girişimciliğe teşvik edilecektir.

İlköğretimde okul terklerinin azaltılması için başta kırsal kesime ve kız çocuklarına yönelik olmak üzere gerekli tedbirler alınacak ve ortaöğretime geçiş oranları yükseltilecektir.

Üniversite-iş dünyası işbirliği çerçevesinde; rekabetçi ve bilgiye dayalı ekonominin gerektirdiği özellikleri içeren ve araştırma potansiyelinin gelişmesine daha çok katkıda bulunan işgücü eğitimi geliştirilecektir. Teknik personelin nitelikleri konusunda standartlar getirilecek, çeşitli sertifikasyon programları düzenlenerek düzey farklılıkları ortadan kaldırılacaktır.

Nitelikli insan gücü yetiştirilecek ve mevcut işletmelerde çalışanların mesleki ve teknik niteliklerinde iyileştirmeye yönelik çalışmalar desteklenecektir. Eğitim programlarıyla teknoloji üretimine ve Ar-Ge'ye yatkın işgücü yetiştirilmesi sağlanacaktır.

4.1.2.5. Türkiye-Avrupa Birliği İlerleme Raporları

2008 Türkiye İlerleme Raporunun Fası 26 Eğitim ve Kültür Bölümü altında eğitim, öğretim ve gençliğe ilişkin olarak, söz konusu raporlama döneminde önemli ölçüde ilerleme kat edildiği belirtilmiştir. Yeni Hayat Boyu Öğrenme ve Gençlik programları başvuru sayılarını artış olduğu ve bu programlardan sorumlu Ulusal Ajans uygun ve etkin yönetim anlayışının sağlanması yönündeki girişimlerini sürdürdüğü açıklanmıştır. 2007 yılında 81 ilden 80'i Hayat boyu Öğrenme programı kapsamına alınması ve söz konusu programın ülke çağında yaygınlaştırılmasının teşvikine ilişkin önlemler Türk mercileri ve Ulusal Ajans tarafından yürütüldüğü vurgulanmıştır.

Türkiye'nin yüksek eğitim ilgili Bologna süreci reformlarının uygulanışında ileri bir düzey olduğu ve bu bağlamda, Türkiye'nin ön öğrenimin tanınmasını sağlayan ve yüksek öğrenime geçişi artıran ulusal yeterlik çerçevesinin uygulanması yönündeki çalışmaların artırılması gerekliliği belirtilmiştir. Eğitim ve Öğretim 2010 İş Programına ilişkin olarak, Türkiye'nin; okuldan erken ayrılan çocuklarla; orta öğretimin tamamlanması ile matematik, fen bilimleri ve teknoloji bölümlerinden mezunlarla ilgili olarak performansını geliştirmeye devam ettiği ancak bu başarıyı yetişkinlerin hayat boyu öğrenim sürecine entegre edilmesinde gösteremediği belirtilmiştir. Mesleki yeterlilikler kurumunun kurulması, bu kurumun görevi; lisanslama, akreditasyon, değerlendirme ve belgelendirme prosedürlerini de içeren bir ulusla yeterlilik sistemi oluşturmak ve bu ulusal sistemi Avrupa Yeterlilik Çerçevesiyle bağdaştırması beklenmektedir.

2007 Türkiye İlerleme Raporunun Fası 26 Eğitim ve Kültür Bölümü altında eğitim, öğretim ve gençlik alanlarında iyi bir ilerleme kaydedildiği açıklanmıştır. Türkiye'de, Topluluğun Leonardo da Vinci, Sokrates ve Gençlik Programlarına başarılı

katılımını devam ettiği ve Mutabakat Zabıtları imzalanan takip eden programlar olan Hayat Boyu Öğrenme ve Gençlik konularında sorunsuz geçişi gerçekleştirdiği vurgulanmıştır.

Türkiye'nin, Mesleki Eğitim ve Öğretim Kredi Transfer Sistemi (ECVET) için bir çalışma grubu kurduğu; Hayat Boyu Öğrenim Programı açısından ise önemli bir gelişme sayılabilecek ulusal yeterlilikler sisteminin oluşturulmasını başladığı belirtilmiştir. Bu yöndeki çabaların gelecek yıllarda yetişkinlerin hayat boyu öğrenime katılımlarını arttırması beklendiği açıklanmıştır.

2006 Türkiye İlerleme Raporunun Fasıl 26 Eğitim ve Kültür bölümünde rapor döneminde eğitim, öğretim ve gençlik alanlarında iyi bir ilerleme kaydedildiği açıklanmıştır. Türkiye'nin Topluluğun Leonarda da Vinci, Socrates ve Youth programlarına başarılı biçimde katıldığı ve programların ülke çapında duyurulmasına yönelik önlemler alındığını vurgulamıştır. Türkiye'nin Eğitim ve Öğretim 2010 Çalışma Programı Eşgüdüm Grubuna ve çeşitli kümelere aktif bir şekilde katılmaya başladığı açıklanmıştır.

4.1.2.6. İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı 2007-2009

İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Bileşeninin genel amacı, daha fazla ve daha iyi istihdam olanakları ve daha geniş bir sosyal uyum ile sürdürülebilir ekonomik büyüme yeteneğine sahip bilgi temelli ekonomiye geçişin desteklenmesidir. Söz konusu IPA bileşeninin kurumsal açıdan amacı ise, aday ülkeleri Avrupa İstihdam Stratejisi ve Lizbon Stratejisi çerçevelerinde Avrupa Sosyal Fonuna hazırlamak ve uygun yapı ile sistemleri kurmaktır. Bu bileşenin sorumlu kurumu olarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı görevlendirilmiştir.

İstihdam önceliğinin amacı özellikle kadınların işgücüne katılımlarını artırarak ve genç işsizliğini azaltarak, daha çok insanı istihdama çekmek ve istihdamda sürekli olmalarını sağlamaktır. Bu amaç, eğitim ve mesleki eğitim alanlarında atılacak adımlar ile bilinç artırılmasını da içeren geniş bir politika yaklaşımını gerekli kılmaktadır. Ayrıca, kayıtlı istihdamın teşvik edilmesi ve kamu istihdam hizmetleri, daha kaliteli hizmet sağlanması ve daha etkin işgücü piyasası politikalarının uygulanması noktasında büyük önem taşımaktadır. Bu öncelik için altında dört tedbir yer almaktadır:

Tedbir 1.1: Önceden tarımda çalışanlar dahil olmak üzere, kadınların işgücüne katılımlarının teşvik edilmesi ve kadın istihdamının artırılması.

Tedbir 1.2: Gençlerin istihdamının artırılması.

Tedbir 1.3: Kayıtlı istihdamın teşvik edilmesi.

Tedbir 1.4: Kamu istihdam hizmetlerinin kalitesinin artırılması.

Eğitim önceliğinin amacı, eğitimin kalitesinin artırılması, eğitim ve iş gücü piyasası arasındaki bağın kuvvetlendirilmesi, başta kız çocukları olmak üzere her düzeyde okullaşma oranlarının yükseltilmesi yolu ile insan kaynağına yapılan yatırımın artırılması olarak belirlenmiştir. Bu öncelik altında dört tedbir yer almaktadır:

Tedbir 2.1: Eğitimin Önemi Hakkındaki Bilincin Arttırılması ve Başta Kadınlar Olmak Üzere İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi ve İş Piyasasına Giriş İçin Okullaşmanın Arttırılması.

Tedbir 2.2: Özellikle Mesleki ve Teknik Eğitimin İçeriğinin ve Niteliğinin İyileştirilmesi.

Hayat boyu öğrenme önceliğinin amacı, ülkemizde Hayat Boyu Öğrenme olanaklarının yaygınlaştırılması ve iyileştirilmesi, işçi, işletmelerin ve işverenlerin uyum yeteneklerinin arttırılmasıdır. Bu öncelik altında iki tedbir yer almaktadır:

Tedbir 3.1: Hayat Boyu Öğrenme İçin Gerekli Olan Beceri ve Yeterliliklerin Geliştirilmesi.

Tedbir 3.2: İnsan Sermayesine Daha Fazla Yatırım Yaparak İşçi ve İşverenlerin Uyum Yeteneklerinin Artırılması.

Sosyal içirme önceliğinin amacı, dezavantajlı kişilerin işgücü piyasasına ve sosyal korumaya erişimlerinin kolaylaştırılması ve işgücü piyasasına erişimleri önündeki engellerin kaldırılması yoluyla içermeci bir işgücü piyasasının teşvik edilmesidir. Bu öncelik altında iki tedbir yer almaktadır:

Tedbir 4.1: Dezavantajlı Kişilerin İstihdam Edilebilirliğinin Artırılması, İşgücü Piyasasına Erişimlerinin Kolaylaştırılması ve İşgücü Piyasasına Girişlerinin Önünde Yer Alan Engellerin Ortadan Kaldırılması

Tedbir 4.2: İşgücü Piyasası ve Sosyal Koruma Alanındaki Kurumlar ve Mekanizmalar Arasında Daha İyi Bir İşleyiş ve Koordinasyon Sağlanması(ÇSGB,2007).

4.1.2.7. Türkiye’de Uygulanmış Projelerde Hayat Boyu Öğrenme

Hazırlık çalışmaları 1999 Helsinki zirvesine dayanan ve 2002 yılında uygulamalarına başlayan ve 2007 yılında çalışmaları tamamlanan projeler kapsamındaki faaliyetler Türkiye’de HBÖ’nin altyapısının oluşturulmasında önemli görevler üstlenmişlerdir.

TEDP kapsamında gerçekleştirilen ilköğretim program revizyonu aşağıdaki ihtiyaçlardan doğmuştur;

- Bilgi toplumunun gerekleri,
- Bilimsel ve teknolojik gelişmeler,
- Eğitim bilimlerinde öğretme/öğrenme anlayışında gelişmeler,
- Eğitimde kaliteyi ve eşitliği artırma ihtiyacı,
- Mevcut öğretim programlarının çok kapsamlı ve ezbere dayalı bilgi yoğunluklu olması,
- Ekonomiye ve demokrasiye duyarlı bir eğitim ihtiyacı,
- Bireysel ve ulusal değerlerin küresel değerler içerisinde korunması ve geliştirilmesi ihtiyacı,
- Sekiz yıllık temel eğitim için program bütünlüğünün sağlanması ihtiyacı,
- Her bir dersin kendi içinde kavramsal bütünlüğünün ve disiplinler arası ilişkisinin sağlanması zorunluluğu,
- Kendini ifade edebilen, iletişim kurabilen ve girişimcilik ruhuna sahip vatandaşlar yetiştirebilmenin önem kazanmış olması,
- PISA, TIMMS, PIRLS vb. araştırma sonuçlarında istenilen başarının sağlanamaması.

Programların odaklandığı öğeler ve içeriği hayat boyu öğrenme kapsamında ve temel yeterlik alanlarında yer alan ilkeleri içeren aşağıdaki esasları içermektedir:

- Türkçe'yi doğru ve etkin kullanma

- Kültürel değerlere ve sanata önem verme
- Okumaktan ve öğrenmekten zevk alma
- Duygu ve düşüncelerini rahatlıkla ifade etme
- Ailenin eğitim-öğretime katılımını destekleme
- En az bir yabancı dili etkin bir şekilde kullanma
- Bilişim teknolojilerini amacı doğrultusunda etkin ve verimli bir şekilde kullanma
- Birlikte  alışma ve iletişim kurma
-  evresinde oluşan değişimlerin farkında olma ve her türlü değişime uyum gösterme
- Görev ve sorumluluklarını, bireyin kendisinin belirlemesi gerektiğinin bilincinde olma
- Yakın çevrede ve farklı ülkelerde fırsatlar bulmaya istekli olma ve bulunan fırsatları değerlendirmek için bilinçli çaba gösterme
- Çevreye farklı bir gözle ve mantıkla bakılırsa daha önce hiç fark edilmeyen fırsatlar çıkabileceğini benimseme
- Hayattaki kurallara uymaya ve işleri yapmaya istekli olma ve uygulama kararlılığı gösterme
- şartlandırmaya karşı olma
- Hoşgörünün esnek bir zihin yapısının anahtarı olduğunu fark etme

Bu esasların yanında Türkçe'yi doğru, etkili ve güzel kullanma, Eleştirel düşünme, Yaratıcı düşünme, İletişim, Problem   zme, Araştırma, Karar verme, Bilgi teknolojilerini kullanma, Girişimcilik ortak becerilerini içermektedir. İletişim becerisi bakımından Yalın'a göre (YALIN, 2004, s:17) algısal farklılaşmanın yanında insanlar temel iletişim becerilerini geliştirme ve uygulama yetenekleri bakımından birbirlerinden farklıdır.

Bu programlarda  ğrenci aktif, katılımcı, soru soran, sorgulayan, problemleri kavrayabilen ve çözen, anlayan, düşünen, tartışan, takım çalışması yapabilen, öğrenmeyi öğrenen, bilgiye ulaşma yol ve yöntemlerini öğrenen, daha fazla bilgiye erişme heyecanı duyan bireyler olma yolunda hayat boyu öğrenme temel yeterlik alanları içinde de yer alan esasları da içerecek şekilde eğitim g r rl r.

Hayat boyu öğrenmenin unsurları Program kapsamında şu şekilde yansıtılmıştır:

- Okul binalarının inşa edilmesi bileşeni kapsamında fiziksel kapasitenin iyileştirilmesi ve kırsal bölgelerde, özellikle kız çocuklarının erişimini stratejiler geliştirerek erişim artırılması.
- İlköğretim için uygun ders programının geliştirilmesi ve bunun ders kitaplarının geliştirilmesi ile desteklenmesi ve “aktif öğrenme”yi teşvik eden yeni eğitim programı ve ölçme-değerlendirme örüntülerine uygun olarak geliştirilen öğretmen yeterliklerini içine alan kalite iyileştirmeleri.
- Yaygın eğitim faaliyetlerine, okuma-yazma materyallerinin geliştirilmesi ve pilot uygulama faaliyetleri, Halk Eğitim Merkezleri (HEM) için program geliştirme ve risk altında çocuklar ve sokak çocukları ile baş edebilme yöntemleri konularında eğitim faaliyetleri dâhildir.
- Öğretim yöntemleri ve aktif öğrenme ile İngilizce dil öğretim yöntemleri ile ilgili birleştirilmiş öğretmen eğitimleri gerçekleştirilmiştir.

Mesleki eğitim öğretim sisteminde önemli bir değişim ve dönüşüm projesi olan Mesleki Eğitimin Geliştirilmesi Projesinde (MEGEP) hayat boyu öğrenme başlı başına bir bileşen olarak ele alınmıştır. Bu kapsamda Türkiye algılamalarının tespitinden başlayan altyapı oluşturma çalışmaları sonucunda “Türkiye İçin İtici Güç: Hayat Boyu Öğrenme Politika Belgesi” ve takiben “Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi” hazırlanmıştır. Türk Hayat Boyu Öğrenme politikaları için sekiz stratejik amaç belirlenmiştir. Bunlar (MEB, 2007, s. 2):

1. Hayat Boyu Öğrenme Sistemi ve Altyapısı
2. Hayat Boyu Öğrenmenin Finansmanı
3. İzleme ve Karar-Alma için Verilerin Toplanması ve Kullanılması
4. Yerinden Yönetim ve Yetki Devri, Sivil Toplum ve İşbirliği
5. Öğrencilere Bilgi, Tavsiye ve Rehberlik ve Öğrenme Kültürü
6. Kalite Güvencesi ve Akreditasyon
7. Personel Kapasitesinin Geliştirilmesi
8. Uluslararası İşbirliği

Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi’nin (MTEM) genel amacı, meslek dersleri öğretmen eğitiminin niteliğini yükseltmeye yönelik çabaları

desteklemiştir. Proje genel amacı doğrultusunda, meslek dersleri öğretmen eğitiminde izlenecek politika ve stratejileri kapsayan bir raporun hazırlanarak Milli Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu'nun görüş ve değerlendirmesine sunulması MTEM Projesi'nin hedeflerinden birisidir. “Meslek Dersleri Öğretmen Eğitimi Politika ve Strateji Raporu”nun hazırlanmıştır. (MEB, 2006, s.1).

MTEM projesi kapsamında ayrıca dokuz alanda (Bilgisayar, Elektrik-Elektronik, Otomotiv, Giyim-H.Giyim, Konaklama İşletmeciliği, Yapı, Tesisat-Doğal Gaz, Çocuk Gelişimi ve Pedagoji) meslek dersleri öğretmenlerinin alan yeterlilikleri belirlenmiştir.

4.1.2.8. Türkiye’de Halen Yürütülmekte olan Projelerde Hayat Boyu Öğrenme

Avrupa Birliği tarafından IPA (Instrument for Pre-Accession Assistance – Katılım Öncesi MaliYardım) programı kapsamında finanse edilen projeler hayat boyu öğrenme yaklaşımları bakımından açıklanmıştır.

İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yoluyla Geliştirilmesi Projesi (İKMEP) Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Yüksek Öğretim Kurulu’na (YÖK) yönelik çalışmalarla ilgili olarak uygulanmakta olan 2008-2010 yıllarını kapsayan 2 yıllık bir projedir.

İKMEP’in genel amacı nitelikli işgücünün katılımı ile Doğu ve Güneydoğu bölgelerindeki küçük ve orta ölçekli işletmelerin gelişimini ve rekabet edilebilirliğini teşvik etmektir.

İKMEP aynı zamanda hayat boyu öğrenme perspektifinde, işgücü piyasası ile meslek yüksekokulları ve mesleki teknik ortaöğretim kurumları arasında istihdam amaçlı birlikteliğin sağlanması yoluyla, mesleki eğitimin modernizasyonu ve kalitesinin artırılmasına çalışmakta ve bu sayede de insan kaynaklarının gelişimine katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Kültürümüzde var olan beşikten mezara kadar ilim tahsil etme anlayışı, günümüzde hayat boyu öğrenme yaklaşımı ile kurumsallaşmaktadır. İKMEP’de tüm

kurgusunu, uluslararası düzeyde ve özellikle Avrupa Birliği içinde benimsenmiş hayat boyu öğrenme prensiplerine paralel olarak yapmaktadır. Bu doğrultuda geliştirilen müfredatlar içinde girişimcilik özel olarak vurgulanmakta ve öne çıkmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığının Kapasitesinin Geliştirilmesi Projesi (MEBGEP) ilköğretimden orta öğretimin sonuna kadar eğitim sistemini daha verimli ve etkin hale getirmek için Bakanlığın iletişim, organizasyon ve yönetimini, finans, izleme ve değerlendirme kapasitelerini artırmayı amaçlayan yeniden yapılanma sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı'na destek olmaktır. 2008-2010 yılları arasını kapsayan 2 yıllık uygulama süreci vardır. Sektörün kurumsal yönetim etkinliği ve verimliliği için MEB'in yürütme sisteminin iyileştirilmesi ve mekanizmalarının güçlendirilmesi kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler içinde hayat boyu öğrenmeyi destekleyenler;

- Kurumsal yönetişimin çeşitliliklerinin tanıtılması,
- MEB'in yapılanması, yönetimi ve fonksiyonları ile ilgili merkezi ve bölgesel olarak politika ve stratejilerin geliştirilmesi,
- Bakanlığın merkezi ve yerel yapılanma birimlerinde rollerin, sorumlulukların ve iletişim kurallarının yeniden tanımlanması, eğitimde ilgili taraflar için rollerin ve sorumlulukların belirlenmesi (öğrenciler, öğretmenler, okul müdürleri, aileler, sivil toplum örgütleri, sosyal ortaklar),
- Bilgi transferi ve bilgiye erişim mekanizmalarının güçlendirmesi için alternatif bir model veya faaliyet planı geliştirilmesi,
- 3797 Sayılı MEB'in örgütlenmesi ve sorumlulukları hakkındaki yasa ile ilgili, stratejiler ve geliştirilen belgelere (yeşil belge) dayanarak, gerekli düzenlemeler için bir taslak hazırlanması.

Türkiye'de Hayat Boyu Öğrenmenin Geliştirilmesi Projesi 2011-2013 yılları arasını kapsayan 2 yıllık uygulama süreci vardır. IPA kapsamında desteklenen projenin amacı hayat boyu öğrenme stratejilerine uygun, farklı yaş grubu ve eğitim seviyesindeki insanlara, özellikle kadınlara yönelik gelişen teknolojiye ve iş gücü piyasasının taleplerine uygun, nitelikli eğitime erişimi artırmak, AB standartlarına göre sertifikalandıracağı kurumsal bir çatı oluşturmak. Bu çatı, ülkede yaygınlaştırılacak olan Hayat Boyu öğrenmenin uygulanması yaklaşımı için bir model olacaktır.

Projenin Hibe programı kapsamındaki çağrısının genel amacı; hayat boyu öğrenmenin geliştirilmesi için uyumlu ve kapsamlı stratejilerin geliştirilmesi ve uygulanmasını desteklemek ve istihdam olanaklarını arttırmak için bireylerin eğitime erişimini sağlamak amacıyla AB uygulamaları ile uyumlu olarak hayat boyu öğrenme perspektifi doğrultusunda kurumsal bir çerçeve oluşturmaktır.

Bu çağrısının özel amaçları ise:

- Avrupa Yeterlilik Çerçevesi ile uyumlu, tümüyle fonksiyonel Ulusal Yeterlilik Sisteminin desteklenmesi.
- Hayat Boyu Öğrenme ile ilişkili tüm taraflar arasındaki işbirliğinin, diyalogun geliştirilmesinin ve ağ oluşturma sürecinin desteklenmesi.
- Eğitim öğretim kurumları ile sektörün; Hayat Boyu Öğrenme yaklaşımıyla gerçekleştirilen farkındalık faaliyetleri uygulamaları yönünde teşvik edilmesi.
- 12 NUTS II Bölgesindeki yetişkinlerin (özellikle kadınların) temel yeterlikleri ile temel mesleki becerilerinin geliştirilmesi yoluyla yerel özel sektörün ihtiyaçları doğrultusunda bireyler ve müteşebbisler arasındaki hayat boyu öğrenme olanakları ile bireylerin yeterliliklerine dayalı istihdamın yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi.

(MFİB, 2009, s. 5)

Özellikle Kız Çocuklarının Okullaşmasının Artırılması Projesi 2011-2013 yılları arasını kapsayan 2 yıllık uygulama süreci vardır. IPA kapsamında desteklenen projenin amacı eğitimin önemi hakkındaki bilincin artırılması ve başta kadınlar olmak üzere insan kaynaklarının geliştirilmesi ve iş piyasasına giriş için özellikle kız çocukları için orta öğretim seviyesinde okullaşmanın artırılması.

Projenin Hibe programı kapsamındaki çağrısının genel hedefi, eğitim kalitesinin artırılması, eğitim ve iş piyasası arasındaki bağın kuvvetlendirilmesi ve başta kız çocuklarının olmak üzere her düzeyde okullaşma oranlarının yükseltilmesi suretiyle, insan kaynağına yapılan yatırımın artırılmasıdır (MFİB, 2009, s.6).

Bu çağrının özel hedefleri ise şunlardır:

- Özellikle kız çocuklarının ortaöğretimdeki ve mesleki eğitimdeki okullaşma oranlarının arttırılması,
- Özellikle kız çocuklarının okul terk etme oranlarının düşürülmesi,
- Başta kız çocukları ve kadınlar olmak üzere işgücünün, mesleki becerilerinin ve yetkinliklerinin arttırılması,
- Özellikle kız çocuklarının eğitimi hususunda ebeveynlerin bilincinin arttırılması.

(MFİB, 2009, s.10).

Okulöncesi Eğitimin Geliştirilmesi Projesi 2010-2013 yılları arasını kapsayan 3 yıllık uygulama süreci vardır. IPA kapsamında desteklenen projenin amacı özellikle sosyo-ekonomik standartları düşük olan yerleşim yerlerindeki çocukların sosyo-kültürel ve zihinsel gelişimleri açısından önemli olan okul öncesi eğitime erken kayıtlarını teşvik etmek ve okul öncesi eğitimin şartlarını iyileştirmek.

Projenin Hibe Programı kapsamındaki genel amacı; okul öncesi eğitiminin geliştirilmesi için AB uygulamaları ile uyumlu ve kapsamlı stratejilerin ortaya konmasını ve uygulanmasını desteklemek ve okul öncesi eğitimi hizmetini yaygınlaştırmanın olanaklarını artırmak için kurumsal bir çerçeve oluşturmaktır (MFİB, 2009, s.7).

Bu çağrısının özel amaçları:

- Özellikle dezavantajlı bölgelerde okul öncesi eğitim ve toplum temelli gündüz bakımı modellerinin yaygınlaştırılması,
- Okul öncesi eğitiminin güçlendirilmesi hedefine katkı sunabilecek taraflar arasındaki işbirliğinin ve diyalogun güçlendirilmesi,
- Mevcut okul öncesi eğitim sisteminin güçlendirilmesinin yanı sıra, farklı modeller geliştirilerek başta dezavantajlı çocuklar olmak üzere okul öncesi eğitimden faydalanan çocuk sayısının arttırılması,
- Okul öncesi eğitim hizmeti veren veya vermek isteyen kurumların personel kapasitelerinin geliştirilerek, mevcut okul öncesi eğitim hizmetlerinin kalitesinin arttırılması,
- Toplum genelinde okul öncesi eğitimin önemine ilişkin farkındalık oluşturulması olarak belirlenmiştir. (MFİB, 2009, s.11).

Ortaöğretim Projesi (OÖP) 2006-2013 yılları arasını kapsayan 8 yıllık uygulama süreci vardır. Dünya Bankası destekli kredi bütçeli projenin amacı genel anlamdaki kalkınma hedefi; öğrencilerin öğrenim düzeylerin geliştirilmesi, mesleki rehberlik sisteminin oluşturulması ve yabancı dil öğretiminin geliştirilmesi yönündeki koşulların iyileştirilmesi suretiyle genel, mesleki ve teknik orta öğretim reformunun desteklenmesidir.

Projenin Hedefleri:

- Genel, mesleki ve teknik orta öğretim için yeni müfredatlar geliştirilip, uygulanacak ve öğrencilerin öğrenim kapasiteleri arttırılması,
- Okulların bilgi iletişim teknolojisi (BT) ile donatılması ve BT eğitimi ile becerilerin yaygınlaştırılması ile öğrencilerin öğrenimi kolaylaştırmak,
- Öğrencilerin eğitim ve meslek seçimlerinde karar vermelerine yönelik mesleki ve rehberlik danışmanlık hizmetleri güçlendirmek,
- Öğrencilere ve sistem performansına ilişkin bilgilerin oluşturulması ve yaygınlaştırılmasına yönelik sistemlerin geliştirilmesi suretiyle orta öğretim kalitesi ve çıktıları arttırılacak ayrıca, okullara okul bazlı stratejik plânlanma süreci doğrultusunda kendilerinin ve öğrencilerinin performanslarını arttırmada yardımcı olmak,
- Plânlı Okul Gelişim Modeli uygulamaları ile sürekli gelişim ve öğrenen örgüt yaklaşımlarını benimseyen etkili okul anlayışı, tüm orta öğretim okullarında (genel, meslekî ve teknik) yaygınlaştırmak
- Yabancı dil öğretmenlerinin (İngilizce ve Almanca) öğretim kapasitesi; öğrencilerin yabancı dil öğrenimini arttırmayı destekleyecek şekilde güçlendirmek,
- Mesleki/teknik okullarda görevli yönetici ve öğretmenlerin ve teknik eğitim kurumlarının mesleki yeterlikleri geliştirmek.

Ortaöğretim projesi kapsamında hayat boyu rehberlik ilkesine dayanan ve vatandaşların internet üzerinden rehberlik hizmetlerini kolaylıkla alabilmelerine imkan tanıyan “Mesleki Bilgi Sistemi” 1 Nisan 2010 tarihinde <http://mbs.meb.gov.tr> internet adresinde yayına başlamıştır. Bu kapsamda sistemde, bireylerin kendini değerlendirmelerine imkan veren bir değerlendirme modülü, eğitim fırsatlarına kolay

erişim sağlamaya yardımcı olan bir eğitim modülü ve internet tabanlı rehberlik hizmetlerinin sağlandığı bir rehberlik modülü yer almaktadır. Sistem, alınan geri dönüşlerle ihtiyaçlara cevap verebilecek bir yapıya kavuşturulmaya çalışılmaktadır.

4.1.2.9. Hazırlık aşamasındaki AB destekli projeler

Avrupa Birliği tarafından IPA (Instrument for Pre-Accession Assistance – Katılım Öncesi MaliYardım) programı kapsamında 2007-2013 yılları arasında hazırlıkları devam eden ve finanse edilecek projeler hayat boyu öğrenme yaklaşımları bakımından açıklanmıştır.

Özel Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi 2011-2014 yılları arasını kapsayan 3 yıllık uygulama süreci vardır. IPA kapsamında desteklenen projenin amacı özel eğitimin kalitesini artırarak özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin toplumla bütünleşmesi, sosyal uyum düzeyinin artırılması ve aktif vatandaş olmaları sağlanarak sosyal riskin azaltılmasıdır.

Proje Ana Faaliyetleri:

- Bütünleştirmeye yönelik özel eğitim politikası önerileri oluşturulması,
- Engellilerin toplumla bütünleştirilmesine yönelik farkındalık artırmak,
- Özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri artırmak,
- Her bireyin öğrenme ihtiyaç ve özelliklerine uygun olarak düzenlenen “Engelsiz Okul Modeli” uygulamaya koymak,
- Eğitim kurumlarına engelli bireylerin ihtiyaç ve özelliklerine uygun materyal desteği sağlamak,
- Rehberlik ve araştırma merkezlerinde yapılan eğitsel tanılama ve değerlendirme hizmetlerinin niteliğini arttırmak.

Hayat Boyu Öğrenme kapsamında yer alan eğitim ve istihdam ilişkisi bakımından işverenler ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapılarak engelli bireylere yönelik iş ve meslek eğitiminin niteliğinin artırılması desteklenmektedir.

Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Geliştirilmesi Projesi 2011-2013 yılları arasını kapsayan 2 yıllık uygulama süreci vardır. IPA kapsamında

desteklenen projenin hayat boyu öğrenme kapsamındaki amacı özellikle mesleki ve teknik eğitimde müfredat, öğretmen, öğrenme çevresi ve okul yöneticileri açısından eğitimin niteliğinin geliştirilmesi, eğitim sisteminin farklı programlar arasındaki yatay ve dikey geçişleri kolaylaştırılmak suretiyle daha esnek hale getirilmesi, sosyal ortaklar, Mesleki Eğitim Kurumları ile özel sektör arasındaki işbirliğinin arttırılmasıdır.

Demokrasi Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Projesi 2011-2014 yılları arasını kapsayan 3 yıllık uygulama süreci vardır. IPA kapsamında desteklenen projenin amacı demokratik vatandaşlık ve insan hakları eğitiminin güçlendirilmesi ile Avrupa temel değerleriyle uyum sağlamış daha demokratik bir toplumun oluşmasının desteklenmesidir.

4.1.2.10. Fikir olarak kabul edilen projeler:

Avrupa Birliği tarafından IPA (Instrument for Pre-Accession Assistance – Katılım Öncesi MaliYardım) programı Millî Eğitim Bakanlığı hem kurumsal kapasitesinin geliştirilmesi, hem de eğitim-öğretimin günün şartlarına uyarlanabilmesi için yürüttüğü projelerin yanında 2011-2015 yılları arasında beş projeyi daha hayat geçirmeyi hedeflemektedir(PKM, 2010):

Dezavantajlı Çocuklar İçin Eğitim Fırsatlarının Geliştirilmesi Projesinin uygulama süresi 2 yıldır. Projenin amacı dezavantajlı çocuklar için okullaşma oranlarının artırılması ve eğitimde devamlılığın sağlanmasına yönelik merkezi ve yerel politika ve modellerin geliştirilmesi ve uygulanması yoluyla Millî Eğitim Bakanlığının kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesidir.

Eğitimde Cinsiyet Eşitliğinin Desteklenmesi Projesi Uygulama süresi 3 yıldır. Projenin amacı kız ve erkek çocukları için okula erişimde olduğu gibi katılımı, okulda ve sınıfta sunulan değişik konulardan veya öğrenim tecrübelerinden faydalanmada eşitliğin sağlanmasıdır.

Çocuğa Yönelik Şiddetle Mücadele Projesi Uygulama süresi 2 yıldır. Projenin amacı ailelerde ve Eğitim Kurumlarında ulusal ve il düzeyinde web tabanlı izleme

sistemini içeren “Şiddetten Arındırılmış” okul modellerinin geliştirilmesi ve okul ve ilgili STK’ların kapasitelerini her türlü şiddete karşı çocukları koruma konusunda arttırılması yolu ile çocuklara yönelik şiddetin azaltılması ve önlenmesidir.

Okullar Avrupa Birliğini Öğreniyor Projesi Uygulama süresi 2 yıldır. Projenin amacı Türkiye’de öğretmen ve öğrenciler arasında ders-dışı faaliyetler yolu ile AB, Avrupa temel değerleri ve sektör politikaları hakkında bilgi seviyesinin arttırılmasıdır.

İlköğretimde Devamsızlığı ve Okul Terklerini Önleme Projesi Uygulama süresi 3 yıldır. Projenin amacı özellikle ihtiyaç duyulan bölgelerde, yönetmeliklerin yenilenmesi, esnek bir program geliştirilmesi ve bir izleme sistemi kurulması yolu ile okula kayıt oranlarının artırılması ve Türkçe ile ilgili zorluklar yaşayan çocukların temel becerilerinin geliştirilmesidir.

4.1.2.11. Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi

Bakanlar Kurulunca 60. Hükümet Programında yer alan politika ve öncelikler ile Avrupa Birliği Müktesebatına Uyum Programında yer alan düzenlemelerin bir eylem planına dönüştürülmesinde, 2007 yılı içinde tamamlanabilecek nitelikteki eylemlerin kısa dönem eylem planı haline getirilerek uygulanmasına karar verilmiştir. Bu kapsamda MEB tarafından Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesinin hazırlanması öngörülmüştür. “Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi” 5 Haziran 2009 tarihinde Yüksek Planlama Kurulu tarafından onaylanmıştır.

“Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi” bilgi toplumu olma yönünde gerçekleştirilmesi gerekenlerin düzenlendiği ve ortaya konduğu bir çalışmadır. Eğitime ve öğrenme imkânlarına erişimin herkes için sağlanması ve bununla ilgili olarak öğrenme kültürünün gelişmesi ve böylece insan kaynaklarına yapılan yatırımla Türkiye’nin dünyadaki rekabet gücünü artırması için başlangıçtır (YPK, 2009).

Hayat boyu öğrenmenin önemi, Başbakanlık Yüksek Planlama Kurulunun 2009/21 nolu kararıyla onaylanan Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve eki Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi Eylem Planında; “Dünyadaki değişim ve gelişmelerle

birlikte istihdam sorunuyla ilgili olarak birçok değişimler ortaya çıkmaktadır. İşgücü piyasasında yaşanan istikrarsızlık, ulusal ve uluslararası düzeyde işgücü hareketliliğinin yoğunlaşması ve hepsinden önemlisi yeni bilgisayar teknolojilerinin körüklediği teknolojik devrimin meydana getirdiği gelişme ve değişmelerden faydalanmak ve bunların ortaya çıkardığı sorunlarla baş edebilmek için hayat boyu öğrenme yaklaşımı, ekonomik ve sosyal politikaların oluşturulmasında giderek daha büyük önem kazanmaktadır.” şeklinde ifade edilmiştir.

Belgede “Hayat Boyu Öğrenme Altyapısının Güçlendirilerek Kaliteli Öğrenmeye Erişimin Kolaylaştırılması” başlığı altında Türkiye ihtiyaçlarıyla uyumlu aşağıda yer alan 16 önceliğe yer verilmiştir:

Öncelik 1: Hayat Boyu Öğrenmenin Eş Güdümü İçin Tarafların Görev ve Sorumluluklarının Açıkça Belirtildiği Bir Yasal Düzenlemenin Yapılması

Öncelik 2: Toplumsal Farkındalık Artırılarak Hayat Boyu Öğrenme Kültürünün Oluşturulması

Öncelik 3: Etkin İzleme, Değerlendirme ve Karar Verme İçin Veri Toplama Sisteminin Güçlendirilmesi

Öncelik 4: Tüm Bireylere Okuma Yazma Becerisi Kazandırılarak Okuryazar Oranında Artış Sağlanması

Öncelik 5: Temel Eğitim Başta Olmak Üzere Eğitimin Tüm Kademelerinde Okullaşma Oranlarında Artış Sağlanması

Öncelik 6: Eğitim Kurumlarının Fiziki Altyapısı ile Eğitici Personel Sayısının ve Niteliğinin İhtiyaçlara Uygun Hale Getirilmesi

Öncelik 7: Öğretim Programlarının Değişen İhtiyaçlar Doğrultusunda Sürekli Güncellenmesi

Öncelik 8: Bireylerin Çağın Değişen Gereksinimlerine Uyum Sağlayabilmeleri Amacıyla Bilgi ve İletişim Teknolojilerinin Kullanımının Etkin Hale Getirilmesi

Öncelik 9: Hayat Boyu Öğrenmeye Katılım Sürecinde Dezavantajlı Bireylere Özel Önem Verilmesi

Öncelik 10: Hayat Boyu Öğrenme Kapsamında Mesleki Rehberlik Hizmetlerinin Güçlendirilmesi

Öncelik 11: Mesleki Yeterlilik Sistemi Aktif Hale Getirilerek Kalite Güvence Sisteminin Kurulması

Öncelik 12: Öğretim Programları Arasındaki ve Okuldan İşe-İşten Okula Geçişlerin Kolaylaştırılması

Öncelik 13: İşgücünün Niteliğinin Uluslararası Rekabet Edebilir Seviyeye Ulaştırılması

Öncelik 14: Hayat Boyu Öğrenmenin Finansmanının Taraflarca Paylaşılmasının Sağlanması

Öncelik 15: Hayat Boyu Öğrenme Kapsamında Uluslararası İşbirliğinin ve Hareketliliğin Artırılması

Öncelik 16: Yaşlıların Sosyal ve Ekonomik Hayata Etkin Katılımlarını Artırmak Üzere Hayat Boyu Öğrenme Faaliyetlerinin Desteklenmesi (MEB, 2009, s.1)

Bu strateji belgesi ekinde yer alan “Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi Eylem Planı” önceliklere ait uygulamaların koordinasyonu, izlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla karar vericiler ve uygulayıcılar içindir.

Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Stratejilerinin etkin bir şekilde uygulanması, Türkiye’nin dünya ile özellikle AB ile entegrasyonunu kolaylaştıracak, AB’nin 2010 yılı itibarıyla dünyadaki en rekabetçi, dinamik ve bilgi tabanlı ekonomisi olmasını öngören Lizbon Stratejisinde belirlenen hedeflere ulaşılması yönünde Türkiye’ye avantaj sağlayacaktır.

4.2. Temel Yeterlik Alanları Genel Çerçeve ve Gelişim Süreci

Eğitim ve öğretim, gelişme ve meslekler ayrıca 2020 bakış açısının takibi bakımından kilit unsurlar için Lizbon gündeminin merkezindedir. İyi işleyen eğitim, araştırma ve yenilikler “bilgi üçgeni”ni oluşturmak ve tüm vatandaşların daha iyi beceriler edinmelerine yardımcı olmak rekabet edebilirlik, gelişim ve mesleklerin yanında eşitlik ve sosyal içerme bakımından da önemlidir. Ekonomik çöküş bu uzun dönemli zorlukları daha da göz önüne çıkarmaktadır. Kamu ve özel bütçeler güçlü bir baskı altındadır. Mevcut bazı meslekler yok olmaktadır ve yenileri de değişik ve yüksek beceri gerektirmektedir. Bu nedenle eğitim ve öğretim sistemleri vatandaşların, iş piyasasının ve genelde toplumun ihtiyaçlarına daha uygun ve açık olmalıdır Avrupa düzeyinde eğitim öğretim alanlarındaki politik işbirliği 2002 yılından beri ülkelerin eğitim reformlarına değerli destek sağlamış ve öğrenciler ve ustaların Avrupa’daki hareketliliklerine katkı vermiştir.

Hayat Boyu Öğrenme Temel Yeterlik Alanlarına ilişkin çalışmaların başlaması 23-24 Mart 2000 tarihli Lizbon Avrupa Konseyi'nin Avrupa Birliği için belirlediği yeni stratejik hedefle oluşmuştur: “Daha çok ve daha iyi işler ve daha büyük bir sosyal bütünlük ile sürdürülebilir ekonomik kalkınma kapasitesine sahip dünyanın en rekabetçi ve dinamik bilgi temelli ekonomisi haline gelmek” (EC.2004 s.1)

Bunu başarmak için Avrupa eğitim öğretim sistemleri bilgi toplumunun talepleri doğrultusunda uyumlaştırılmasına ve istihdamın kalitesinin ve düzeyinin artırılmasına ihtiyaç vardır. Bu yaklaşımın temel bileşenlerden birisi somut bir şekilde yeni becerilerin desteklenmesidir. Bu kapsamda Lizbon Avrupa Konseyi üye devletleri, Konseyi ve Komisyonu hayat boyu öğrenme yoluyla yeni becerileri tanımlayan bir Avrupa Çerçevesi oluşturmaya davet etmiştir. Bu çerçeve BIT, Teknoloji kültürü, yabancı diller, girişimcilik ve sosyal becerileri içermelidir (EC,2000, madde 26.)

2001 yılında Komisyon'un yaşam boyu öğrenime ilişkin tebliği ve bunu izleyen 27 Haziran 2002 tarihli Konsey İlke Kararı “yeni temel becerileri” bir öncelik olarak tanımlar ve hayat boyu öğrenmemenin okul öncesi çağdan emeklilik sonrasına kadar yaşamın her dönemini kapsaması gereğini vurgular. İlke Kararı, bireylerin kişisel gelişim ve mutlulukları, sosyal ve mesleki kaynaşmaları ve izleyen öğrenme deneyimlerinin, büyük ölçüde zorunlu eğitim sonuna kadar edinecekleri temel yeterlik alanlarına bağlı olduğunu vurgular.

Üye Devletlerden:

- Öğretmen eğitimini de içeren tutarlı dil politikaları geliştirmelerini;
- Bilimsel ve teknik kültürün gelişimini daha çok teşvik etmelerini;
- Girişimcilik becerilerini daha çok desteklemelerini talep eder.

Bu çerçevede BIT-temelli hizmetlerin, öğretim yöntem ve düzenlemelerinin işe yararlıklarını artıracak, öğrencileri öğrenme ortamına daha çok yakınlaştıracak biçimde iyileştirilmesini talep eder.

Şubat 2001 Stokholm Avrupa Konseyi “Eğitim Öğretim Sistemleri Somut Gelecek Hedefleri” (EC,2000,s.1) başlıklı raporda üç stratejik hedef (kalite, erişim, eğitim öğretim sistemlerinin ulaşılabilirliği) ve 13 alt hedef belirlemiştir.

Şubat 2002’de Barselona Avrupa Konseyi 2010’a kadar bu ortak amaç ve hedefleri gerçekleştirmek üzere detaylı çalışma programı hazırladı. Bu detaylı program temel beceri listesini okuma-yazma ve sayısal beceri, matematik, fen ve teknoloji temel becerileri, BIT ve teknolojinin kullanımı, öğrenmeyi öğrenme, sosyal beceriler, girişimcilik ve genel kültürü içerecek şekilde genişletmiştir.

Barselona Avrupa Konseyi sonuçları temel becerilere hakim olmanın geliştirilmesi ihtiyacını konusunda harekete geçme gerekliliğini vurgulamıştır. Özellikle dijital yeterlik ve yabancı dil yeterliği konularına dikkat çekti. Dahası eğitimde Avrupa Boyutunun desteklenmesi ve 2004 yılına kadar bu yeterliklerin öğrencilerin temel yeterlik alanlarına entegrasyonunun önemi ifade edilmiştir.

Temel Yeterlik Alanları AB üye ülkelerinde ve gelişmiş ülkelerde kurumsallaşırken birbirinden farklı adlarda olmasına rağmen aynı amaç doğrultusunda oluşmuştur. Temel Yeterlik Alanları ülkelere göre farklılık gösteren adlarına aşağıda sıralanmıştır:

United Kingdom (UK)	Core Skills, Key Skills, Common Skills
New Zealand	Essential Skills
Australia	Key Competences, Emplotability Skills, Generic Skills
Canada	Employabilty Skills
United States	Basic Skills, Necessary Skills
Singapore	Critical Enabling Skills
France	Transferable Skills
Germany	Key Qualifications
Switzerland	Trans-disciplanry Goals
Denmark	Process, Independent Qualifications

(NCVER, 2003, s,2)

Temel Yeterlikler Alanları mesleki ve teknik eğitim alan tüm bireylerde mesleki becerilerinin yanı sıra bu becerilere de sahip olması gerektiği kabul görmüştür. Bu nedenle gelişmiş ülkelerde mesleki eğitim verilirken “Temel Yeterlik Alanları ” meslek dersleri içine entegre edilerek ve tamamen uygulamalı olarak verilmektedir. Türkiye’de

ise “Temel Yeterlikler Alanları”, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2003-2008 yılları arasında yürütülen AB hibeli MEGEP (Mesleki ve Teknik Eğitim Sisteminin Güçlendirilmesi) ve MTEM (Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu) projeleri kapsamında ele alınmıştır. Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi’nin (MTEM) temel amacı, Türkiye’deki meslek dersleri öğretmen eğitiminin kalitesini ve uygunluğunu yükseltmektir.

Becerili ve teknik iş gücünün yetiştirilmesinde, meslek dersleri öğretmenlerinin rolü son derece önem arz etmektedir. Meslek dersleri öğretmenlerinin becerili ve teknik işgücüne iş hayatının taleplerine uygun mesleki yeterlilik kazandırabilmesi, yapacakları görevlerin gereklerine uygun yeterliklerine ve uluslar arası iş gücünden beklenen temel yeterliklere sahip olmalarına bağlıdır. (MTEM, HİE. 2006 s.2)

Hayat boyu öğrenme temel yeterlik alanları gelişim sürecini detaylı şekilde açıklayan aşağıda yer alan gelişmeler kapsamında, bilgi toplumunda herkesin ihtiyaç duyduğu temel yeterlik alanlarının neler olduğunun yanında bu yeterliklerin neyi içerdiği de ortaya çıkmıştır. Bunun da ötesinde, Lizbon Avrupa Konsey kararı ile ortaya konan yeterlikler çerçevesi, zorunlu eğitim-öğretim dönemi sonuna kadar edinilmiş aynı zamanda, hayat boyu öğrenilen, güncellenen ve sürdürülen bir çerçevede algılanmalıdır. Bu temel yeterlik alanlarının kişilerdeki düzeylerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi konuları çalışılmaktadır.

4.2.1. Avrupa Birliği Hayat Boyu Öğrenme Temel Yeterlik Alanları

Avrupa Birliği Lizbon stratejisi sosyal uyumu hedeflemiştir. Sosyal uyumu gerçekleştirmek ise kalkınma ve istihdamın artırılması ile mümkündür. Dünyadaki yenilikçilik ve gelişmiş nitelikli eğitim ve öğretim, ekonomik rekabet gücünün önemli olduğunu ortaya koymaktadır. İş piyasasının gereksinimlerini karşılamak ve bugünün toplumunda vatandaşların verimli ve mutlu bir şekilde yaşamalarını sağlamak için bireylerin yeterlik düzeylerinin sürekli artırılması gerekmektedir.

Gelişen küreselleşme, hızlı değişim ve yeni teknolojilerin sürekli genişleyen piyasaya bir ürün ya da hizmet sunması Avrupa Birliği’nin rekabet gücü yüksek yeni rakip ülkeler gibi etmenlerle birlikte hedeflerine ulaşabilmesi için dikkat etmesi gereken önemli zorluklar ortaya çıkarmaktadır. Ekonomide rekabet edebilirlik, sosyal değişimler

ve sosyal dışlanma ve içirme bu zorluklar arasındadır. Avrupa'daki işgücünün bilgi, beceri ve tutumları Avrupa'nın yenilenmesinde, verimliliğinde ve rekabet gücünde temel faktörlerdir.

Hayat Boyu Öğrenme vatandaşlar için ihtiyaç haline gelmiştir. Hayatımız boyunca beceri ve yeterliklerimizi geliştirmemiz gerekmektedir. Sadece kişiliğimizi tamamlamak ve kabiliyetlerimizle yaşadığımız çevrede aktif olarak söz sahibi olmak için değil, dünyada sürekli değişen iş alanlarında becerilerimizle başarılı olmak için de gereklidir. İnsanların yeterlikleri işyerindeki memnuniyetlerine ve motivasyonlarına katkı sağlar ki bu da yaptıkları işin kalitesini etkiler.

Avrupa demografik değişimle karşı karşıyadır. Ekonomi ve eğitim öğretim hizmetlerinin bu demografik değişim üzerinde güçlü bir etkisi olacaktır. Avrupa nüfusu, önümüzdeki 50 yıl içinde 0-14 yaş arasındaki çocukların sayısı sayısının yüzde 8.3, 15-64 yaş grubu yüzde 15 ve 64 yaş ve üzeri grup yüzde 50 azalarak hızlı bir yaşlanma sürecine girecektir. İş piyasasına dahil olacak genç sayısının azalması, Daha fazla gencin işgücüne katılması için erken okul bırakma sorununa çözüm üretmek ve 40 yaş üstü vasıfsız çalışanların beceri ve uyum sağlama yeteneklerinin artırılması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Düşük eğitim seviyesi, işsizlik, kırsal dışlanma ve çeşitli ortam ve koşullar nedeniyle çok sayıda insan, etkin bir vatandaş olarak toplum yaşamına katılamamaktadır. Mesleki ve günlük yaşamda BIT'ne erişim ve kullanım olanağından yoksun olmaktan kaynaklanan cahillik biçimleri ortaya çıkmaktadır. Bilgisayar okuryazarı olmayanlar, giderek sadece dijital ortamda bulunabilen bilgi ve olanaklardan mahrum kalmaktadırlar.

Bu genel tabloda "AB'de vatandaşların sahip olması hedeflenen, yaşam boyu öğrenime ve yetişkin eğitime yön vermesi amaçlanan temel yeterlik alanları nelerdir?" sorusuna yanıt arayan çalışmaları, ilgili kavramların tanımları; bu konuda kaydedilen ilerlemeyi, yayınlanan tebliğ ve kararlar, yapılan araştırma ve çalışmalar ışığında ortaya koyan genel çerçeve ve gelişim süreci ve "Temel Yeterlik Alanları" alt bölümlerini içermektedir.

4.2.1.1. Avrupa Birliği Helsinki Zirvesi

10-11 Aralık 1999'da Finlandiya'nın Helsinki kentinde gerçekleştirilen zirvede Türkiye'nin AB'ne resmen aday ülke statüsünde alındığı belirtilmiştir.

Komisyon Avrupa Topluluğunu kuran antlaşmayı ve Türkiye'ye katılım öncesi stratejisi çerçevesinde sağlanan yardıma ve özellikle katılım ortaklığı oluşturulmasına ilişkin komisyonun hazırladığı öneriyi göz önünde bulundurarak kararlara varmıştır.

Helsinki AB Zirvesi sonuçlarında: Türkiye, diğer aday ülkelere uygulanan kriterler temelinde Birliğe katılması uygun bir aday ülke olduğu belirtilmiştir. Mevcut AB stratejisi temelinde Türkiye'nin diğer aday ülkeler gibi reformlarını teşvik etmek ve desteklemek için bir katılım öncesi stratejisinden yararlanacağı ve bu stratejinin kilit unsuru olarak, daha nceki AB Zirve sonuçlarına dayanılarak bir katılım ortaklığı oluşturulacağı belirtilmiştir.

Ayrıca yelik hazırlıkları çerçevesinde Türkiye'nin müktesebatın stlenilmesine ilişkin bir ulusal program hazırlaması ve bu programın katılım ortaklığında ortaya konan önceliklerin ve ara hedeflerin gerçekleştirilmesi için bir takvim içermesi gerektiği belirtilmiştir.

AB Konseyi bu toplantıda daha nceki AB Konseyi sonuçları temelinde bir katılım ortaklığı belgesi hazırlanması kararı almıştır. Bu belge, siyasi ve ekonomik kriterler ile ye ülke yükümlülükleri ışığında katılım hazırlılarının yoğunlaşması gereken öncelikleri içerecek ve müktesebatın benimsenmesi için ulusal programa eşlik edecektir.

Katılım ortaklığının amacı, AB yeliği yolunda Türkiye'nin kaydettiği gelişmeler hakkında Komisyonun 2000 İlerleme Raporu saptanan ileriye yönelik çalışmalarının öncelikli alanlarını, bu önceliklerin uygulanmasında Türkiye'ye sağlanacak mali imkanları ve bu yardıma ilişkin koşulları tek bir ereve altında toplamaktadır.

AB Komisyonu'nun ilerleme raporundaki analizler temel alınarak, Türkiye için belirlenen orta vadeli istihdam ve sosyal işler ile ilgili öncelikler ve ara hedefler aşağıdadır;

- Kadınlara karşı ayrımcılık uygulamalarının ve cinsiyet, ırk ve etnik köken, din ve inanç, sakatlık, yaş ve cinsi eğilim nedenlerine dayalı tüm ayrımcı uygulamaların ortadan kaldırılması
- İş hukuku, kadın ve erkek arasında eşit muamele, iş sağlığı ve güvenliği ve kamu sağlığı alanlarında AB müktesebatının üstlenilmesi; ilgili idari yapı ile sosyal güvenliğin eşgüdümü için gerekli yapıların güçlendirilmesi.
- Sosyal politika ve istihdam alanındaki müktesebatın etkin uygulanmasının ve güçlendirilmesinin sağlanması.
- Ortak istihdam değerlendirilmesi dahil, Avrupa İstihdam Stratejisi'ne daha sonra katılım için ulusal bir istihdam stratejisinin hazırlanması ve bu çerçevede, özellikle devam eden ve hızlanan yapısal değişikliğin etkisi olmak üzere, iş piyasası ve sosyal kalkınmayı izlemek üzere kapasitenin geliştirilmesi.
- Sosyal güvenlik ağını güçlendirirken, sosyal güvenlik sistemi reformunu mali anlamda sürdürülebilir kılmak üzere sağlamlaştırmak suretiyle, sosyal korunmanın daha da geliştirilmesi.

4.2.1.2. Yeterliklerin Belirlenmesi ve Tanımlanması Projesi

1997 yılında, OECD üyesi ülkeler, topluma tamamen katılım için gerekli bilgi ve becerilere sahip zorunlu eğitim sonuna yakın öğrencilerin geniş şekilde izlenmesi amacıyla uluslar arası öğrenci değerlendirme programı (PISA) başlattılar. (www.pisa.oecd.org)

PISA değerlendirmesi öğrencilerin problem çözme, okuma, matematik ve fen bilimleri konusundaki bilgi ve becerilerinin karşılaştırılması ile başladı. Seçilen derslerde öğrencilerin performanslarının değerlendirilmesi yaklaşımı ile uygulama yapılmış, fakat öğrencilerin hayattaki başarıları daha geniş yeterlik çeşitlerine bağlı olduğu belirtilmektedir.(OECD,2005,s.1) OECD Yeterlikleri Tanımlama ve Belirleme Projesi (DeSeCo) değerlendirmelerin daha uzun dönemli genişlemeye rehberlik edebilecek yeni yeterlik egemenliğine dönüşümü için bir çerçeve sağlamak amacıyla yapılmıştır.

OECD kilit yeterliklerle ilgili çalışmalarına 1997 yılından 2003 yılına kadar süren DeSeCo projesi başarılı bir hayat ve iyi işleyen bir toplum için hangi yeterliklere ihtiyacımız var sorusuna yanıt aramıştır.

Temel yeterlik alanlarını tanımlayarak eğitim sisteminin hedeflerinin hayatın zorluklarına gençlerin ve yetişkinlerin ne düzeyde hazırladığını belirlemeyi ve hayat boyu öğrenmeyi değerlendirmeyi hedeflemiştir. Yeterliğin bilgi ve beceriden daha fazlası olduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin etkili iletişim becerisi kişilerin iletişimde olduğu kişilere yönelik kullanabileceği dil bilgisi, pratik BIT becerisi ve tutumu bir yeterliktir. Günümüz dünyasında kişilerin karmaşık zorluklarla yüzleşmek için geniş çeşitlilikte yeterliğe ihtiyacı vardır. Fakat hayatlarının çeşitli dönemlerinde çeşitli bağlamlarda yapabilecekleri için ihtiyaç duyacakları her şeyin uzun bir listesini oluşturmak sınırlı pratik değerleri içerecektir. Yeterlikleri Tanımlama ve Belirleme Projesi (DeSeCo) yoluyla OECD küçük bir grup kilit yeterliği belirlemek ve bunların nasıl belirlendiğinin teorisini ortaya koymak için çok sayıda uzman ve kurumla birlikte çalışmıştır.

Bu çalışmaya göre her temel yeterlik alanı:

- kişiler ve toplumlar için değerli çıktılara katkı sağlama
- değişik bağlamlarda önemli talepleri karşılamada kişilere yardımcı olma ve
- sadece uzmanlar için değil tüm insanlar için önemli olma kriterlerini içermelidir. (OECD,2005,s.4)

“Sürdürebilir gelişme ve sosyal uyum tüm nüfus içindekilerin yeterliklerine hayati derecede bağlıdır.- değerler, tutumlar, beceriler ve bilgiyi içeren bir yaklaşımla yeterlikler ..” OECD Eğitim Bakanları (OECD,2005,s.4)

Yeterlikleri Tanımlama ve Belirleme Projesinin (DeSeCo) kilit yeterlikler için kavramsal çerçevesi bu tür yeterlikleri üç geniş gruba ayırmaktadır.

- Birincisi, kişiler çevre ile etkili şekilde etkileşim için geniş çeşitlilikte araçların kullanımını gerçekleştirebilme ihtiyacı duyarlar; hem fiziksel - örneğin bilgi teknolojileri- hemde sosyo-kültürel – örneğin dil kullanımı- olarak. Kendi amaçları doğrultusunda uyarlama yapmak ve etkileşimli kullanmak için bu araçları yeterli derecede anlamaya ihtiyaçları vardır.

- İkincisi, bağımsızlığı artan dünyada kişiler diğerleriyle çağrışabilme ihtiyacı duyar ve çok çeşitli altyapıda insanla karşılaşacakları için heterojen gruplarla etkileşebilmeleri önemlidir.
- Üçüncüsü, kişiler kendi hayatlarını yönetebilmek, hayatlarını daha geniş sosyal bağlam içine yerleştirme ve bağımsız hareket etmek için sorumluluk alabilme ihtiyacındadırlar.

Bu gruplar, her biri belirli bir odakta, birbiri ile ilişkilidir ve temel yeterlik alanlarını belirlemek ve yerini bulmak için ortak bir temel oluşturur. Kişilerin düşünme ve düşünceli hareket etmeye ihtiyaçları bu yeterlik çerçevesinin merkezidir. Düşünceli olma sadece bir formül yada metodun rutin olarak uygulama becerisi değil, ayrıca değişikliklerle uğraşabilme, deneyimlerden öğrenme ve eleştirel bakış ile hareket etmeyi içerir (OECD,2005,s.5).

Temel yeterlik alanları için üç geniş grup

4.2.1.3. ASEM – Hayat Boyu Öğrenme Girişimi

ASEM (Asya-Avrupa Toplantısı), Asya ve Avrupa arasındaki ana çok boyutlu iletişim kanalını meydana getiren ve ilk olarak 1-2 Mart 1996'da Bangkok'da başlayan toplantıların sonuncusu 29 Ocak 2010 Brüksel'de gerçekleştirilmiştir. İki bölge arasında etkileşim ve karşılıklı anlayışı güçlendirmeyi hedefleyen bir diyalog sürecidir. 27 AB ülkesi, Avrupa Komisyonu ve 13 Asya ülkesi bu sürece katılmaktadır. ASEM üyeleri tarafından kurulan ve desteklenen Asya-Avrupa Vakfı (ASEF) da, iki bölge halklarını

seminerler, atölye çalışmaları ve etkinliklerle birbirine yaklaştırmayı, anlayış ve işbirliğini artırmayı hedeflemektedir.

4.2.1.4. Temel Yeterlik Alanları Avrupa Referans Çerçevesi

Hayat Boyu Öğrenme Temel Yeterlik Alanları Avrupa Çerçevesi bilgi toplumu içinde kişisel başarı, aktif vatandaşlık, sosyal içermeye ve istihdam için gerekli sekiz kilit yeterlik belirler ve tanımlar. Bunlar:

1. Anadilde iletişim,
2. Yabancı dilde iletişim,
3. Matematik yeterliği, fen ve teknolojiye temel yeterlik,
4. Dijital yeterlik,
5. Öğrenmeyi öğrenme,
6. Sosyal ve vatandaşlık yeterlikleri,
7. Kişisel Teşebbüs ve Girişimcilik
8. Kültürel Farkındalık ve Anlatım

İlk eğitim öğretim, dezavantajlıları da içerecek şekilde daha fazlasını öğrenme ve iş hayatları içinde geçerli olacak şekilde gençlerin yeterli seviyede bu yeterliklerle donatılması konusunda yukarıdaki sekiz yeterliğin geliştirilmesini desteklemelidir. Yetişkin eğitim ve öğretimi onlara hayatları boyunca bu temel yeterlik alanlarını güncellemelerine ve geliştirmelerine gerçek fırsatlar sunmalıdır (EC,2006,s.10).

4.2.1.5. Temel Yeterlik Alanları Avrupa Başvuru Seviyeleri

Şubat 2002’de Barselona Avrupa Konseyi 2010’a kadar bu ortak amaç ve hedefleri gerçekleştirmek üzere detaylı çalışma programı hazırlanmasını takiben Komisyon on üç hedef üzerinde çalışacak uzman çalışma gruplarını oluşturdu. Bu gruplar üye ülkelerden ve EFTA/EEA ülkelerinden (*European Free Trade Association (EFTA): İsviçre, İzlanda, Lichtenstein ve Norveç’ten oluşan dört ülkeyi kapsayan Avrupa Serbest Ticaret Birliği; European Economic Area (EEA): AB ve EFTA ülkelerinden oluşan Avrupa Ekonomik Alanı.*) uzmanları kapsıyordu. Temel Yeterlik Alanları Çalışma Grubu 2001 yılında çalışmalarına başladı. Bu grubunun temel

hedefleri yeni becerilerin neler olduğu, bu becerilerin eğitim programlarına nasıl daha iyi entegre edilebileceği, hayat boyunca nasıl öğrenileceği ve muhafaza edileceğinin belirlenmesi ve tanımlanmasıdır. Daha az avantajlı gruplar, özel eğitim ihtiyacı olanlar, okulu terk edenler ve yetişkinlere özellikle odaklanma vardır.

Şubat 2002’de çıkan İlk ilerleme raporlarında sekiz kilit yeterlik için çerçeve sundular. Bu sekiz yeterliğin ilgili olduğu bilgi, beceri ve tutumları belirlediler. “Eğitim Öğretim 2010” çalışma programı ile ilgili ilerleme hakkında Konsey ve Komisyonun 2004 Birleştirilmiş Ara Raporunda eğitimde “Avrupa Boyutu”nu geliştirilmesi için çağrı Barselona Avrupa Konseyinde tekrarlandı. Bu çağrıya karşılık olarak çalışma grubu “Avrupa Boyutu” temel esaslarını temel yeterlik alanlarının uygun alanlarına eklemek üzere hazırladıkları çerçeveyi gözden geçirdiler. 2004 Birleştirilmiş Ara Raporu ulusal politikaları yararlı şekilde destekleyen Avrupa Ortak Referans ve Prensiplerinin uygulaması için de çağrıda bulunur. Üye ülkeler için yükümlülük oluşturmamasına rağmen kilit kurumlar arasında iki taraflı güven geliştirmeye katkıda bulunur ve hayat boyu öğrenme ile ilgili çeşitli durumlarla ilgili olarak reformu destekler.

1. Anadilde iletişim:

Avrupa Birliği temel yeterlik alanlarından birincisi olan anadilde iletişim, düşünce, duygu ve gerçekleri hem sözlü hem de yazılı biçimde (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) ifade etme ve yorumlama, ve tüm toplumsal ve kültürel ortamlarda (eğitim ve öğretim, işyeri, ev ve serbest zaman) dil yoluyla uygun şekilde etkileşme yeteneği şeklinde tanımlanmıştır..

Ayrıca bu yeterliğe ilişkin gerekli bilgi, beceri ve tutumlar belirlenmiştir. Anadilde iletişim bilgi bağlamında bireyin temel kelime bilgisi, işlevsel dilbilgisi ve dilin işlevleri hakkında bilgi sahibi olmasını gerektirir. Bu, sözlü etkileşimin ana türlerinin, bir dizi edebi ve edebi olmayan metnin, farklı dil kullanım biçimleri ve tarzlarının temel özellikleri ile farklı bağlamlarda dil ve iletişimin değişkenliğinin farkında olmayı içermektedir.

Beceri bağlamında ana dilde iletişim bireylerin farklı iletişim durumlarında sözlü ve yazılı olarak iletişim kurma, durumun gereklerine göre kendi iletişimlerini

uyarlama becerilerine sahip olması gerekliliğini belirtir. Bu yeterlik, farklı metin türlerini yazma ve okuma, bilgi arama, toplama ve işleme, yardımcı malzemeden yararlanma, bağlama uygun olarak ikna edici biçimde kendi çıkarımlarını düzenleme ve ifade etme yeteneklerini de içerir.

Anadilde iletişime ilişkin olumlu tutum, eleştirel ve yapıcı diyalog kurmak, estetik niteliklerin değerinin farkında olmak ve bunlara erişmek yönünde istek duymak ile diğer insanlarla etkileşim kurmak konusunda ilgili olmak yönünde bir eğilimi kapsar.

2. Yabancı dillerde iletişim:

Avrupa Birliği temel yeterlik alanlarından ikincisi olan yabancı dillerde iletişim, geniş anlamıyla anadilde iletişimin temel beceri boyutlarını paylaşır: Düşünce, duygu ve gerçekleri, hem sözlü hem de yazılı biçimde (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) ve tüm toplumsal ve kültürel ortamlarda (eğitim ve öğretim, işyeri, ev ve serbest zaman), kendi istek ve gereksinimleri doğrultusunda anlama, ifade etme ve yorumlama yeteneğidir. Yabancı dillerde iletişim, ayrıca müzakere ve kültürlerarası anlayış ve uzlaşma gibi becerileri de gerektirir. Bir bireyin yeterlik düzeyi, dört boyut, farklı diller ve geçmiş yaşantısı, çevre, gereksinim/ilgilerine bağlı olarak farklılık gösterir.

Bu yeterliğe ilişkin gerekli bilgi, beceri ve tutumlar belirlenmiştir. Bilgi bağlamında ek ya da yabancı dillerde yeterlik, bireyin kelime bilgisi ve işlevsel dilbilgisi ile sözlü etkileşimin ana türleri ve farklı dil kullanım biçimleri hakkında bilgi sahibi olmasını gerektirir. Toplumsal görenekler, kültürel boyut ile dillerin farklılıkları hakkında bilgi sahibi olmak da önemlidir.

Bu yeterlik kapsamında gerekli beceriler, sözlü iletileri anlama, konuşmaları başlatma, sürdürme ve sonlandırma ve bireyin gereksinimlerine hitap eden metinleri okuma ve anlama yeteneklerinden oluşur. Bireyler, aynı zamanda ilgili yardımcı malzemelerden uygun biçimde yararlanabilmeli ve yaşam boyu öğrenimin bir parçası olarak yaşam yoluyla yeni diller öğrenebilmelidirler.

Bu yeterliğe ilişkin olumlu bir tutum, kültürel farklılıklar ve çeşitliliğin bilincinde olarak kültürlerarası iletişim ve dillere karşı ilgi ve merak duymayı kapsar.

3. Matematiksel yeterlik ve bilim ve teknolojiye Temel Yeterlikler:

Avrupa Birliği temel yeterlik alanlarından üçüncüsü olan matematik yeterlik ve bilim ve teknolojiye temel yeterlik kapsamında iki tanımı vardır:

A. Matematiksel yeterlik, günlük yaşama dair bir dizi problemin çözülmesi amacıyla zihinsel ve yazılı hesaplamalarda toplama, çıkarma, çarpma, bölme ve oran bulmadan yararlanma yeteneğidir. Bilgi kadar süreç ve etkinlik de önemlidir. Matematiksel yeterlik, farklı düzeylerde matematiksel düşünce [mantıksal ve uzamsal (spatial) düşünme] ve sunuş (formüller, modeller, yapılar, grafikler/tablolara) biçimleri(modes) kullanma konusunda yetenekli ve istekli olmayı da kapsar.

B. Bilimsel yeterlik, soruların belirlenmesi ve kanıta dayalı sonuç çıkarma amacıyla, doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığı ve metodolojisinden yararlanma yeteneği ve arzusuna atıfta bulunur. Teknolojik yeterlik, algılanan insan istek ve gereksinimlerine yanıt olarak bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülür. Her iki yeterlik alanı da, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimler ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarının farkında olmayı kapsar.

Bu yeterliğe ilişkin gerekli bilgi, beceri ve tutumlar belirlenmiştir. Matematikte gerekli bilgi, rakamlar, ölçü ve yapılar, temel işlemler ve temel matematiksel sunumlar hakkında sağlam bir bilgiyi; matematiksel terim ve kavramlar ile matematik yoluyla hangi soruların yanıtlanabileceğine dair bir anlayışa sahip olmayı içerir. Bir birey, temel matematiksel ilke ve süreçleri evde ve işyerinde günlük yaşamına uygulamak, fikir zincirlerini izlemek ve değerlendirmek için bu becerilere sahip olmalıdır. Matematiksel olarak akıl yürütebilmeli, matematiksel ispatı anlayabilmeli, matematik dilinde iletişim kurabilmeli ve uygun yardımcı malzemeden yararlanabilmelidir. Matematikte olumlu tutum, neden-sonuç ilişkisini aramak ve geçerliğini değerlendirmek konusunda istekli ve gerçeğe saygılı olmaya dayanır.

Bilim ve teknoloji açısından gerekli bilgi, doğal dünyanın temel ilkeleri, temel bilimsel kavramlar, ilkeler ve yöntemler, teknoloji ve teknolojik ürünler ve süreçlerden oluşur. Bireyler, bilimsel kuramlarda, uygulamalarda ve toplumlarda genel olarak kullanılan teknolojiye (karar verme, değerler, ahlaki sorunlar, kültür vb. ile ilişkili) gelişmeler, sınırlılıklar ve risklerin farkında olmalıdırlar. Bu farkındalık, tıp bilimi gibi

özel bilim alanlarını olduğu kadar, bilim ve teknolojinin doğal dünya üzerinde etkisini anlamayı da kapsar. Beceriler, teknolojik araç ve makinalar kadar, kanıta dayalı bilimsel verinin de bir amaca erişmek ya da bir karar veya sonuca ulaşmak yönünde kullanılması ve yeniden düzenlenmesi yeteneğini içerir. Bireyler ayrıca bilimsel araştırmanın önemli özelliklerini tanıyabilmeli ve kendilerini araştırmaya yöneltten nedenleri ve sonuçları paylaşma yeteneğine sahip olmalıdırlar. Bu yeterlik, eleştirel bir değerlendirme ve merak, etik konulara bir ilgi ve güvenlik ve sürdürülebilirliğe (özellikle bilimsel ve teknolojik ilerlemenin kendisi, ailesi, toplumsal ve küresel sorunlarla ilişkisi bakımından) saygı tutumu içerir.

4. Sayısal (dijital) yeterlik:

Avrupa Birliği temel yeterlik alanlarından dördüncüsü olan sayısal (dijital) yeterlik Bilgi Toplumu Teknolojisinin (BTT) işyerinde, serbest zaman etkinliklerinde ve iletişim amaçlı olarak gizlilik ve önemle kullanımını içerir. Bu yeterlik, bilgisayarların bilgi getirme, değerlendirme, saklama, üretme, sunma ve paylaşma kullanımı ile Internet yoluyla işbirliğine açık ağlarda iletişim kurma ve katılmayı içeren temel BİT becerileri tarafından desteklenir.

Bu yeterliğe ilişkin gerekli bilgi, beceri ve tutumlar belirlenmiştir. Sayısal yeterlik, günlük yaşamın işyeri boyutu kadar kişisel ve sosyal bağlamlarında BTT'nin doğası, rolü ve sağladığı olanaklar hakkında sağlam bir anlayış ve bilgi gerektirir. Bu, kelime işlem, hesap tablosu, veritabanları, bilgi yedekleme ve yönetimi gibi temel bilgisayar uygulamaları ile araştırma, öğrenme, bilgi paylaşımı, ağ üzerinde işbirliği ve serbest zamanın değerlendirmesi için Internet ve elektronik ortamın (e-posta, ağ araçları) sağladığı olanaklar hakkında bilgi sahibi olmayı da içerir. Bireyler ayrıca, BİT'nin yaratıcılık ve buluşu nasıl desteklediğini anlamalı, varolan bilginin güvenilirlik ve geçerliğine ilişkin kısıtların ve BİT'nin etkileşimli kullanımında etik ilkelerin farkında olmalıdır.

İhtiyaç duyulan beceriler, bilgi arama, toplama ve işleme yeteneği ile bilgiyi, bağlantıların farkında olup gerçek olanı sanaldan ayırarak ve konuyla ilgisini değerlendirerek eleştirel ve sistematik bir şekilde kullanma yeteneğini içerir. Bireylerin karmaşık bilgi üretmek, sunmak ve anlamak için gereken araçları kullanma becerileri ile

internet tabanlı hizmetlere erişme, arama ve kullanma yeteneği olmalıdır. Ayrıca, eleştirel düşünme, yaratıcılık ve buluşun desteklenmesi yönünde BIT'den yararlanabilmelidirler.

BIT'nin kullanılması, varolan bilgiye ilişkin eleştirel ve yansıtıcı (reflective) bir tutumu ile etkileşimli ortamdan sorumlu bir şekilde faydalanmayı gerektirmektedir. Kültürel, toplumsal ve/veya mesleki amaçlar için topluluklara ve ağlara dahil olmak konusuna ilgi de yeterliği destekler.

5. Öğrenmeyi öğrenme:

Avrupa Birliği temel yeterlik alanlarından beşincisi olan öğrenmeyi öğrenme öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yeteneğidir. Bireyler, kendi öğrenme yaşantılarını gerek bireysel gerekse grup içinde etkili zaman ve bilgi yönetimi yoluyla düzenleyebilmelidirler. Bu yeterlik, bireyin varolan olanakları tanıyarak öğrenme gereksinim ve süreçlerinin farkında olmasını ve öğrenme eyleminde başarı için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsar. Bu, yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmayı ifade eder. Öğrenmeyi öğrenme, öğrencileri bilgi ve becerilerin, ev, işyeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve yaşam deneyimleri üzerine eklenmesi yönünde harekete geçirir.

Bu yeterliğe ilişkin gerekli bilgi, beceri ve tutumlar belirlenmiştir. Öğrenmenin belli iş ya da mesleki gelişim hedefleri doğrultusunda gerçekleştiği yerde bir bireyin, gerekli olan yeterlikler, bilgi, beceriler ve niteliklere ilişkin bilgiye sahip olması gerekir. Bütün durumlarda, öğrenmeyi öğrenme bireyin, kendi seçimi olan öğrenme stratejilerini, beceri ve niteliklerinin güçlü ve zayıf yönlerini bilmesi ve anlamasını gerektirir. Bunun yanında, eğitim ve öğretim olanakları ve ilgili rehberlik/destek hizmetlerini araştırabilmek de gerekir.

Öğrenmeyi öğrenme becerileri, ilk olarak daha ileri düzeyde öğrenmenin gerçekleşebilmesi için gerekli, okuryazarlık, sayısal yeterlik ve BIT gibi ana temel becerilerin edinilmesini gerektirir. Bunun üzerine eklemek üzere, birey yeni bilgi ve becerilere erişebilmeli, bunları kazanabilmeli, işleyebilmeli ve kendine

uyarlayabilmelidir. Bu, kişinin öğrenme, mesleki gelişim ve iş kalıplarının etkili yönetimini; özellikle öğrenme sabrını gösterme, uzun dönemler boyunca odaklanma ve öğrenme amaç ve hedefleri üzerine eleştirel biçimde yansıtma yeteneğini gerekli kılar. Bireyler, özerk olarak ve özdenetimle öğrenmeye zaman ayırabilmelidirler. Bunun yanında, öğrenme sürecinin bir parçası olarak işbirliği içinde çalışabilmeli, bünyesinde farklılıklar barındıran bir gruptan yararlanabilmeli ve öğrendiklerini paylaşabilmelidirler. Kendi çalışmalarını değerlendirebilmeli, gerekli hallerde öneri, bilgi ve destek arayabilmelidirler.

Olumlu tutum, bireyin yaşamı boyunca öğrenmeyi sürdürmesi ve eyleminde başarılı olması için güdüleme ve güven duygusunu içerir. Sorun çözücü bir tutum, hem öğrenmeyi hem de bireyin değişim ve zorluklarla başa çıkma yeteneğini destekler. Önceki öğrenmeler ve yaşam deneyimlerinin uygulanmasına duyulan istek ve öğrenme olanakları aramaya yönlendiren ve öğrenmeyi tüm yaşam sahasına uygulamaya iten merak, olumlu bir tutumun vazgeçilmez bileşenleridir.

6. Bireylerarası, kültürlerarası ve sosyal yeterlik ile vatandaşlığa ait yeterlikler:

Avrupa Birliği temel yeterlik alanlarından altıncısı olan bireylerarası, kültürlerarası ve sosyal yeterlik ile vatandaşlığa ait yeterlikler bireylerin, özellikle giderek farklılaşan toplumlarda sosyal ve çalışma yaşamına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkan tanıyacak; gerektiğinde çatışma çözecek özelliklerle donatan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlığa ait yeterlik ise, bireyleri, toplumsal ve siyasi kavram ve yapılara ilişkin bilgi ve demokratik ve aktif katılım kararlılığı ile, siyasi yaşama tam olarak katılmaları yönünde donatır.

Bu yeterliğe ilişkin gerekli bilgi, beceri ve tutumlar belirlenmiştir. Kişisel ve toplumsal mutluluk, bireylerin kendileri ve aileleri için bir kaynak olarak en ideal fiziksel ve zihinsel sağlık düzeyini nasıl sağlayacaklarına ilişkin bir anlayışa ve sağlıklı bir yaşam tarzının buna nasıl katkı sağlayacağı bilgisine sahip olmalarını gerektirir. Bireylerarası ve sosyal ilişkilere başarıyla katılmak için, farklı toplumlar ve çevrelerde (örneğin, iş yerinde) genel olarak kabul gören davranış ve görgü kurallarını anlamak ve bireyler, gruplar, iş örgütlenmeleri, kadın-erkek eşitliği, toplum ve kültüre ilişkin temel

kavramların farkında olmak zorunludur. Avrupa toplumlarının çokkültürlü ve sosyo-ekonomik boyutlarını ve ulusal kültürel kimliğin Avrupa kimliği ile nasıl etkileştiğini anlamak da çok önemlidir.

Farklı çevrelerde yapıcı biçimde iletişim kurma, farklı bakış açılarını dile getirme ve anlama, karşısında güven uyandıracak bir yetenekle müzakere etme ve empati duyma becerileri, bu yeterliğin odak noktalarıdır. Bireyler, baskı ve hayal kırıklıkları ile başa çıkabilmeli, bunu yapıcı bir şekilde ifade edebilmeli ve kişisel ve mesleki konuları birbirinden ayırabilmelidirler.

Tutumlar açısından bu yeterlik, işbirliği, kendine güven ve dürüstlüğe dayanır. Bireyler, sosyo-ekonomik kalkınmaya, kültürlerarası diyaloga, farklılıklara değer vermeye ve diğerlerine saygı duymaya ilgi duymalı ve hem önyargıların üstesinden gelmeye, hem de uzlaşmaya hazır olmalıdırlar.

Vatandaşlık yeterliği, Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı, uluslar arası bildirgelerde ifade edildiği ve yerel, bölgesel, ulusal, Avrupa ve uluslar arası düzeylerde çeşitli kurumlar tarafından uygulandığı şekilde demokrasi, vatandaşlık ve medeni haklara ilişkin kavramların bilgisine dayanır. Ulusal, Avrupa ve dünya tarihi ve bugününde değişime yol açan ana olaylar, eğilimler ve etkiler hakkında, Avrupa çeşitliliğine özel bir bakışla bilgi sahibi olmak zorunludur. Aynı şekilde, toplumsal ve siyasal hareketlerin hedefleri, değerleri ve politikaları hakkında bilgi sahibi olunmalıdır.

Beceriler, kamusal alanda başkalarıyla etkin etkileşim kurma, yerel ve çevreleyen toplumu etkileyen sorunların çözümüne ilgi gösterme ve dayanışma sergileme yeteneği ile ilgilidir. Bu, eleştirel, yaratıcı bir yansıtma ile yerelden ulusal ve Avrupa düzeyine kadar tüm düzeylerde, özellikle oy kullanma yoluyla karar alma sürecine olduğu kadar, topluluk/mahalle etkinliklerine de yapıcı katılımı içerir.

İnsan haklarına, demokrasinin temeli olarak eşitlik ve farklı dinsel ya da etnik grupların değer sistemlerindeki farklılıkları takdir etme ve anlamayı da içererek tam saygı gösterme, olumlu bir tutumun zeminini oluşturur. Bu aynı zamanda, kişinin yaşadığı yere, ülkeye, AB'ye ve genel olarak Avrupa'ya ve dünyadaki yerine aidiyet duygusunun ortaya konmasını ve tüm düzeylerde demokratik karar alma süreçlerine

gönüllü katılımı da kapsar. Yapıcı katılım, bunun yanında sivil etkinlikleri, toplumsal birlik ve çeşitlilik ile sürdürülebilir kalkınma için desteğe ve başkalarının değerlerine ve özel yaşamlarına saygı duymaya hazır olmayı da içerir.

7. Girişimcilik:

Avrupa Birliği temel yeterlik alanlarından yedincisi olan girişimcilik, bireyin fikirlerini eyleme dönüştürme yeteneğini ifade eder. Yaratıcılık, buluşçuluk ve risk almayı olduğu kadar hedeflere ulaşmak için planlama yapma ve proje yönetme yeteneğini de içerir. Bu yeterlik, herkesi evde ve toplum yaşantısında sürekli destekler. Kendi işinin çeşitli yönleriyle farkında olan çalışanlar, iş fırsatlarını da yakalayabilirler. Toplumsal ya da ticari etkinliklere girişen girişimcilerin gereksindikleri diğer özel beceri ve bilgi için de bir temel oluşturur.

Bu yeterliğe ilişkin gerekli bilgi, beceri ve tutumlar belirlenmiştir. Gerekli bilgi, ekonominin işleyişine ilişkin genel anlayış ve bir çalışan ya da örgütün karşısına çıkan fırsat ve zorluklar gibi insanların yaşadıkları ve çalıştıkları bağlamı oluşturan “büyük resim” konularını da içeren kişisel, mesleki ve/veya işle ilgili etkinlikler için varolan olanakları kapsar. Bireyler bunun yanında, teşebbüslerin etik konumlarının ve örneğin, dürüst ticaret ya da sosyal amaçlı girişimler yoluyla sürekli bir güç haline nasıl gelebileceklerinin farkında olmalıdırlar.

Beceriler, (planlama, örgütleme, yönetme, liderlik ve yetki aktarımı, çözümleme, iletişim, denetleme ve değerlendirme ve arşivleme gibi becerileri içeren) eylem yanlısı proje yönetimi ve gerek birey olarak gerekse takımlar halinde işbirliği içinde birlikte çalışma yeteneği ile ilgilidir. Gerektiğinde kişinin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya çıkarmak ve değerlendirerek risk almak yönünde bir karara varmak çok önemlidir.

Girişimci bir tutum, iş ortamında olduğu kadar kişisel ve sosyal yaşamda da inisiyatif, eylem yanlısı olma (pro-activity), bağımsızlık ve buluşçuluk ile nitelendirilir. Aynı zamanda, kişisel hedef ya da amaçların başkalarının ve/veya işyerinin hedefleriyle ortak kılınması durumunda, hedeflere ulaşmak yönünde güdüleme ve kararlılığı da içerir.

8. Kültürel ifade:

Avrupa Birliği temel yeterlik alanlarından sekizincisi olan kültürel ifade müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatları de içine alan bir dizi kitle iletişim aracıyla görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin önemini takdir etme olarak tanımlanmıştır.

Bu yeterliğe ilişkin gerekli bilgi, beceri ve tutumlar belirlenmiştir. Kültürel bilgi, ulusal ve Avrupa kültürel mirası ile bu mirasın dünyadaki yeri bağlamında insanlık tarihinin önemli bir parçası olarak gözde çağdaş kültürü de içinde alan önemli kültür eserleri hakkında temel bilgiyi içerir. Avrupa (ve Avrupa ülkelerinin) kültürel ve dilsel çeşitliliğini, bunu korumanın gerekliliğini ve günlük yaşamda estetik etmenlerin önemini ve popüler zevklerin evrilmesini anlamak zorunludur.

Beceriler, hem takdir etme hem de ifade etme ile ilgilidir: Bireylerin doğuştan getirdikleri yetenekleri ile çeşitli kitle iletişim araçları vasıtasıyla kendilerini ifade etmeleri ve sanat eserleri ile sanatsal performansları takdir etme ve bunlardan haz alma. Beceriler aynı zamanda, kişinin kendi yaratıcı ve ifadesel görüşleri ile başkalarının fikirleri arasında ilişki kurabilme ve kültürel etkinlikte ekonomik olanakları gerçekleştirme yeteneklerini de içerir.

Güçlü bir kimlik duygusu, kültürel ifade çeşitliliğine saygı duymanın ve açık tutumun temelidir. Olumlu tutum ayrıca, yaratıcılığı ve kültürel yaşama ilgi duymak ve kendini sanat yoluyla ifade etmek vasıtasıyla estetik kapasitenin artırılması yönünde istekli olmayı da kapsar.

4.2.2. Türkiye’de Temel Yeterlik Alanları

Türkiye’de temel yeterlik alanlarına yönelik çalışmalar 1992 yılında başlayan METGE projesi ile oluşmuştur. 1999 Avrupa Helsinki Zirvesinde alınan karar ile AB aday adyı olan Türkiye’de AB’ye uyum çalışmaları kapsamında eğitim alanında da çalışmalar yürütülmüştür. AB hibe destekli TEDP, MEGEP ve MTEM projeleri ile AB’ye uyum sürecinde zorunlu bir başlık olmasa da eğitim kapsamında değişim ve

gelişme çalışmalarında AB standartlarını takip etmiştir. Aşağıda eğitimde Avrupa Birliği temel yeterlik alanları ile ilgili çalışmalar açıklanmıştır.

4.2.2.1. Meslekî ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi

Meslekî ve teknik eğitim kurumlarını çağdaş bir yapıya kavuşturmayı amaçlayan MEB Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü; bilim ve teknolojiadaki gelişme ve değişmelerin, birey ve iş hayatının ihtiyaçları doğrultusunda eğitim alanına yansıtılması, etkin biçimde uygulanması ve işsizliği azaltmada etkili bir meslekî ve teknik eğitim hizmeti sunmak amacıyla 1993 yılında “Meslekî ve Teknik Eğitimi Geliştirme (METGE) Projesi”ni yürürlüğe koymuştur.

METGE Projesinde;

- Yerel eğitim ihtiyaçlarına duyarlı okul yapısı ve öğretim sistemi geliştirmek,
- Okullara çevrenin katılım ve iş birliğini (Okul Gelişim Yönetim Ekipleri ve Meslek Danışma Kurulları, kurum ve kuruluşlarla ortaklaşa faaliyetler) sağlamak,
- Eğitim ihtiyaçlarına ve bireysel öğretime yönelik modüler öğretim programları geliştirmek,
- Eğitim sisteminde çağdaş teknolojileri (bilgisayar vb.) uygulayabilmek,
- Mesleğe yönelik standartları öğretime taşımak, öğretim materyalleri (modül, yazılım, vb.) geliştirmek,
- Öğrencileri iş hayatı ve istihdam olanakları hakkında bilinçlendirmek,
- Okullarda ürün, hizmet ve eğitim satarak kaynak yaratmak,
- Okulların kapasite ve donanımını verimli kullanmak, arttırmak ve geliştirmek

ve okullarda daha çağdaş meslekî ve teknik eğitim-öğretim hizmetinin verilmesi hedeflenmiştir. (MEB, 2004, s:12)

Türkiye’nin mevcut durumu, coğrafi ve sektörel açılardan bölgesel düzeydeki farklılıkları, uluslar arası pazarlara sektör ve iş gücü açısından uyum sağlaması bakımından incelendiğinde, hızlı karar verebilmek ve okullara daha dinamik bir yapı kazandırabilmek için; MEB merkez örgütünde bulunan uygulamaya yönelik bazı yetkilerin illere ve okullara aktarılması gerekli görülmüştür. Bu amaçla, mevcut yasalar

göz önünde bulundurularak, METGE Projesi ile okullara çevresel faktörler doğrultusunda özerklik kazandıracak bir yapı geliştirilmiştir(MEB, 2004 s:10).

METGE Projesi ile okullara;

1. Eğitim ihtiyaçlarını belirleyen,
2. Eğitim ihtiyaçları doğrultusunda program hazırlayabilen,
3. Programları uygulayabilen,
4. İnsan kaynakları (öğretmen, memur, vb.) eğitim ihtiyaçlarını belirleyebilen,
5. Hizmet içi eğitim faaliyetlerini düzenleyebilen,
6. Sektörle okul işbirliğini düzenleyebilen,
7. Okulun eğitim - öğretimi için kendi finans kaynaklarını yaratabilen,
8. Ulusal kalite hareketi yapısına uygun, toplam kalite yönetimi felsefesiyle çalışan bir okul yapısı ve modeli önerilmiştir.

METGE Projesi ile önerilen okul yapısı ile okullarda; sektörde ihtiyaç duyulan meslek alanları, eğitim standartlarının geliştirilmesi, sektörle işbirliğinin sağlanması, mezunların işe yerleştirilebilmeleri, finans sağlanması, işletme uygulamaları, atölye araç-gereç ve donanım sağlanması, programların hazırlanması amacıyla “Okul Danışma Kurulu ve Meslek Danışma Kurulları” oluşturulmuştur. (MEB, 2004, s:13)

METGE Projesi ile Beş Yıllık Kalkınma Planları, 15.ve 16. Şura Kararları doğrultusunda, öğretim programlarının; modüler öğretim yöntemi ile yatay ve dikey geçişlere elverişli, alan ve dal esasına dayalı, diploma ve sertifikaya yönelik bir yapıya kavuşturulması sağlanmıştır.

Proje kapsamında, sürekli sektörle, üniversitelerle ve çeşitli kurum ve kuruluşlarla iş birliği içinde program geliştirme çalışmaları, bireysel öğretim yöntemi doğrultusunda da öğretim materyalleri geliştirme faaliyetleri sürdürülmüştür. Örgün eğitim için hazırlanan programlar da (diploma programları) yer alan modüller mesleklerin seviyelerine göre gruplandırılarak aynı zamanda sertifika programlarının oluşmasına da olanak sağlanmıştır.

Program çalışmalarında ulusal ve uluslar arası düzeyde hazırlanan meslek standartları ve meslek seviyeleri esas alınmıştır. Proje kapsamındaki okullarda

denenmek ve değerlendirilmek üzere uygulanan programlar 2000 - 2001 öğretim yılından itibaren Türkiye genelindeki tüm Kız Teknik Öğretim okullarına yaygınlaştırılmıştır. Yürürlükte olan 20 alan 72 dal çerçeve öğretim programları ile geniş tabanlı, temel ve bilimsel bilgileri ve mesleki uzmanlık becerilerini kazandıran, meslekler arasında yatay ve dikey geçişlere olanak sağlayan ve bölgesel farklılıkları programa yansıtma olanağı tanıyan esnek bir yapı oluşturulmuştur.

4.2.2.2. Temel Eğitime Destek Projesi Öğretmen Yeterlikleri Bileşeni

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 45' inci maddesi hükümleri kapsamında, öğretmen yeterliklerinin belirlenmesine yönelik bir dizi çalışma MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından Temel Eğitime Destek Projesi kapsamında da gerçekleştirilmiştir.

Temel Eğitime Destek Projesi, Avrupa Birliği Komisyonu ile Türkiye arasında 8 Şubat 2000 tarihinde imzalanan Finansman Anlaşmasıyla yürürlüğe girmiştir. Projenin genel amacını; "Yoksulluğu azaltma perspektifinde, eğitim seviyesini artırarak, eğitim kalitesini ve eğitime erişimi iyileştirmek, en dezavantajlı kırsal, şehrsel bölgeler ve gecekondularda nüfusun hayat şartlarını geliştirmek, eğitim dışında kalan çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin temel eğitim kapsamına alınması ve öğretmen arzının iyileştirilmesini desteklemek" oluşturmaktadır.

Proje faaliyetlerine 2002 yılı Eylül ayında başlamıştır. Temel Eğitime Destek Projesi (TEDP); Öğretmen Eğitimi, Eğitimin Kalitesi, Yönetim ve Organizasyon, Yaygın Eğitim, ve İletişim olmak üzere 5 bileşenden oluşmaktadır. Öğretmen Eğitimi bileşeni ile ilgili proje çalışmalarının sorumluluğunu Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü üstlenmiştir.

Projenin "Öğretmen Eğitimi" bileşeni kapsamında, öğretmenlik mesleğinin genel yeterlikleri ve özel alan yeterliklerinin belirlenmesi ile öğretmen yeterliklerinin iyileştirilmesine yönelik okul temelli meslekî gelişim klavuzu hazırlığına ilişkin çalışmalar yürütülmüştür.

Gerçekleştirilen çalışmalar sonunda öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin, ana yeterlik, ana yeterliklere ait alt yeterlikler ve bu alt yeterliklere ait performans göstergeleri şeklinde belirlenmesinin en uygun yöntem olacağı kararlaştırılmış, öğretmen yeterliklerinin sadece bilgiyi değil beceri ve tutumları da kapsamı kabul edilmiştir.

Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri için 6 ana yeterlik alanı belirlenmiştir. Bu yeterlikler aşağıda yer almaktadır:

- Kişisel ve Meslekî Değerler
- Meslekî Gelişim
- Öğrenciyi Tanıma
- Öğrenme ve Öğretme Süreci, Öğrenmeyi, Gelişimi İzleme ve Değerlendirme
- Okul-Aile ve Toplum İlişkileri
- Program ve İçerik Bilgisi (MEB, 2008)

Ayrıca bu yeterliklere ilişkin 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesi şeklinde belirlenmiştir.

Geliştirilen öğretim programlarının öğrenme-öğretme ortamına yansımadaki en temel unsur, yaratıcı, entelektüel merak sahibi, araştırmacı, yenilikçi, iş birliği yapabilen, öz güven sahibi öğrenciler yetiştirme yeterliklerine sahip, öğrenmeyi öğreten öğretmenlerdir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda; öğretmenlik mesleğinin bir "ihtisas mesleği" olduğu, öğretmen adaylarında aranacak niteliklerin genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyondan oluştuğu ve bu alanlara ait niteliklerin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından saptanacağı hükme bağlanmıştır. Bu hüküm çerçevesinde "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri", bilimsel araştırma yöntem ve süreçleri kullanılarak ilgili tüm paydaşların görüş ve önerileri alınarak belirlenmiş ve 2590 Sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayınlanmıştır. (MEB, 2008)

Temel Eğitime Destek Projesinin; Öğretmen Eğitimi Bileşeni kapsamında; "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri", ilköğretim kademesi öğretmenlerine yönelik "Özel Alan Yeterlikleri", öğretmenlerin kişisel ve mesleki gelişimlerini artırmaya yönelik "Okul Temelli Mesleki Gelişim Kılavuzu"nun hazırlanması çalışmaları yer almıştır.

Tüm öğretmenlerde bulunması gereken bilgi, beceri ve tutum özelliklerini kapsayan, 6 ana yeterlik, 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşan “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” çalışması tamamlanmasından sonra özel alan yeterliklerinin geliştirilmesi çalışmalarına başlanmıştır. Her bir alana ait konu alanları belirlenmiş, konu alanlarına ait yeterlikler ve yeterliklere ilişkin performans göstergeleri saptanmıştır

Hazırlanan özel alan yeterliklerinin yeni öğretim programları ile uyumunun sağlanması için çalışmalar yürütülmüştür. Bu kapsamda özel alanla ilgili yeni programın içeriğinin gözden geçirilmesi ve her öğrenme alanının, kapsam ve yeterliklerinin yeni programı karşılayacak şekilde düzenlenmesi gerçekleştirilmiştir.

Özel alan yeterliklerinin belirlenmesinde konu alanı, kapsam, yeterlik ve temel, orta, ileri düzey performans göstergeleri çalışmada kullanılan temel kavramlar olarak özel alan yeterlikleri sistematüğini oluşturmuştur.

Konu Alanı, belli bir özel alanda birbiri ile ilişkili beceri, asıl konu, kavram ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden yapılar olarak ele alınmıştır. Konu alanları, öğretmenin eğitim ve gelişim ihtiyaçları analizinin daha gerçekçi olmasını mümkün kılmaktadır. Konu alanlarının belirlenmesinde, alan bilgisi ve alan uygulaması, uygulamayı geliştirici ve destekleyici unsurlar, öğrenme-öğretme sürecindeki planlama, , ortam hazırlama, izleme, ölçme- değerlendirme, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı, özel eğitim ve özel gereksinimi olan öğrenciler, alana özgü diğer unsurlar (etik, estetik değerler, bilimsel bakış açısı vb. tamamlayıcı mesleki yeterlikler) dikkate alınmıştır.

Kapsam, konu alanının içeriğini tanımlamaktadır. Kapsamın belirlenmesinde; konu alanına özel öğretim programı kazanımları, programın uygulanması, uygulamayı geliştirici ve destekleyici unsurlar dikkate alınmıştır.

Yeterlikler, her bir konu alanı ve kapsam dikkate alınarak belirlenmiştir. Bunlar öğretmenlerin görevlerini etkili bir biçimde yerine getirebilmeleri için alan ve eğitme-öğretme bilgisini, yöntem ve düzenleme becerilerini içermektedir.

Performans göstergeleri, yeterliklerin gerçekleşip gerçekleşmediğinin delili olabilecek ölçülebilir/gözlenebilir davranışlar şeklinde tanımlanmıştır. Göstergeler temel, orta ve ileri olmak üzere üç düzeye ayrılmaktadır. Düzeyler öğretmenleri sınıflandırma ve değerlendirme amacıyla belirlenmemiştir. Asıl amaç, öğretmenlerin her bir yeterlik alanına ilişkin uygulamalarında gösterdikleri performans düzeylerini ve gelişim hedeflerini belirlemeleridir(MEB, 2008, s:3).

4.2.2.3. Mesleki Eğitimin Geliştirilmesi ve Mesleki Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projeleri

Türkiye'nin 1999 Helsinki Zirvesinde AB'ne aday adaylığa kabul edilmesi ile hazırlıklarına başlanan ulusal dokümanlarda istihdama ve işgücüne vurgu ile eğitimde AB hayat boyu öğrenme çalışmalarına uyumlu olacak faaliyetlere başlamıştır. Projelendirdiği bu çalışmalardan MEGEP ve MTEM projelerinde mesleki eğitim ve öğretim kapsamında Avrupa Yeterlike Çerçevesi, Ulusal Yeterlik Sistemi, modüler programlarla ilgili çalışmalara yoğunlaşmıştır. METGE projesi bu çalışmalar için bir başlangıç olmuştur.

Amacı Millî Eğitim Bakanlığının yeniden yapılandırılması sürecinde sistemi daha etkin ve verimli bir hale getirebilmek için idari kapasite, yönetim ve organizasyon kapasitesi, mali kaynakları kullanabilme kapasitesi ve izleme-değerlendirme kapasitesi artırmaya yardımcı olacak eylem planları geliştirmek olan MEGEP projesi kapsamında temel yeterlik alanları ile ilgili olarak alt yapı oluşturulmuştur. Bu çalışmalar içinde program geliştirme bileşeni ile ilgili olarak meslek alanları için modüler programlar ilgili taraflarla birlikte hazırlanmıştır. Bu programların Avrupa Yeterlikler Çerçevesine uyumlu olması için gerekli tedbirler alınmıştır.

MEGEP, genel olarak hayat boyu öğrenmede uygulanacak yeni boyutlar kazandırmıştır. Örneğin, farklı programlarda elde edilen beceri ve bilgilerin bir araya

getirilmesini kolaylaştıran ve aynı zamanda öğrencilerin çeşitli programlar arasında yatay ve dikey geçişlerinde yardımcı olabilecek modüler programlama sisteme dâhil edilmiştir. Var olan kanıtlar çok sayıda kamu, özel ve sivil toplum örgütlerinin katılımı ile önemli sayıda sürekli mesleki eğitim ve öğretim sunulduğunu göstermektedir. Ancak bu sürekli mesleki eğitim ve öğretim arzının kapsamlı bir politika ve ilgili kurumsal çerçeve ile belirginleştirilmemiş ya da desteklenmemiştir. (MEB, 2006, s: 48)

MTEM projesinin genel amacı, Türkiye’de yetkili makamların modern ve etkili bir hizmet öncesi ve hizmetiçi meslek dersleri öğretmen eğitimini yapılandırma ve sağlama kapasitelerini güçlendirmektir.

Proje amaçları aşağıdaki gibidir:

- Öğretmenlerin gerekli görülen temel yeterlilikleri de dahil olmak üzere şeffaf ulusal öğretmen yetiştirme standartlarının yerleştirilmesi.
- Mutabık kalınan standartlara dayalı olarak hizmet öncesi ve hizmetiçi mesleki ve teknik öğretmen eğitimi (öğretmen yetiştirme) alanında yeni eğitim programlarının geliştirilmesi
- Mesleki ve teknik öğretmen eğitimi için kalite yönetimi çerçevesinin geliştirilmesi
- Mesleki ve teknik öğretmen eğitimi konusunda Türk hükümeti tarafından strateji geliştirilmesine destek sağlanması (MEB, 2006, s:2)

Eylül 2002’de başlayan AB destekli MEGEP Projesi, yukarıda ifade edilen MTEM Projesini tamamlayıcı niteliktedir. Projenin amacı, MTE sistemini ülkenin sosyoekonomik ihtiyaçları ve yaşam boyu öğrenme ilkelerine uygun olarak modernleştirme ve uyumlaştırma sürecinde Türk Hükümetine MEB kanalıyla destek vermiştir.

Bu kapsamda üç temel amaç benimsenmiştir:

1. Ulusal nitelikler sisteminin geliştirilmesini de kapsayan bir ulusal reformun uygulanması yoluyla MTE sisteminde kalite ve uygunluğun artırılması
2. Kamu yönetimi, sosyal taraf temsilcileri ve firmaların ulusal, bölgesel ve yerel seviyede kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi.

3. Sistemde yetki devri sürecinin başlatılması.

4.2.2.4. Orta Öğretim Projesi Ulusal Mesleki Bilgi Sistemi

22 Şubat 2006 tarihinde T.C. Hükûmeti ile Dünya Bankası arasında imzalanan İkraz Anlaşması ile Ortaöğretim Projesinin hayata geçirilmesinde önemli bir adım atılmıştır. Bu projenin amacı, ortaöğretim sistemini güçlendirmek ve ortaöğretimde yeniden bir yapılandırmaya gitmektir. Projenin süresi 4 yıl olup, 2010 yılında tamamlanması planlanmaktadır. Söz konusu projede, “Mesleki Rehberlik ve Danışmanlık” bileşeni de önemli bir yere sahiptir.

Mesleki Rehberlik ve Danışmanlık Bileşeni ile örgün eğitim içindeki öğrencilerin alan, dal, program ve üst eğitim kurumu seçimlerine, örgün eğitim dışındaki bireylerin kendilerine uygun eğitim kurumu, eğitim programı veya iş seçimlerine yardımcı olunmaya çalışılırken, eğitimi tamamlamış bir iş ve meslek sahibi bireylerin mesleklerinde ilerleme veya iş/meslek değişim imkânlarını, üçüncü çağ diye nitelendirilen emeklilik sonrası durumunda olan bireylerin de açık iş imkânlarını değerlendirebilmeleri amaçlanmaktadır.

Mesleki Rehberlik ve Danışmanlık bileşeninin hedef gruplarını; öğrenciler, yetişkinler, eğitimine devam eden, eğitim süreci dışında kalan gençler, dezavantajlı gruplar (kız çocuklar, kadınlar ve engelliler), çalışanlar ve emekliler oluşturmaktadır.

Bileşende yer alan Kurumlar Arası İşbirliği çıktısı ile meslekî rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve uygulanmasının kolaylaştırılmasına yönelik kurumlar arası işbirliğini sağlamak ve geliştirmek amaçlanmaktadır. Ülkemizde bu yöndeki çalışmalar, 2003 ve 2006 yıllarında hazırlanan Mesleki Bilgi Rehberlik ve Danışma Hizmetlerine İlişkin Ülke raporları ve 2004 yılında Bakanlığımız ile İŞKUR ve sosyal tarafların (TÜİK, DPT, KOSGEB, MPM, YÖK, TİSK, TESK, TOBB, TÜRK-İŞ) katıldığı “Mesleki Bilgi Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetlerinde İşbirliği Protokolü” ve Mutabakat Belgesi ile hız kazanmıştır.

Bileşenin en önemli çıktılarından biri de hayat boyu rehberlik yaklaşımı ile hazırlanmakta olan web tabanlı “Ulusal Mesleki Bilgi Sistemi (MBS)” dir.

Nisan 2010 yılında pilot uygulamasına başlayan MBS'nin alt yapısı MEB Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü, İçerik yönetimi ise Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ÖERHGM) bünyesinde oluşturulan Mesleki Rehberlik Hizmetlerini Geliştirme Birimi (MERGEB) tarafından yapılmış PKMB tarafından koordine edilmiş ve içeriğin oluşturulması sürecinde protokol taraflarından destek alınmıştır. MBS ile mesleki bilgi, rehberlik ve danışmanlık hizmetlerine yaygın bir şekilde erişimin sağlanması, hayat boyu gelişimin desteklenmesi amaçlanmaktadır.

Ulusal Mesleki Bilgi Sistemi bireylerin kendilerini tanıması ve değerlendirmesi, eğitim ve iş piyasası bilgileri olmak üzere üç temel bileşenden oluşmaktadır. Her bir bileşen karşılıklı etkileşim içinde bütünleşik bir yapı üzerine temellendirilmiştir. Mesleki Bilgi Sistemi; hayat boyu gelişim, eğitim ve mesleki rehberlik yaklaşımlarından hareketle tüm bireyler için geliştirilmekte olan ve tüm hedef grupların ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran bir sistemdir

İş piyasası Bölümünde kısa, orta ve uzun vadeli meslek projeksiyonları, meslek görünümleri, istihdam bilgileri yer alacaktır. Eğitim bölümünde tüm vatandaşların mesleki gelişimlerini destekleyecek her türlü eğitim bilgileri yer alacaktır. (alan, dal, bölüm, sertifika, kurslar vb.) . Sistemin kendini değerlendirme bölümünde ise mesleki geliştirme biriminde görev yapan uzmanlar ve mesleki rehberlik ve danışmanlık projesinde çalışan akademisyenler tarafından geliştirilen ilgi, yetenek ve mesleki değer ölçekleri yer alacaktır.

MBS'ye üyelik yolu ile girilerek ilgi, yetenek ve değer ölçekleri doldurularak bireysel profiller oluşturulabilecektir. Üyelik dışındaki sayfalarda eğitim imkânları, iş imkânları, meslek seçimi konusunda aile ve öğretmenlere öneriler vb. bilgiler bulunacaktır. Böylece bireylerin kendilerini tanıyarak içinde bulundukları döneme uygun eğitim ve iş piyasası imkânlarına ya da kendilerini geliştirmeye yönelik kurs ve seminerleri araştırabilme fırsatlarına ulaşmaları amaçlanmaktadır.

Tüm dünyada ki benzer örnekleri gibi sistemin çocuklar, gençler, yetişkinler, emekliler gibi pek çok hedef kitlenin ortak bir noktada buluşabileceği ve keyifle

keşfederek kendilerini tanıyabilecekleri, araştırabilecekleri bir sistem olması yönünde çalışmalar devam etmektedir.

Ayrıca Ulusal Mesleki Bilgi Sistemi okullarda ve mesleki rehberlik hizmetleri sunan diğer kurum ve kuruluşlarda sistem hizmet sunumunu kolaylaştırıcı olarak kullanılabilecektir. Bununla birlikte sistemle uzun vadede işgücü piyasası ihtiyaçları ile nitelikli elemanların eşleştirilmesi, okuldan ayrılma oranlarının düşürülmesi, eğitim ve öğretim şartları ve işgücü piyasası araçlarının etkinliğinin artırılması hedeflenmektedir. Ülkemizde de Ulusal MBS'nin hayata geçirilmesi süreci protokol tarafları ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının desteği ile hızla yol almaktadır.

4.2.2.5. Mesleki Yeterlilikler Kurumu

İhtiyaç duyulan ulusal yeterlilik sisteminin oluşturulması ve işlerlik kazandırılmasını ve Türkiye’de ulusal yeterlilik çerçevesinin oluşturulması için gerekli olan ilke ve prosedürlerin belirlenmesini amaç edinen bir mesleki yeterlilikler kurumunun oluşturulmasına ilişkin kanun ile ilgili çalışma MEGEP kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Bu kurumun kurulması ve Türkiye’de ulusal niteliklerin geliştirilmesi konusu, 8 seviyeden oluşan ve herhangi bir nitelik sistemi içerisinde belirli bir seviyedeki yeterliliklerin kazanılması için gerekli görülen öğrenme sonuçlarını ortaya koyan açıklamaların yer aldığı Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (EQF) ile de uyumludur.

Bu çalışma, tamamen, bilgi ve danışmanlık mekanizmaları yoluyla ve çeşitli şeffaflık araçları sayesinde eğitim ve iş gücü piyasasının dolaşımına imkan tanıyacak yapıların geliştirilmesini hedeflemektedir. Türkiye’de mesleki ve teknik alanlarda ulusal yeterliliklerin geliştirilmesine yönelik olarak mesleki yeterlilikler kurumunun kurulması, amacına uygun olarak etkin bir biçimde işlev göstermesi halinde gerek etkili bir değerlendirme sisteminin yerleştirilmesi, gerekse hizmetiçi eğitime girdi sağlanması için sağlam bir temel oluşturmuştur. (MEB, 2006, s: 75)

Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK), meslek standartlarını temel alarak, teknik ve meslekî alanlarda ulusal yeterliliklerin esaslarını belirlemek; denetim, ölçme ve değerlendirme, belgelendirme ve sertifikalandırmaya ilişkin faaliyetleri yürütmek üzere 21 Eylül 2006 tarihli ve 5544 sayılı Kanun ile kurulmuştur.

Kurumun temel görevi Avrupa Birliği ile uyumlu "ulusal mesleki yeterlilik sistemi" ni kurmak ve işletmektir. Bu görevlerini Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu, işçi, işveren, meslek kuruluşları ve diğer ilgili kurumlarla işbirliği yaparak yerine getirmek üzere çalışmalarını yürütmektedir.

2008 yılında hazırlıklarını tamamladığı eylem planında sektör komitelerinin kurulması, ilk meslek standartlarının Resmi Gazetede yayımlanması, sınav ve belgelendirme prosedürünün oluşturulması, "Ulusal Yeterlilik Sistemi Strateji Belgesi"nin hazırlanması gibi önemli hedefler yer almaktadır.

MYK'nın temel görevleri bağlamında, bir mesleğin başarı ile icra edilebilmesi için, gerekli bilgi, beceri, tavır ve tutumların neler olduğunu gösteren asgari normlar olarak tanımlanan meslek standartlarının belirlenmesi öncelik arz etmektedir. Eğitim ve öğretim programlarının iş piyasası gereklerine göre oluşturulmasında, bireylerin mesleği icra edebilme becerilerinin tespitinde meslek standartları temel teşkil etmektedir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Küreselleşme ile birlikte dünyada istihdam olanakları ve hayat şartları değişmiştir. Eğitim öğretimde değişiklikler Asya ve OECD ülkelerinin yanında Avrupa Birliğinde sistemli bir şekilde ilerlediği görülmektedir. AB 1996 yılında başladığı hayat boyu öğrenme politikası ile değişim ile gelen dezavantajlılığın önüne geçmek için genel bir politika izlemektedir. Eğitim öğretimin bu politikanın önemli bir başlığı olarak belirlendiği AB’de gerçekleştirilmiş zirvelerde alınan ilke kararları, tebliğ ve direktiflerinde açık şekilde belirtilmiştir.

Hayat boyu öğrenme genel olarak kişilerin bilgi, beceri ve tutumlarını değişen dünya şartlarına uygun geliştirmeleri için uygun ortamları hazırlamak ve hayatları boyunca katıldıkları etkinliklerin sonucunda belgelendirmektir. AB eğitim öğretimin beşikten mezara hayat boyu devam etmesi ile ilgili vurgu yaparak dünyanın en iyi ekonomisine sahip olmanın yolunun eğitimden geçtiğini 2000 Lizbon Zirvesinde açıklamıştır. AB üye ülkeleri eğitim öğretim ile ilgili konularda Birliğe karşı sorumlu olmasada Avrupa Komisyonu tarafından izleme ve değerlendirme faaliyetleri sonrası çıkarılan çerçeve programları üye ülkeler tarafından uygulanmaktadır. Avrupa Komisyonu “Açık Koordinasyon Yöntemi” kullanarak üye ülkelerin hayat boyu öğrenme politikasını Birliğe uyumlu şekilde yürütmeleri için gerekli tedbirleri almıştır.

Hayat boyu öğrenme politikası içinde yer alan herkes için yeni temel beceriler, insana daha fazla yatırım, öğretim ve öğrenimde yenileşme, öğrenmeye değer verme, rehberlik ve danışmanlık hizmetlerini yeniden değerlendirme ve öğrenme etkinliğini eve yaklaştırma hedefleri kapsamında Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan öneri raporları ve çerçeve programları ile her biri ölçülebilir göstergelerle izlenmektedir. Yıllık yapılan izleme çalışmaları AB’nin önceliklerini daha net belirlemesine ve alması gereken önlemleri konusunda hızlı karar vermesini sağlamaktadır.

Hayat Boyu öğrenme AB’de 2000 yılında gerçekleşen Lizbon Zirvesinde istihdam ile ilişkilendirilse de daha sonraki yapılan çalışmalarda bunun yaşam kalitesini

artırma ve fırsat eşitliği sağlama açısından herkes için her yerde oluşturulması gereken eğitim öğretim olanakları olduğunu belirterek uygulamasını genişletmiştir.

Bu aşamada 2004 yılında AB Temel Beceri Alanları Çerçeve Programı ile her bireyin ihtiyaç duyacağı ve geliştirmesi gereken sekiz alan belirlemiştir. Bu alanların her birinin birbiri ile ilişkili olduğu belirtilmiştir. Her biri altında geliştirilmesi gereken bilgi, beceri ve tutum yer almaktadır.

Türkiye’deki özellikle XXI. Yüzyıl başındaki ilk on yılında eğitim sisteminde büyük ilerlemeler görülmüştür. 2005-2010 yılları arasında, özellikle ilköğretimdeki net okullaşma oranlarında ve 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı ile yönlendirilen kalite iyileştirmeleri konusunda önemli reform gelişmeleri olmuştur. Mevcut durumda, mesleki ve teknik eğitimin yeniden organize edilmesi, eğitimde bilgi teknolojileri kullanımının yaygınlaştırılması, ilköğretim eğitim programlarında değişikliklerin yapılması ve ortaöğretimde ve mesleki eğitimde sürmekte olan eğitim programı reformu konularında ilerleme sağlanmıştır.

Türkiye’de Hayat Boyu Öğrenme ile ilgili açıklama ilk olarak 8. Beş Yıllık Kalkınma Planındaki yer almıştır. 9. Beş Yıllık Kalkınma Planı ise AB’nin 2007-2013 çerçeve programı ile uyumlu şekilde 2007-2013 yıllarını kapsamaktadır.

Yeni bir kavram olan hayat boyu öğrenme tanımının, 2009 yılı Haziran ayında Yüksek Planlama Kurulu tarafından onaylanan Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesinde belirlendiği görülmektedir. Bu tanım diğer uluslar arası tanımlarla karşılaştırıldığında diğer ülkelerde ve uluslar arası kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan belgelerle benzerlik göstermektedir. Hayat boyu öğrenme hayat kalitesini artırma yönünde bir bilinçlenme ve sistem oluşturma yaklaşımıdır. En önemli unsuru ise fırsat eşitliği sağlama yönünde sistemin geliştirilmesi gerekliliğidir.

1999 Helsinki Zirvesi ile Türkiye’nin adaylık süreci başlamıştır. Bu başlangıçla birlikte alınan kararlar ışığında istihdam ve sosyal işler kapsamında orta vadeli öncelikler ve hedefler içinde yer alan “Avrupa İstihdam Stratejisi’ne daha sonra katılım için ulusal bir istihdam stratejisinin hazırlanması ve bu çerçevede, özellikle devam eden ve hızlanan yapısal değişikliğin etkisi olmak üzere, iş piyasası ve sosyal kalkınmayı

izlemek üzere kapasitenin geliştirilmesi” kararı ile Türkiye’de AB Hibesi ile MTEM ve MEGEP projeleri uygulamıştır. MEGEP kapsamında mesleki öğretim programlarının düzenlenmesi, ulusal yeterlik çerçevesi ve sisteminin oluşturulmasına ve iş piyasası ve ihtiyaç analizi çalışmalarına adım atılmıştır. MTEM kapsamında ise yüksek öğretim düzeyinde öğretim programlarının düzenlenmesi gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalarla uyumlu olarak ilköğretim ve yaygın eğitim düzeyinde TEDP kapsamında programların yenilenmesi ile tüm eğitim düzeylerinde yeniliğe gidilmiştir. Öğretmenlerin bu kapsamda kilit rolünün önemi ile öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi çalışmalarında program çalışmalarını destekleyen bir etkinlik olmuştur.

2000 yılından itibaren gerçekleştirilen etkinliklerde hayat boyu öğrenme vurgulanarak mesleki eğitimde Avrupa Yeterlik Çerçevesine uyumlu Ulusal Yeterlik Çerçevesinin hazırlanması, Mesleki Yeterlik Kurumunu kurulması Türkiye’de hayat boyu öğrenmenin istihdam ile ilişkilendirildiğini göstermektedir.

2009 Haziran ayında Yüksek Planlama Kurulu tarafından onaylanan Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi ve eki Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Stratejisi Eylem Planında değişim ile gelen istihdam sorunlarına, işgücü piyasasında yaşanan istikrarsızlık ve teknolojik gelişmelerin getirdiği değişim sorunlarıyla başa çıkmak için hayat boyu öğrenme yaklaşımının önemi belirtilmiştir.

Temel Yeterlik Alanları ile ilgili olarak çalışma MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü’nün yürüttüğü Öğretmen Yeterlikleri çalışması dikkat çekmektedir. AB Hibesi ile yürütülmüş olan TEDP Öğretmen Eğitimi Bileşeni kapsamında, ilk öğretim öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinin genel yeterlikleri ve özel alan yeterliklerinin belirlenmesi ile öğretmen yeterliklerinin iyileştirilmesine yönelik okul temelli meslekî gelişim klavuzu hazırlığına ilişkin çalışmalar yürütülmüştür. Dünya Bankası kredi desteği ile yürütülen Orta Öğretim Projesi kapsamında ise orta öğretim öğretmenleri için yeterlik belirleme çalışmaları yürütülmüştür.

5.2. Öneriler

- Eğitimin kalitesini yükseltmek, öğretmenlerin ve onların eğitimlerinin kalitesini yükseltilmesi ile bağlantılıdır. Temel Yeterlik Alanlarını bireylere kazandırmak için ulusal düzeyde öğretmen eğitimi ihtiyaçlarının detaylı bir biçimde araştırılması gerekmektedir.
- Hayat Boyu Öğrenmenin bir katkısı, oluşan sistemle birlikte işbirlikçi ve koordine içinde çalışma yaklaşımı konusunda bilinç artırmaya yönelmesidir. Türkiye’de bu yaklaşım henüz Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığının hazırlama, değerlendirme ve uygulama süreçlerini yönettiği dış kaynakları projeler bağlamında gerçekleştirmekte paylaşımcılık, işbirliği ve koordinasyon için çalışmalar yürütülmekte fakat uygulamada merkezci yaklaşım ve merkezden yönetme ve karar verme sürece dahil olmaktadır. 2009 yılında onaylanan Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi kapsamındaki eylem planı uygulamaları için AB tarafından geliştirilen Açık Koordinasyon Yöntemi ilkeleri ve uygulama örnekleri dikkate alınması uygun olacaktır.
- Eğitim sisteminde, tüm düzeylerde bireylerin temel yeterlik alanlarının geliştirilme sürecine (Anadilde iletişim, Yabancı dilde iletişim, Matematik yeterliği, fen ve teknolojiye temel yeterlik, Dijital yeterlik, Öğrenmeyi öğrenme, Sosyal ve vatandaşlık yeterlikleri, Kişisel Teşebbüs ve Girişimcilik, Kültürel Farkındalık ve Anlatım) karar verici olarak dahil olmaları, istedikleri uygun yaşam süreçlerini kazanmalarını, standart ve geçerli olacak şekilde belgelendirebilmelerini sağlayacak düzenlemelere gidilmesi uygun olacaktır.
- Okulöncesi ve ilköğretim eğitiminin, daha sonraki öğrenmeler ve çalışma hayatı için dezavantajlılar dahil gençlerin bu temel yeterlik alanlarını yeterli düzeyde geliştirmelerini desteklemek üzere düzenlenmesi ileriki çalışma hayatları için önem taşımaktadır. Yetişkin eğitim öğretimi ise yetişkinlerin hayatları boyunca bu temel yeterlik alanlarını güncellemeleri ve geliştirmeleri için uygun fırsatlar sunmak üzere düzenlenmelidir.

- Türkiye’deki yaygın eğitime yaklaşımın değişerek hayat boyu öğrenme kapsamında standart bir programa bağlı olarak Avrupa Birliğinde de geçerliği olan belgeler sağlaması, bireylere ileriki çalışma hayatlarında katkı sağlayabilecektir.
- Eğitim ve öğretimin amaçlarının, programlarının, içeriğinin, yöntemlerinin, ders araç ve gereçlerinin temel yeterlik alanlarının kazanılmasını sağlayacak şekilde yenilenmesi, sayılarının arttırılması, yaygınlaştırılması önemlidir. Bu süreçte toplumun gereksinimlerinin dikkate alınması ve geleceğe dönük olması uygun olacaktır.

Başka araştırmalara yönelik öneriler:

- Sekiz Temel Beceri Alanlarının her biri için Türkiye durumu incelenebilir.
- Yetişkin eğitimi kapsamında hayat boyu öğrenme Sekiz Temel Yeterlik Alanlarının durumu incelenebilir.

KAYNAKÇA:

AB, (1952). *AB Temel Haklar Şartı*.

Web:http://www.belgenet.com/arsiv/sozlesme/ab_thb.html) adresinden
20.12.2009'da alınmıştır.

ACRL (2000), *Information Literacy Competence Standarts for Higher Education*
Chicago, Illinois: American Library Association.

AKSOY, M (2008). *Hayat Boyu Öğrenme ve Kariyer Rehberliği İlkelerinin İstihdam Edilebilirliğe Etkileri: Otel İşletmeleri Üzerine Bir Uygulama*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmış Doktora Tezi.

BM, (1949). *İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi*.

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. (2005). *Establishing 1996 as the European Year of Lifelong Learning of 23.10.1995* Brussels, Belgium:
European Parliament and Council Decision No: 95/2493/EC Web:
http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c11024_en.htm. 03.01.2010'da alınmıştır.

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. (2002). *Detailed work programme on the follow-up of the objectives of education and training systems in Europe of 14.06.2002* Brussels, Belgium: Official Journal of the European Union No: C 142/01 Web:
http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/general_framework/c11086_en.htm, 02.01. 2010'da alınmıştır.

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. (2000). *A Memorandum on Lifelong Learning Commission Staffworking Paper 30.10.2000* Brussels, Belgium: European Parliament and Council Decision No: SEC(2000) 1832 Web:
www.bologna-berlin2003.de/pdf/MemorandumEng.pdf, 02.01. 2010'da alınmıştır.

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. (2005). *Communication to the Spring European Council , Working together for growth and jobs A new start for the Lisbon Strategy 02.02.2005*. Brussels, No: COM (2005) 24 Web: http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs/pdf/COM2005_024_en.pdf 05.01.2010'da alınmıştır.

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. (2009). *Key competences for a changing world. Draft 2010 joint progress report of the Council and the Commission on the implementation of the "Education & Training 2010 work programme*. Brussels, Belgium: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and The Committee of the Regions; No SEC(2009) 1598 [COM(2009)640 final]. Web: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/joint10/com640_en.pdf, 31.12.2009'da alınmıştır.

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. (2002). *Detailed work programme on the follow-up of the objectives of Education and training systems*. Brussels, Belgium: Official Journal of the European Communities in Europe No (2002/C 142/01) Web: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2002:142:0001:0022:EN:PDF>, 01.01.2010'da alınmıştır.

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. (2009). *Council conclusions of 12 May 2009 on a strategic framework for European cooperation in education and training ('ET 2020')* Brussels, Belgium: Official Journal of the European Communities in Europe No: (2009/C 119/02) Web: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:119:0002:0010:EN:PDF>, 01.01.2010'da alınmıştır.

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. (2009). *Progress towards the Lisbon objectives in education and training, Indicators and benchmarks* Brussels, Belgium: Commission Staff Working Document No: SEC(2009) 1616 final Web:

http://www.cdep.ro/docs_comisii/IE/CE/2009/SEC_2009_1616_EN_DOCUMENTETRAVAIL_f.pdf, 01.01. 2010'da alınmıştır.

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. (2009). *Progress Towards The Lisbon Objectives In Education Analysis of implementation at the European and national levels*. Brussels, Belgium: Commission Staff Working Document; No:SEC(2009) 1598 final Web: http://www.cdep.ro/docs_comisii/IE/CE/2009/SEC_2009_1598_EN_DOCUMENTETRAVAIL_f.pdf, 01.01. 2010'da alınmıştır.

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. (2006) *Key competences for lifelong learning 18.12.2006* Brussels, Belgium: Recommendation of the European Parliament and of the Council; Official Journal of the European Communities in Europe No: (2006/962/EC), L394/10-18 Web: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:EN:PDF>, 01.01. 2010'da alınmıştır.

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. (2008) *New Skills for New Jobs Anticipating and matching labour market and skills needs* 16.12.2008 Brussels, Belgium: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and The Committee of the Regions; No: {SEC(2008) 3058} [COM(2008)868 final]. Web: http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc/com868_en.pdf, 01.01. 2010'da alınmıştır.

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. (2009). *Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18.12.2006 on key competences for lifelong learning*. Brussels, Belgium: Official Journal of the European Union No: (2006/962/EC) We: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:en:PDF>. 02.01. 2010'da alınmıştır.

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION.(2001) *The concrete future objectives of education and training systems of 14.02.2001*. Brussels, Belgium: Report from the

Education Council to the European Council No: 5680/01 EDUC 18 Web:
http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/rep_fut_obj_en.pdf, 02.01.
 2010'da alınmıştır.

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION (2005). *Progress Towards the Lisbon objectives in Education and Training*. Brussels, 22.3.2005 SEC (2005) 419.

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION (2009). *Messages from the EYC Council in the field of education as a contribution to the discussion on the post-2010 Lisbon Strategy 06.11.2009*. Belgium: Council General Secretariat Report No: 15465/09 EDUC 175 SOC 659 Web:
<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/09/st15/st15465.en09.pdf> 05.01.
 2010'da alınmıştır.

DPT. (2001). *VIII. 8. 5 yıllık Kalkınma Planı Hayatboyu Eğitim veya Örgün Olmayan Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.

DPT. (2009). *9. Kalkınma Planı Eğitim: Okulöncesi, İlk ve Ortaöğretim Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.

DPT. (2006). *IX. Kalkınma Planı, Eğitim Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.

EUROPEAN COUNCIL.(2000) Lisbon: *Lisbon European Council Presidency Conclusions of 23-24.03.2000*. Web:
http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00100-r1.en0.htm, 02.01.
 2010'da alınmıştır.

EUROPEAN COUNCIL.(2001) Stockholm: *Stockholm European Council Presidency Conclusions 23-24.03.2001*. Web:
http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00100-r1.%20ann-r1.en1.html, 02.01. 2010'da alınmıştır.

EUROPEAN COUNCIL.(2002) Barcelona: *Barcelona European Council Presidency Conclusions 15-16.03.2002*. Web:
http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/71025.pdf, 02.01. 2010'da alınmıştır.

EUROPEAN COUNCIL (1995) *Establishing 1996 as the European Year of Lifelong Learning*. Brussels, Belgium: Official Journal of the European Union No: L 256, 26.10.1995.

EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL (2006). *Establishing an Action Programme in the Field of Lifelong Learning*. 15.11.2006. Brussels, Decision No 1720/2006/EC

EURYDICE (2000). *Lifelong Learning: The Contribution Of Education Systems In The Member States Of The European Union, Results Of The EURYDICE*, Survey, March, 2000,

EUROPEAN PARLIAMENT AND COUNCIL Decision n 95/2493/EC of 23 October 1995 establishing 1996 as the *European Year of Lifelong Learning*.

EUROPEAN COMMISSION EMPLOYMENT, SOCIAL AFFAIRS AND EQUAL OPPORTUNITIES (2008) *Renewed social agenda: Opportunities, access and solidarity in 21st century Europe 02.07.2008* Brussels, Belgium: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - No:COM/2008/0412 final Web:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=547&langId=en>, 03.01. 2010'da alınmıştır.

EUROPEAN COMMISSION (2006). *The History of European Cooperation in Education & Training: Europe in the Making – an example*. Luxembourg: Office for Official Publications of EC, 2006.

- GÜNGÖR, H.F.(2007) *Avrupa Birliği için Yaşam Boyu Öğrenim Temel Yeterlikleri ve Bu Yeterliklerden “Yabancı Dillerde İletişim” Bağlamında Türkiye’nin Durumu.* Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrupa Birliği Ana Bilim Dalı, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi
- MAHİROĞLU, A.(2005) *Avrupa Birliği Ülkelerinde Yeni Eğitim Politikaları Yaşam Boyu öğrenme* MEB Yayınlar Diresi Başkanlığı, Dergi, Sayı 167
- MEB, (2004). *METGE Projesi Kapanış Raporu* Ankara MEB Kız Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü.
- MEB, (2009). *Türkiye Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi-Yüksek Planlama Kurulu.* Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB, (2006). *MEGEP Türkiye’nin Başarısı için İtici Güç Hayat Boyu Öğrenme Politika Belgesi.* Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB, (2006). *MTEM Meslek Dersleri Öğretmen Eğitimi Politika ve Strateji Belgesi* Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB, (2008). *Özel Alan Yeterlikleri Gelişim Raporu.* Ankara MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü
- MEB, (2008). *Öğretmenlik Mesleği Genel ve Özel Alan Yeterlikleri.* Ankara MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü
- MFİB, (2009). *Hayat Boyu Öğrenmenin Desteklenmesi Hibe Programı Hibe Başvuru Rehberi.* Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Merkezi Finans ve İhale Birimi
- MFİB, (2009). *Özellikle Kız Çocuklarının Okullaşmasının Arttırılması Hibe Programı Hibe Başvuru Rehberi.* Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Merkezi Finans ve İhale Birimi
- MFİB, (2009). *Okul Öncesi Eğitimin Güçlendirilmesi Hibe Programı Hibe Başvuru Rehberi.* Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, Merkezi Finans ve İhale Birimi

NCVER, (2003). *Defining Generic Skills*. Australia, Australian National Training Authority, National Center for Vocational Education Research. ISBN: 1 7 4096 186 2 web addition. Web: www.ncver.edu.au/research/proj/nr2102b.pdf 13.06.2010'da alınmıştır.

OECD, (2004). *Career Guidance and Public Policy Bridging the Gap*. Paris,France: OECD.

OECD, (2005) *Definition and Selection of New Competences (Executive Summary)*. 27.05.2005. OECD Web: <http://www.oecd.org/dataoecd/47/61/35070367.pdf>, 02.01. 2010'da alınmıştır.

TÜRKÖĞLU, A.(2005) *Avrupa Birliği Sürecinde Eğitimi Etkileyen Faktörler* MEB Yayınlar Diresi Başkanlığı, Dergi, Sayı 166

The Asia-Europe Meeting's lifelong learning initiative. For details, see: <http://www.asia-europeinstitute.org/ASEM-LifeLong-Learning/lllcontent.htm>.

UNESCO. *Education for All Global Monitoring Report 2006*. Web: http://www.unesco.org/education/GMR2006/full/chapt7_eng.pdf, 18.01.2010'da alınmıştır.

YALIN, H.İ. (2004) *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Nobel Yayınları, 2004.